

ЧОМУ ДОРОЖЧАЮТЬ
ПРОДУКТИ ХАРЧУВАННЯ

ЯКУ КРАЇНУ БУДУЄ
ПАРТІЯ РЕГІОНІВ

ЧОМУ ПІДЛІТКОВА ЗЛОЧИННІСТЬ
СТАЄ ЖОРСТОКІШОЮ

Тиждень

український www.ut.net.ua

НАТАЛІЯ
ГОРБАНЄВСКАЯ
ПРО ЗАХИСТ
ДЕМОКРАТИЧНИХ
ЗАСАД

№ 42 (155) 15–21 ЖОВТНЯ 2010 р.

ПРОВІДНИКИ УКРАЇНСЬКИХ ПОРАЗОК

Провінційність, дріб'язковість та готовність прислужувати
за тарілку супу є питомими рисами більшості тих,
кого називають українською інтелігенцією

ISSN 1996-1561

9 771996 156002

З 15 по 22 жовтня чекаємо Вас на таких заходах у Книгарнях «Є»

К Н И Г А Р Н Я

◆ У Києві (вул. Лисенка, 3):

15 жовтня, 15.00 – Польський Інститут у Києві та Книгарня «Є» презентують дискусію «СОЛІДАРНІСТЬ Є: польський та український досвід суспільних рухів опору». Учасники: Богдан Ліс (PL), Єжи Боровчак (PL), Євген Сверстюк (UA), Мирослав Маринович (UA). Модерує Вахтанг Кіпіані.

18 жовтня, 18.00 – презентація книжок Деяна Айдачича «Футурославія» та «Славистичні дослідження». Учасники презентації: Тамара Гундорова, Олена Чмир, Вероніка Ярмак, Деян Айдачич.

19 жовтня, 18.00 – презентація фестивалю дитячої книжки «Азбукове королівство магів і янголів».

20 жовтня, 18.00 – презентація книжки Костянтина Матвієнка «Багрянні крила» (видавництво «Теза»).

21 жовтня, 18.00 – презентація проекту «Українська література в європейському контексті».

22 жовтня, 18.00 – презентація книжки Лесі Ворониної «У пошуках втраченого Огопого» (видавництво «Нора-Друк»).

◆ В Івано-Франківську (вул. Незалежності, 31):

15 жовтня, 18.00, 5-й поверх – презентація виставки Володимира Чибара «Історії, повідані пензлем».

17 жовтня, 18.00, 4-й поверх – концерт гурту Dark Patrick.

19 жовтня, 18.00, 4-й поверх – вечір для педагогів «Мелодії напнутих вітрил».

20 жовтня, 19.00, 4-й поверх – презентація книжки Романа Черковського «Ігри Мізантропа».

21 жовтня, 18.00, 4-й поверх – презентація книжок Христини Лукашук «Експортерка» та «Фреска».

◆ У Львові (пр-т Свободи, 7):

18 жовтня 18.00 – презентація книжки «Про природу речей» та зустріч із її автором – майстром буддистської медитації Ламою Оле Нідалою.

19 жовтня 17.30 – «Дрібнички від Аннички»: майстер-клас із виготовлення прикрас із полімерної глини.

20 жовтня 18.00 – презентація книжок Андрія Кукуяна «Сяйво абсурду» та Іванни Кишені «Макраме її життя».

21 жовтня 16.00 – відкриття проекту «Перекладацька майстерня». Перше заняття «Перекладацької майстерні» (проводить перекладач Наталя Трохим).

22 жовтня 18.00 – лекція для активної молоді Львова від ВГО «Фундація регіональних ініціатив» на тему «Написання проектів».

◆ У Харкові (вул. Сумська, 3):

16 жовтня, 18.00 – флеш-бек мистецького фестивалю «БОЧКА». Презентація київського літературного клубу «Маруся». Музична підтримка: Володимир Хмельов із гурту «Через край» та гурт «Тенета» (м. Кривий Пир).

17 жовтня, 13.00 – FRI-D-Club. Дискусійний клуб для тих, хто хоче покращити власну розмовну англійську.

18 жовтня, 18.30 – міжнародна громадська організація AIESEC. Лекція на тему «Прокрстинація – дрібна неприємність, що заважає ефективно працювати». Прокрстинація – одна з найбільших хвороб сучасного суспільства. Дізнайся, як можна її побороти!

19 жовтня, 17.30 – презентація книжки Дмитра Панцира «Любов після смерті».

19 жовтня, 18.30 – творче засідання українського культурно-мовного центру «Апостроф». Спеціальний гість – Віктор Бойко.

20 жовтня, 16.00 – кіноклуб ArtHouse.

Інформаційний партнер

Із повним переліком заходів та його можливими змінами Ви можете ознайомитися в Книгарні «Є» у вашому місті та на сайті book-ye.com.ua

Юрій Макаров:
Це неправда, що в Європі нас не хочуть

Фото тижня
Студентський бунт

Зона вибору
Який вибір зробіть влада між зоною вільної торгівлі з ЄС та Митним союзом

4

8

10

Igor Koliushko
про закон, який ще більше розширює повноваження президента

14

Приручити парламент
Чому влада хоче повернути мажоритарку

16

Партія, яка шикуює
На місцях влада закладає фундамент для «нової країни»

18

Меру-мир
Як Партія регіонів заганяє до своїх лав мерів

20

Чужі тут не ходять
Виборча кампанія в Криму супроводжується арештами кандидатів у мери не від партії влади

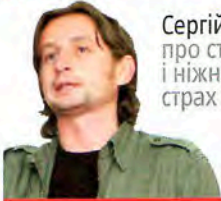
22

Приборкання Галичини
Партія влади закріплює контроль над Львівщиною, розколюючи опозицію

24

ВПРИТУЛ

Сергій Жадан
про сталь і ніжність як страх і ненависть

26

Як Януковичу в Парижі солонку підкладали
Поїздка президента до Франції була розрахована переважно на українську та російську аудиторії

28

Нотатки Кристини Курчаб-Редліх
на полях інтер'ю польського президента

30

Розум, честь і совість?
Чому українські інтелектуали винні у провалах України в державницькому, соціально-економічному і мовно-культурному розвитку

32

Оксана Левкова
про те, як «творються» гуманітарні стратегії в Україні

36

Кожному своє
Ухвалення Податкового кодексу вдарить по малому бізнесу, може підтримати середній і створить нові можливості для оптимізації великому

38

Ціновий трамплін
Чому за підсумками цього року інфляція в Україні може перевищити 15%

40

Діти страху
Чому підліткова злочинність в Україні стає дедалі жорстокішою

42

Вийти на площу
Поет, перекладач Наталія Горбаневська про колишнє дисидентське братство та нагальну потребу захищати демократичні засади

46

МИ

НАВІГАТОР

Покрова Запорозжя
Українські дерев'яні церкви на Півдні України були знищені царями та генсекретарями

50

Радянська Україна у Франкфурті
Україна вкотре зганьбилася на Міжнародній книжковій виставці

54

Механік звуків
Директор легендарної студії звукозапису «Комора» Костянтин Костенко про музику як майонез, гру під фанеру, заслужених артистів Каліфорнії та велику музичну депресію

56

Відгуки/анонси
Вистави, фільми, виставки, книжки, записи

60

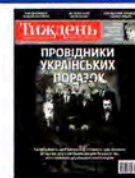

Містика Букрина
На цьому півострові первісна дика природа й прадавні вірування поєднуються з трагічною історією Другої світової

62

Кілька слів від журналістів Тижня

66

Обкладинка

Колаж: Андрій Єрмоленко

Тижня має сенс!

ПЕРЕДПЛАТИТЬ ТА ОТРИМУЙТЕ ЩОП'ЯТНИЦІ!
передплатний індекс – 99319

До Польщі по оптимізм

Автор:
Юрій
Макаров

Що не кажіть, а нагороди отримувати приємно. Навіть якщо ти не страждаєш на марнославство (або віриш, що не страждаєш). Але особливо приємно, коли сама нагорода стає підтвердженням твоїх більш загальних переконань чи сподівань. Це ніби як почути від випадкового знайомого чи, краще, знайомої власні думки: як усе збігається, хіба так буває?

«Український тиждень» ушановано нагородою Капітули польсько-українського поєднання на знак визнання зусиль нашого видання «в пропагуванні польсько-українського діалогу»... А якщо простішими словами? У наполяганні на тій простій істині, що в нас спільна доля із сусідами не лише на Сході (що навряд чи варто заперечувати), а й на Заході. Звісно, є й різниця. Скажімо, на Заході не наполягають, що ми є частиною якогось єдиного, наприклад, «Польського миру», не мають на увазі, що внаслідок цього Україна має вийти до нього окремим «суб'єктом федерації», а справді намагаються знайти реальні, не фіктивні точки перетину.

Зрілість підходу ще й у тому, що Капітула, до складу якої входять як поляки, так і українці, заснована всеж таки поляками, це їхня ініціатива і їхня турбота. Хоча історичних претензій, як давніх, так і досить свіжих, з обох боків, здавалося б, не бракує, тільки почни: «а ви нам...», «а ви нас...» Можливо, й треба проводити ревізію взаємних образ, спокійно, на холодну голову. Досвід такої роботи також є, хоча тут із нашого боку надмірного ентузіазму, принаймні на рівні держави, не спостерігається. Проте значно важливіша здатність подивитися на свою історію дорослим поглядом, зрозуміти, що образи та претензії – негідний матеріал, щоби з нього будувати щось придатне для розумного використання.

Ключове слово тут – дорослість. Пригадую численні бесіди під час торішнього прес-туру до Німеччини – квітучої, енергійної, оптимістичної. Я нав'язливо запитував німців, чи не відчують вони якоїсь туги за своїми колишніми землями, ну хоча б за Східною Пруссією – хай там як, а це «споконвічна територія». І щоразу натрапляв на... нерозуміння. Ну, звісно, мовляв, було б бажано, щоби в нинішній Калінінградській області Російської Федерації краще доглядали історичні пам'ятки, щоби, коли приїдеш на екскурсію, не так впадав у око цей всюдисус-

щий бруд. Але претендувати на повернення? Ні, цього навіть у думках немає. Питання закрито назавжди.

А французи? Скільки в них, здавалося б, накопичилося спогадів! Німець у французькій традиції – завжди персонаж непривабливий, в дитинстві, коли читаєш Жюль Верна, цього ніби не помічаєш, а потім розумієш, чому французи три-чотири роки мали репутацію шовіністів, та й саме слово «шовінізм» французького походження. І ось за п'ять років після страшної війни міністр закордонних справ Франції Моріс Шуман (за походженням, до речі, єврей, тобто людина з подвійним тягарем післявоєнної травми) пропонує німецькому канцлерові Конраду Аденауеру план інтеграції важкої промисловості двох країн... З того Європейського об'єднання вугілля й сталі (до якого долучилися Італія, Голландія, Бельгія, Люксембург) зразка 1951 року згодом виросла вся нинішня надскладна й потужна будівля Європейського Союзу.

Я хочу перескочити кілька проміжних ланок і перейти відразу до висновків. Це неправда, що в Європі нас не хочуть. За нами уважно стежать і чекають, коли ми продемонструємо якісь не декларативні, не ритуальні, а серйозні ознаки того, що Україна досить доросла, аби грати за спільними європейськими правилами. А Європа різна, й самосвідомість нових членів Євросоюзу далека від комплексу меншовартості.

Вони, зокрема, розглядають Україну як потенційного члена спільноти, який би суттєво посилив позиції цієї нової, Східної Європи в межах ЄС. Аж до того, що Україна з її 600 тисячами квадратних кілометрів

**ЦЕ НЕПРАВДА,
ЩО В ЄВРОПІ НАС
НЕ ХОЧУТЬ. ЗА НАМИ
УВАЖНО СТЕЖАТЬ І ЧЕКАЮТЬ**

території та 45-мільйонним населенням могла би претендувати на роль... регіонального лідера. У серйозність таких припущень, можливо, поки що важко повірити, але таку думку я чув від людей, яких важко запідозрити в наївності та мрійливості. Але є й умови – як же без них! Припинити ритуальні танці на обох азимутах, чітко дати зрозуміти, чого хочемо ми, усвідомити, чого хочуть від нас. А друге – спробувати виглядати хоч трохи по-європейському. Обидва завдання видаються дещо трагікомічними, дивлячись на портретну галерею чинних національних лідерів, але ж історія не закінчується сьогодні, й ніколи не пізно перегорнути сторінку. В це, зокрема, легше вірити, коли поспілкуєшся з польськими друзями. ■

ЯКІСНЕ ЖИТЛО

на бульварі Кольцова, 14

будинок №26

Привабливі ціни

Заселення розпочалося

Поруч з парком

Від
9025*
грн. за м²

*за умови 100% передплати

ПОСПІШАЙ! ЦІНИ ЗРОСТАТИМУТЬ!

ПАРКОВИЙ
ЖИТЛОВИЙ КОМПЛЕКС

м. Київ, вул. Сім'ї Сосніних, 9
тел.: 0(44) 569 36 56, 569 36 57
www.nbk.ua

НБК
НАЦІОНАЛЬНА БУДІВЕЛЬНА КОМПАНІЯ

Ліцензія МРРБУ Серія АВ №357484 від 15.08.2007 Парковий: №0216-Св від 25.03.2008 виданий Інспекцією державного архітектурно-будівельного контролю у м. Києві

Bruton
Янукович повністю відповідає своїм виборцям. Такий же освічений, такий собі «свій» при

владі. Загальноукраїнської легітимності Янукович не має, незважаючи на те що він обраний президентом України. Його підтримує в кращому разі третина виборців. Решта – проти.

Богдан

В Польше зарплата 1300 долларов, а в Україні 300 долларов. Т.е. 1000 долларов каждый месяц каждый работающий украинец отдает коррупционерам и олигархам. Нынешняя власть, так же как и предыдущая, ничего изменить не может. Думаю, это главная проблема сегодняшнего дня. Полагаю, власти следует укорять за то, что они не борются с коррупцией, а не за отсутствие дворянских корней.

Сергій Зінченко

Вибачте, пане Юрію, але останнім часом після читання Ваших дописів дуже невтішно стає на душі, відчувається якась вивіченість із Вашого боку в оцінках: свого роду «київство». Складається враження, що Ви не відчуваєте землі під собою, а живете в якомусь іншому світі, який дуже не схожий на той, де живуть українці в регіонах, які поступово все більше стають вигнанцями у себе на батьківщині... Та хіба ж Ви не бачите, що правителів України, які були індиферент-

Найбільш дискусійні матеріали №41 (154), 8–14 жовтня 2010 року

Кухарчині діти

Авторська колонка Юрія Макарова про комплекси правлячої верхівки

Шляхетність і сила

Про першу українську армію модерного типу – січових стрільців

Право сильного

Що насправді означає повернення до Конституції зразка 1996 року

Великий Німий, Великий Сліпий, Великий Глухий

Нове російське кіно знімається під диктовку Кремля

ними фарисеями, змінили фарисеї агресивні? І які там вони «із гязі в князі»? Це все колишня партноменклатура та її виконавці. У Кривому Розі, наприклад, вони правлять майже століття. А ось якраз такому, як мені (мама була кухарем у дитсадку), доводиться бути безробітним... редактором.

Андрій Стецюк, м. Черкаси

Фрейд би заплакав... Вони, тобто «наші у руля», навіть і не підозрюють, про що взагалі йде мова: плебейське нутро, демонізація тощо.

Вони керуються інстинктами, як більшість із нас. Вони чітко знають, що таке «хАрашо», а що «погано». І як зробити так, що б харашо було завжди. Ось і все...

Охумогон

Вчора переглядав «Список Шиндлера». Там є такий епізод, коли Шиндлер пояснює начальнику гетто, що таке «справжня влада». І він каже, що влада – це не просто вбивати, а вміти помилувати людей. Так от Янукович і Ко просто нагадують мені цього боязливого начальника гетто, котрий відчуває себе сильним тільки зі зброєю в руках, а не під час нормальної дискусії.

Киянка

Судді КС продемонстрували приклад неповаги до самого права, що називається пра-

вовим нігілізмом, коли під надуманими, або ж «вагомими», приводами вважається прийнятним невиконання чи невиконання положень Конституції та законів України або ж їх скасування, в цьому випадку тому, що шість років тому 402 народних депутата у ВРУ порушили процедуру прийняття змін до КУ.

Як і корупція, правовий нігілізм є надзвичайно небезпечним феноменом, що, проникаючи фактично у всі сфери життєдіяльності людини, призводить до ланцюгової реакції, коли його «вірус» паралізує нормальне функціонування всього суспільного організму.

Дракон

Ви знаєте, а протягом помаранчевої п'ятирічки СПД платили податку 200 грн на квартал. І коли уряд забажав збільшити цю цифру аж до 250 грн, люди збурилися й уряд почув.

Ви знаєте, а за помаранчевих дончан, що їхали до Києва підтримувати ПР, менти не зупиняли. Ви знаєте, а коли дончани мітингували за ПР під ВР, ланки прибічників НУ та БЮТ від них потрійними кордонами ментів ніхто не відгороджував.

Кортежі президента Ющенка, прем'єрів Тимошенко, Єханурова і Януковича проїздили по «зеленій вулиці». За 5 хвилин до проїзду кортежу світлофори запалювалися червоним, а після проїзду кортежу рух відновлювався. Тривала уся затримка 10–15 хвилин.

Які страшні часи були за помаранчевих!..... для тих, хто у душі лишився кріпаком.

Свої зауваги та коментарі до статей ви можете залишати на нашому сайті www.ut.net.ua та в блозі Tyzhnia-ut-magazine.livejournal.com

Тиждень

№42 (155) 15–21.10.2010

Засновник ЕСЕМ Медіа ГмбХ
Видавець ТОВ «Український Тиждень»
Головний редактор Сергій Литвиненко
Оглядчак Юрій Макаров
Редактори Анатолій Астаф'єв,
Жанна Безп'ятчук, Дмитро Губенко,
В'ячеслав Дарлінянц, Роман Кабачий,
Ігор Кручик, Андрій Лаврик,
Наталія Петринська
Журналісти Богдан Буткевич, Інна Завгородня,
Валентина Кузик, Аліна Пастухова, Олена Чекан

Відповідальний секретар Віталій Столига
Арт-директор Андрій Ермоленко
Дизайнери Ганна Єрмакова,
Тимофій Молодчиков
Художник Павло Ніц
Більд-редакція Олександр Чекменьов,
Валентина Бугенко
Фотограф Андрій Ломакін
Кольорокоректор Олена Шовкопляс
Літературні редактори Олександр Григор'єв,
Лариса Мінченко
Коректори Марина Петрова, Ірина Павленко
Контент-редактор сайта Таня Овчар
Генеральний директор Микола Шейко

Фінансовий директор Андрій Решетник
Директор зі збуту Олександр Грищенко
В.о. директора з реклами Олена Андреева
e-mail: andreeva@ut.net.ua
тел.: 067 407-10-89
Відділ промо та маркетингу Ганна Кашейда
Голова редакційної ради Роман Цуприк
Видається з 2.11.2007 р.
Свідоцтво про державну реєстрацію
КВ №13005-1889Р від 13.08.2007 р.
Адреса для листування 03067, Київ, а/с №2
Адреса редакції та видавця
03067, Київ, Машинобудівна, 37

E-mail: office@ut.net.ua
Тел.: (044) 351-13-00
Друк ТОВ «НОВИЙ ДРУК»,
Київ, вул. Магнітогорська, 1
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК №1447 від 28.07.2003 р.
№ зам. 106197
Наклад 31 100
Номер підписано до друку 13.10.2010 р.
Виходить щоп'ятниці.
Розповсюджується в роздрібній торгівлі
та за передплатою.
Ціна договірна. Передплатний індекс 99319

© Український тиждень. Редакція залишає за собою право на літреддагування надісланих матеріалів без узгодження з автором. Рукописи не повертаються й не рецензуються. Редакція може не поділяти думку авторів. За зміст рекламних матеріалів та листів, надісланих читачами, редакція відповідальності не несе

Матеріали, позначені літерою «Р», під рубрикою «Трибуна» та на сірому тлі, публікуються на комерційній основі

Матеріали
№ 41 (154)
які найбільше
сподобалися
читачам
www.ut.net.ua
станом на
13 жовтня

Кухарчині діти
(-2, +77)

**Шляхетність
і сила**
(+18)

**Стежте
за руками**
Тиждень
проаналізував
можливості для
фальсифікацій
на місцевих
виборах
31 жовтня
(+14)

**Горе перемож-
цям**
Тарас Березо-
вєць про пір-
рову перемогу
регіоналів
(+14)

**Нескорений
романтик**
Інтерв'ю із
актором Гри-
горієм Гладієм
(-1, +14) *

* «-»
не сподобалося
«+»
сподобалося

VJ
За що люблю «УТ» – за поширення серед народу маловідомих сторінок історії України. І отруйне шипіння, яким переповнені коментарі, лиш доводить важливість та необхідність цієї праці, як свого часу «розгромні статті» в радянській пресі доводили усі переваги капіталізму та демократії перед совковою «зрівнялівкою».

Цусьма
Між іншим, шляхетна російська армія у Львові в 1914 р. влаштувала не більше не менше, а єврейський погром. Звичайно, з жертвами серед населення, яке треба було «бити», «спасая Россию». Це окрім грабунків музеїв і примусових реквізицій. Так що австрійські війська Бьома-Ермоллі в червні 1915 р. вступали до міста, яке їх усіма націями і народностями тріумфально вітало після райського перебування в «руском мире».

Сергій (Бориспіль)
Коли українці Буковини та Галичини вже засідали в парламенті Австро-Угорщини, Юзівки ще не було в планах. Годі собі уявити, щоби хтось із династії Романових не те що толерантно ставився до українців, а хоча б визнавав сам факт існування України. Натомість знаємо, що архікнязь Вільгельм Габсбург (Василь Вишиваний) брав активну участь в українській революції, Австрія дозволила українцям формувати національні військові загоны, звісно, що імперія виношувала щодо українців свої плани, але те, що останній імператор Карл пропонував долучити українців на рівноправних засадах до побудови спільної держави, говорить про переваги перебування у Європейському світі.

Орфографія дописувачів зберігається

newoton®
ДИВОВИЖНИЙ СВІТ

Мережа магазинів дивовижних речей

Диво-аксесуари
для комп'ютера

Домашні дрібниці

Мультимедія

Розваги та
відпочинок

Предмети інтер'єру

Дивна
канцелярія

В Інтернет-магазині
www.chudesa.com.ua

-5%

- ТРЦ «Караван»
- ТРЦ «Dream Town»
- ТВК «Глобус»
- ТРЦ «SKY MALL»
- ТЦ Галерея подарунків «Новий проїзд»

Корпоративні та оптові продажі (044) 585-97-29

Студентський бунт

Хвиля студентських протестів прокотилася Україною 12 жовтня. Масштабні акції непокори відбулися у Києві, Харкові, Львові, Сімферополі та інших великих містах країни. Протест молоді викликала постановка Кабміну № 796 про введення у вишах державної та комунальної форм власності плати за низку послуг: відновлення відрахованих студентів, відпрацювання пропущених лабораторних занять, відвідування гуртків та факультативів, видачу форми учням тих вишів, де її носіння передбачене статутом, надання архівних довідок і виписок із навчальних планів, паркування автомобілів, доступ до інтернету тощо. Напередодні акцій протесту Віктор Янукович, вочевидь, пам'ятаючи про наслідки студентських виступів у 2004-му (тоді студентство виступило однією з русійських сил Майдану), доручив прем'єрові Миколі Азарову переглянути скандальну постанову. Урядовці запевнили, що платні послуги буде скасовано. Але молодь владі не повірила і таки вийшла на вулиці. Як виявилось, можновладці намагалися надурити студентів – уряд не скасував, а лише несуттєво скоротив перелік платних послуг.

Фото: PHL

7 ЖОВТНЯ

Парламент ухвалив новий закон про Кабмін, яким президентіві знову збільшили повноваження

8 ЖОВТНЯ

Арешти в Криму: за ґратами мер, головний архітектор і землевпорядник Алупки

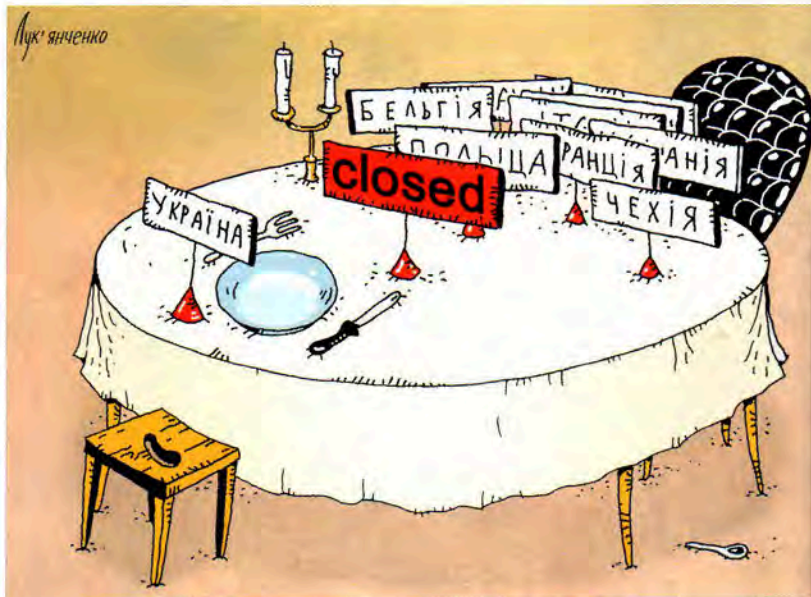
9 ЖОВТНЯ

Україна припинила антидемпінгове розслідування щодо курятини із США та Бразилії

Вибір зони

13-й раунд переговорів України з Євросоюзом про створення зони вільної торгівлі в межах Угоди про асоціацію з ЄС завершився безрезультатно. Європейська сторона надала для вивчення українській стороні свої пропозиції щодо доступу на європейський ринок послуг. Україна ж, схоже, не надто туди прагне. За інформацією **Тижня**, вітчизняні урядовці під час переговорів у Києві поводитися надто пасивно, тож цілком логічно виглядають висновки європейців, мовляв, Україна, попри декларації перших осіб держави щодо першорядності євроінтеграції, має зовсім інші пріоритети. Керівник європейської делегації Єва Синовець по завершенні переговорів відверто зізналася, що «Європейський Союз турбує можливість приєднання України до Митного союзу Росії, Білорусі та Казахстану». Саме під час переговорів щодо ЗВТ (завершилися 8 жовтня) у Києві Верховна Рада відмовилася ініціювати подання заявки на членство в Європейському Союзі. За ухвалення проекту відповідної постанови проголосував лише 61 депутат...

Останнім часом саме європейські парламентарі вимагають від Києва якнайшвидшого створення ЗВТ і наголошують на тому, що без цієї угоди Україна не матиме шансів потрапити до Євросоюзу. Непослідовність же Києва лише псує відносини між Україною та ЄС, ще більше спонукаючи його до жорсткого лобювання власних інтересів в економічних відносинах із нашою країною. Київ у переговорах щодо ЗВТ здебільшого обстоює інтереси олігархів – власників металургійних та хімічних заводів.

Натомість підписанню угоди про створення ЗВТ має передувати доволі клопітка робота держави і бізнесу, щоб останній (а він, певна річ, не обмежується лише інтересами придворних олігархів) не втратив від нових правил, а виграв.

Після укладання угоди про створення ЗВТ країни-підписанти добровільно відмовляються від захисту своїх національних ринків лише у відносинах зі своїми партнерами по цьому об'єднанню, але зберігають цілковиту свободу дій в економічних зв'язках із третіми країнами. Основною умовою функціонування ЗВТ є використання між країнами-підписантами єдиної номенклатури опису і кодування товарів за збереження інституту власних стандартів якості товарів. Члени ЄС уже давно поклопоталися про єдину номенклатурну класифікацію і «закрили» авторськими правами на торговельні марки назви практично всіх видів виробленої продукції. На практиці це означає, що Україна в межах ЗВТ не зможе продавати у ЄС практично жоден товар під тією назвою, під якою він відомий українському споживачеві. Для виходу на європейський ринок багатьом українським підприємствам доведеться провести ребрендинг. Постачати продукцію на європейський ринок зможуть лише ті підприємства, товари яких

Тижень в історії

15 жовтня 1880 року

Через 632 роки після закладки першого каменя **закінчилося будівництво Кельнського собору**

16 жовтня 1596 року

Розпочався **Берестейський церковний собор**, що оголосив унію православної церкви з Римом

17 жовтня 1113 року

Споруджено **Києво-Михайлівський Золотоверхий монастир** (розібрано в 1934–1936 роках, відновлено в 1998-му)

10 ЖОВТНЯ

Відбулися парламентські вибори в Киргизстані. Опозиція, що програла, готується до протестів

11 ЖОВТНЯ

Біля берегів Криму затонуло судно «Василій» з українсько-російським екіпажем

12 ЖОВТНЯ

Молодіжна збірна України з футболу пробилася на Євро-2011

13 ЖОВТНЯ

Фонд держмайна виставив на продаж ВАТ «Укртелеком». Початкова ціна – 10,5 млрд грн

відповідають європейським стандартам EN або світовим ISO. Інакше ЗВТ матиме на певний час «однобічну прохідність»: український ринок буде відкритий для товарів із ЄС, а ринок ЄС – закритий для товарів з України.

Тож Україні слід визначитися з тими напрямками і галузями, які можуть бути настільки конкурентоспроможними на зовнішніх ринках, що це дасть змогу принаймні вирівняти торговий баланс із Євросоюзом (Україна споживає набагато більше імпортованих товарів із ЄС, аніж продає в Європу, – європейський імпорту переважає український експорт майже на 30%). Потрібні великі інвестиції, зокрема й державні, у ці галузі. Наприклад, вступаючи до ЄС, Польща домоглася постачання без обмежень яблук для всього європейського ринку. В галузь було вкладено державні кошти. Як результат – зараз польські яблука коштують в Україні навіть дешевше за вітчизняні. Підприємства пріоритетних галузей мають пройти сертифікацію та отримати документи про відповідність їхньої продукції європейським стандартам якості. При цьому треба відновити Держстандарт (його функції обмежено після входження України до СОТ) для захисту вітчизняного ринку від неякісних товарів з інших країн. Лише після такого комплексу заходів Україна буде готова до підписання угоди про ЗВТ.

Створення ЗВТ із ЄС часто протиставляють можливості входження України до Митного союзу з Росією. При цьому на задній план чомусь відходить азійський напрям. А з «іншим» світом Україна якраз торгує собі у прибуток (має позитивне сальдо торгового балансу). Насамперед слід розвивати економічні відносини з перспективними країнами Близького та Середнього Сходу: Саудівською Аравією, Сирією, Лівією, ОАЕ, Іраном тощо. На ринки цих країн надходить не українська сировина, а готові товари: від паркету до зброї. До того ж азійські країни як економічний партнер не висувають додаткових політичних вимог.

Відповідно перш ніж вступати до будь-якого економічного союзу, слід чітко розуміти власний зиск від цього, оцінити можливі ризики та підготувати економіку. Інакше Україна ніколи не буде рівноправним партнером – чи то в межах СОТ, чи то зони вільної торгівлі, чи Митного союзу.

Юрій Гаврилечко

Квиток в один кінець

Найбільша за роки незалежності України автокатастрофа сталася 12 жовтня поблизу міста Марганець Дніпропетровської області. На 116-му кілометрі залізничного перегону «Нікополь – Марганець» маршрутний автобус з 51 пасажиром, незважаючи на заборонний сигнал семафора, виїхав на переїзд і заглох. За мить його протаранив локомотив. Потяг розтрощив автобус, протягнувши його коліями близько 400 м. Загинули 43 людини, серед яких троє дітей. У зв'язку з марганецькою трагедією МВС посилює контроль за дотриманням вимог проведення технічного огляду пасажирського автотранспорту й правил перетину залізничних переїздів. Рішення правильне, однак дивує, чому влада зволікала з ним досі – аварії на залізничних переїздах в Україні трапляються ледь не щодня.

Газовий трилер

З'явилася інтрига в процесі повернення НАК «Нафтогаз України» 11 млрд м³ блакитного палива компанії RosUkrEnergo, співвласником якої є бізнесмен Дмитро Фірташ. Генпрокуратура несподівано подала позов до Господарського суду Києва про визнання недійсними угод купівлі-продажу газу від 20 січня 2009-го між Газпромом та Нафтогазом, на підставі яких НАК вилучила в RUE газ. Якщо позов ГПУ буде задоволено, то, можливо, Нафтогазу доведеться повернути 11 млрд м³ палива RUE, Газпрому – перерахувати \$1,7 млрд НАК, а RUE – аналогічну суму російському монополісту. Такий перебіг подій менш вигідний Дмитрові Фірташу, ніж безпосереднє виконання рішення Стокгольмського арбітражу щодо газу RUE. А сама ініціатива Генпрокуратури може свідчити про відсутність єдиної позиції керівників держави (груп впливу) в питанні повернення боргу RUE.

ФОТО: РНЛ, АНДРІЙ ПОМАНІН

18 жовтня 1945 року

Засновано Ужгородський (нині національний) університет

19 жовтня 1960 року

З подачі уряду США почалася економічна блокада Куби

20 жовтня 1868 року

У Києві почав роботу перший в Україні приватний комерційний банк

Фернан Магеллан відкрив протоку між Атлантичним і Тихим океанами, названу згодом його іменем

- \$1,2 млрд

становить торговельне сальдо України за підсумками серпня. Однак девальвації гривні у зв'язку з цим експерти не прогнозують – нацвалюту підтримають міжнародні кредити

21,8 млн грн

виділив уряд Національному інституту стратегічних досліджень, яким керує близький до Партії регіонів політолог Андрій Ермолаєв

5,23 млн набоїв

до пістолета Макарова придбало МВС, витративши 14,12 млн грн. На кожного мільйонера припаде по 14 нових набоїв

5 ОБЛИЧ

ДУНЯ МІЯТОВИЧ

заступилася за журналістів

«Крім засудження випадків нападів на журналістів ми вимагаємо розслідування всіх нападів (в Україні. – Ред.)», – заявила представниця ОБСЄ з питань свободи ЗМІ.

ОЛЕГ ЛЯШКО

дивно голосує

Після звинувачень у нетрадиційній сексуальній орієнтації нардеп від БЮТ став голосувати в унісон Партії регіонів, зокрема щодо продовження каденції ВР і президента.

В'ЯЧЕСЛАВ ЗАНЕВСЬКИЙ

нашкодив колегам

Виявляється, громадянина РФ, начальника охорони президента України цураються російські колеги, бо він, за їхніми словами, «проводив деструктивну діяльність».

АНАТОЛІЙ МОГИЛЬОВ

налітався

Під час недавньої відпустки чільник МВС 18 разів літав до Криму службовим літаком, стверджує народний депутат Геннадій Москаль.

НЕСТОР ШУФРИЧ

у полі зору СБУ

Оперативники спецслужби провели обшук і виліпили документів в офісі ЗАТ «Нафтогазвидобування», що належить до сфери інтересів депутата-регіонала.

НАГОРОДИ

Найвидатніші досягнення
За що цього року роздавали Нобелівські премії

МЕДИЦИНА

РОБЕРТ ЕДВАРДС (Велика Британія)

Технологія штучного запліднення **IN VITRO**

◀ Лікування безпліддя. Яйцеклітину запліднюють у пробірці й повертають в утробу матері. Завдяки цій технології побачили світ понад 1,5 млн немовлят

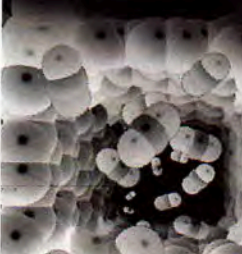

ХІМІЯ

Річард Хекке (США)
Ей-Ічі Негіші (США)
Акіра Сузукі (Японія)

Паладієвий каталізатор в органічному синтезі

◀ Широко застосовується як у наукових, так і в промислових колах для синтезу складних органічних молекул, наприклад, нових ліків, сільськогосподарських хімікатів, а також органічних сполук, що використовуються в електронній промисловості

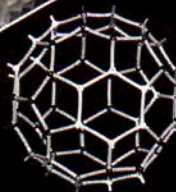

ФІЗИКА

Андрей Гейм і Константін Новосьолов (Росія/США)

Нова форма вуглецю – графен

◀ Надлегкий, але міцніший за сталь матеріал – графен – найближчим часом знайде своє застосування у більшості галузей – від медицини та мікроелектроніки до космонавтики. До речі, помітних успіхів у вивченні графену досягли українські вчені. Однак через брак фінансування до практичного застосування їхніх напрацювань ще далеко.

майже 500 тис. грн

за кілька секунд викрали зловмисники з банкомату на вулиці Героїв Сталінграда в Києві

понад 1 млрд людей

недоїдають. Організація ООН із продовольства визначає голод як споживання менш ніж 1,8 тис. кілокалорій на день

Здобутки цьогорічних лауреатів оцінені в \$1,5 млн за кожен номінацію. Прикметно, що всі відкриття, відзначені тепер, зроблено ще в минулому столітті.

ЛІТЕРАТУРА

Маріо Варгас Льоса (Перу)

Картографія структур влади та яскраві образи людського спротиву, повстань і поразок.

Льоса вважається одним із найвидатніших латиноамериканських письменників. Автор романів «Місто і пси», «Зелений будинок», «Тітонька Хуліа і писака», «Війна кінця світу»

ЕКОНОМІКА

**Пітер Даймонд (США)
Дейл Мортенсен (США)
Крістофер Пісарідес
(Велика Британія/Кіпр)**

Аналіз ринків із пошуковими перешкодами та фрикційною безробіття

Побудована вченими модель сприяє кращому розумінню впливу заходів регулювання та економічної політики на безробіття, наявність вільних робочих місць і рівень зарплати. Дехто навіть припускає, що праця цих вчених допоможе вирішити проблему безробіття

МИР

Лю Сяобо (Китай)

Тривала ненасильницька боротьба за фундаментальні права людини в Китаї

Лю Сяобо брав участь у студентських виступах на площі Тяньаньмень у Пекіні 1989 року, є співавтором «Хартії 08» – відкритого листа до китайської влади з вимогою дотримання прав людини і проведення політичних реформ. Відбуває 11-річне ув'язнення за буцімто спробу підризу державної влади та соціалістичного ладу

КОРОТКО

Опозиція non grata

Влада блокує участь опозиції в місцевих виборах, відмовляючи не провладним політичним силам у реєстрації їхніх кандидатів. За даними Комітету виборців України, найбільше відмов у реєстрації кандидатів дістали «Батьківщина», ВО «Свобода», «Фронт змін» та «Сильна Україна». Допомогли усунути конкурентів виборчі комісії, у яких переважають представники партії влади та її сателітів. «Уперше за останні роки в Україні комісії сформовані не на паритетних засадах, а за цілковитого домінування окремої політичної сили», – стверджує заступниця голови Центральної виборчої комісії Жанна Усенко-Чорна. Водночас керівник місії спостерігачів Конгресу місцевих і регіональних влад Ради Європи Гудрун Мослер-Тернстром заявляє, що законодавство з місцевих виборів в Україні не відповідає міжнародним стандартам.

Справа Гонгадзе: перезавантаження

Генеральна прокуратура змінила керівника слідчої групи в справі про вбивство журналіста Георгія Гонгадзе. Замість Олександра Харченка її очолив Владислав Грищенко. 7 жовтня він виніс постанову про поновлення досудового слідства у справі колишнього начальника Департаменту зовнішнього спостереження МВС Олексія Пукача, якого безпосередньо звинувачують у вбивстві Гонгадзе. Після цього одразу було припинено ознайомлення представниками потерпілої сторони з матеріалами справи. Спостерігачі припускають, що слідство повертають у вигідний для нинішньої влади бік, захищаючи колишніх і нинішніх посадовців, які можуть бути причетні до справи.

СБУ стежила за Шуллером

Голова СБУ Валерій Хорошковський визнав, що за німецьким журналістом Конрадом Шуллером було встановлено спостереження. Він додав, що перевірка почалася ще за президентом Віктором Ющенком і тривала досі тільки через «інертність системи». Раніше СБУ заявляла, що не вживала жодних заходів щодо Шуллера. У МЗС, своєю чергою, стверджують, що журналіст Frankfurter Allgemeine порушував законодавство України, працюючи без акредитації як журналіст. Щоправда, не уточнюють, який саме закон порушив Конрад Шуллер.

Ностальгія за совком

Влада хоче знову святкувати День Жовтневої революції, таким чином показуючи, звідкіля не тільки фізично, а й ментально вона походить. Парламентський комітет з питань соціалістики і праці на чолі з регіоналом Василем Харою ухвалив рішення підтримати законопроект щодо змін до Кодексу законів про працю. Згідно з ним пропонується визначити 7 листопада як свято річниць Великої жовтневої соціалістичної революції і зробити цей день вихідним. Законопроект подали лідер Компартії Петро Симоненко та депутат від КПУ Петро Цибенко.

Кабінет президента

Автор:
Ігор
Коліушко

«Наш паровоз вперёд летів, в комуні «остановка...» Ще не зрозуміло, до якої «остановки» прагнуть президент Янукович та його оточення, але методи досягнення тактичних цілей викликають аналогію саме з «паровозом». Ні теорія права, ні норми законів, ні громадська думка, ні оцінки європейських експертів не є перешкодою для Партії регіонів у досягненні поставлених перед собою цілей.

Не встигли ще навіть експерти розібратися зі змістом унікального у світовій практиці рішенням Конституційного Суду, що в дивний спосіб змінило Основний Закон, як влада провела черговий бліцкриг. За три дні пройшов усі необхідні процедури – від внесення на розгляд до остаточного схвалення – і 7 жовтня був ухвалений Закон «Про Кабінет Міністрів України» в новій редакції (на виконання вказівки КС у рішенні від 30 вересня щодо приведення нормативно-правових актів у відповідність до Конституції України в редакції від 28 червня 1996 року). Можна тільки дивуватися працездатності народних депутатів, які за такий короткий час устигли (як того вимагає регламент Верховної Ради) ознайомитися із законопроектом, розглянути його на засіданні профільного комітету чи тимчасової спеціальної комісії, прийняти в першому читанні, підготувати і внести поправки, розглянути їх у другому читанні та остаточно ухвалити закон. Щоправда, ті, хто спостерігав за цим дійством, могли пересвідчитися, що причина такої ефективності роботи наших парламентаріїв не в їхніх надприродних можливостях, а в ігноруванні норм законодавчої процедури. До речі, за новітньою практикою нашого Конституційного Суду це може стати підставою для скасування цього закону, якщо з'явиться відповідне політичне замовлення від влади.

Документ був підготовлений у формі нової редакції закону, хоча насправді внесено зміни лише до окремих його статей, насамперед тих, що регулюють формування Кабінету Міністрів, його повноваження та відносини з президентом. Зокрема, відповідно до положень нової (точніше старої) Конституції України в законі про Кабінет Міністрів змінили порядок формування уряду. Тепер прем'єр-міністра призначає президент за згодою Верховної Ради, прем'єр-міністр формує склад уряду і подає його президентові для призначення. При цьому в законі не вказано термінів подання президентом до парламенту кандидатури на посаду прем'єр-міністра. Це може звести нанівець право Верховної Ради оголошувати вотум недовіри уряду, оскільки після цього Кабмін, будучи у відставці, й далі виконуватиме повноваження в повному об-

сязі, а президент може як завгодно довго «шукати» кандидатуру нового прем'єра.

У новій редакції закону вихолощено зміст статті про Програму діяльності Кабінету Міністрів.

У законі зазначено, що програма діяльності Кабінету Міністрів «базується на передвиборчій програмі президента». Це неконституційно й нелогічно, оскільки за час каденції одного президента може змінюватися кілька урядів і всі вони в такому разі «виконуватимуть» положення передвиборчої програми, які вже можуть бути давно виконані. Водночас для чого громадянам обирати парламент, якщо виборчі програми його фракцій уряду пропонуються взагалі не враховувати, а отже, і не виконувати.

Дивно відтепер регулюється порядок звільнення членів уряду. Президент отримує право звільняти їх не тільки за поданням прем'єр-міністра, а й за власним бажанням, тобто в обхід, а може, й без відома прем'єра.

Ціла низка норм закону спрямована на посилення ролі прем'єр-міністра за рахунок послаблення уряду як колегіального органу влади, тобто зменшення впливу міністрів. Так, всупереч логіці балансу повноважень і відповідальності, міністрів зовсім усунуто від вирішення питань добору кандидатур на посади своїх заступників, створення центральних органів виконавчої влади, призначення їхніх керівників та заступників (при тому, що саме міністрам належить спрямовувати і координувати діяльність таких органів) тощо. Готувати

подання президентові з усіх цих питань тепер має прем'єр-міністр одноосібно без винесення на розгляд Кабінету Міністрів.

Прикриваючись потребами приведення закону про Кабмін у відповідність до Конституції, його автори вирішили заодно ще більше розширити повноваження президента, при цьому в деяких моментах суттєво по-

**ПРИКРИВАЮЧИСЬ
ПОТРЕБАМИ ПРИВЕДЕННЯ
ЗАКОНУ У ВІДПОВІДНІСТЬ
ДО КОНСТИТУЦІЇ,
ЙОГО АВТОРИ ЩЕ БІЛЬШЕ
РОЗШИРИЛИ
ПОВНОВАЖЕННЯ
ПРЕЗИДЕНТА**

рушивши сам Основний Закон. Так, саме президента чомусь наділили правом призначати заступників міністрів і заступників керівників

інших центральних органів виконавчої влади, позбавивши цього права сам Кабінет Міністрів. Згідно з Конституцією президент не має такого повноваження, а за неодноразовими вказівками Конституційного Суду він повинен виконувати лише ті повноваження, які визначені Основним Законом.

Навіть поверхове ознайомлення з оновленим законом про Кабмін дає підстави зробити висновок, що правляча партія зробила ще один крок до вбудовування авторитарного режиму президентської влади в нашій країні. А кому багато дається, на тому й велика відповідальність. Громадянам же залишається сподіватися, що президент знає, куди летить його «паровоз». ■

Перші наслідки рішення КС для влади. Президент звільнив Володимира Сівковича (група Клюєва) і Віктора Слауту (група Януковича), зменшивши кількість віце-прем'єрів до трьох

ПОЛЬСЬКИЙ ІНСТИТУТ У КИЄВІ оголошує конкурс на здобуття
ПРЕМІЇ ІМ. КАЗИМИРА МАЛЕВИЧА для українського митця
(віком до 40 років) за його/її внесок у розвиток сучасного мистецтва,
особливо підкреслюючи: **якість, майстерність, досягнення, значення.**
Висунути кандидатів на нагороду можуть українські та закордонні
культурні установи, наукові центри, творчі об'єднання, галереї та музеї.
Приєм зголошень — **до 31.10.2010.**
Деталі — www.polinst.kiev.ua

МАЛЕВІЧ 2010

МИСТЕЦЬКА ПРЕМІЯ ІМ. КАЗИМИРА МАЛЕВИЧА

Institut Abaco Miskowicz
CULTURECRAFT

ЦЕНТР
ЄВРОПЕЙСЬКИХ
ВІСЬТУДІЙ

ART

Ера

Day

CzasKultury

Тижень

Приручити парламент

Задля посилення контролю над Верховною Радою влада хоче запровадити мажоритарку

Автор:
Аліна
Пастухова

Зі скасуванням політреформи-2004 та ухваленням змін до закону про регламент Верховної Ради, що дозволили міжфракційні переходи депутатів, стане іншою й розстановка політичних сил у парламенті. Коаліція тепер не потрібна, тож під конкретний законопроект формуватиметься ситуативна більшість. Створено базу для нових депутатських фракцій. За таких розкладів Янукович отримує можливість для маневру, шукаючи підтримки, скажімо, економічних законопроектів поміж парламентських бізнес-груп, а «ідеологічних» (мова, освіта тощо) – поміж комуністів і проросійськи налаштованих депутатів. Але при цьому зростають і шанси опозиційних депутатів блокувати ініціативи глави держави. Проте такий сценарій в Адміністрації президента, вочевидь, враховують: щоб зробити депутатів слухнянішими, хочуть запровадити мажоритарку, що вже й озвучив Віктор Янукович.

ХИТКА ПЕРЕВАГА

Хай там як радіють в Адміністрації президента поверненню до Конституції 1996 року та поправкам до закону про Кабмін, що зробили Віктора Януковича

хазяїном виконавчої влади, для реалізації всіх планів його оточення цього замало. Гаранту і К^о потрібна лояльна до них парламентська більшість, готова проштовхувати закони, у яких вони зацікавлені.

На Банковій зараз роблять усе, щоб Верховна Рада залишилася під контролем президента. Принаймні гра на публіку поки що вдається. Незважаючи на те, що зі скасуванням політреформи зникло поняття парламентської коаліції, а отже, відпала потреба в укладанні коаліційних договорів, ПР підписала нову угоду про створення парламентської більшості «Стабільність і реформи» з комуністами та Блоком Володимира Литвина. При цьому регіоналам більше не потрібно йти із союзниками по більшості на компроміси, якщо останні почнуть лякати їх розлученням. За Конституцією в редакції 2004 року розпад коаліції фактично означав відставку уряду, оскільки кожна нова коаліція мала сформувати свій склад Кабміну. І залишався ризик, хоча й невеликий, втрати президентом контролю над виконавчою владою, якщо наступна коаліція раптом виявиться не пропрезидентською. Тепер же такого юридичного поняття, як коаліція, не існує, а процес формування уряду та його відставка залежать від настроїв в Адміністрації президента.

Якщо ж хтось із теперішніх союзників раптом вирішить стати опозиціонером, ПР готує план «Б» – розширення власної фракції до розміру парламентської більшості у 226 голосів. Поки що його реалізація регіоналам вдається: протягом тижня після скасування політреформи їхня фракція зі 172 депутатів збільшилася до 180. Вочевидь, незабаром під білоблакітні прапори стануть і грошовиті бютівці Микола Баграєв, Сергій Осика, Таріел Васадзе й Олександр Буряк, які

підтримали зміни до закону про Кабмін, вигідні президенту. У ПР чекають і на reshту 27 позафракційних, яких, за словами самих депутатів, намагаються загнати до фракції ПР за допомогою тиску (обіцяють проблеми з бізнесом) або грошей.

Однак парламент у версії-1996 у віддаленій перспективі може завдати президентові й великих неприємностей. Як розповідають у Верховній Раді, не всі позафракційні збираються йти до ПР, а отже, до пропрезидентської більшості у 226 голосів фракція партії влади може не дотягти. Реінкарована більшість ПР – КПУ – Блоку Литвина також може дати збій, що вже встигли продемонструвати комуністи під час розгляду соціальних законопроектів.

Легалізація ж міграції депутатів врешті-решт призведе до виникнення нових депутатських фракцій, напівлояльних і нелояльних до влади, почнуться торги цих фракцій із президентом. І в обмін на їхні голоси гаранту доведеться йти на певні поступки.

Зараз у парламенті може поступово сформуватися щонайменше сім нових депутатських фракцій. На власну фракцію тепер претендує новоспечений лідер ХДС Давид Жванія, близько 20 осіб матиме «Наша Україна», напевно, спробує вести незалежну гру «Єдиний Центр». Решта колишніх нунсівців, не згодних із політикою ПР, за прогнозами експертів, може утворити щось на кшталт фракції Народного руху. У ВР подекуди про створення фракції експертів Богдана Губського. Також у БЮТ очікують поступового відокремлення групи ПРП (за прогнозами Томенка, фракція БЮТ у Раді може зменшитися зі 124 до 100 депутатів). Вочевидь, «намалюється» і фракція «Фронт змін» Арсенія Яценюка. Над отриманням представництва в парламенті зараз активно працює і Сергій Тігішко. Як розповідають у «Силь-

ПРОГНОЗ

Олексій Гарань, науковий директор школи політичної аналітики при НАУКМА:

У парламенті відтепер буде багато фракцій. Це призводитиме до того, що створюватимуться різні ситуативні більшості під той чи інший законопроект. Хай там як ми критикуватимемо закон про вибори на партійній основі, але завдяки йому вдалося досягти партійного структурування ВР. Після парламентських виборів у Верховній Раді щоразу було не більше ніж п'ять політичних сил. Якщо введуть мажоритарний компонент, яким легко маніпулювати, депутати знову почнуть стрибати з фракції у фракцію. Мажоритарка на руку тим, хто не має чіткого ідеологічного обличчя й формально може бути безпартійним. Якщо ми повернемося до мажоритарки, у парламенті переважатимуть люди, які спиратимуться на фінанси та адміністративний ресурс.

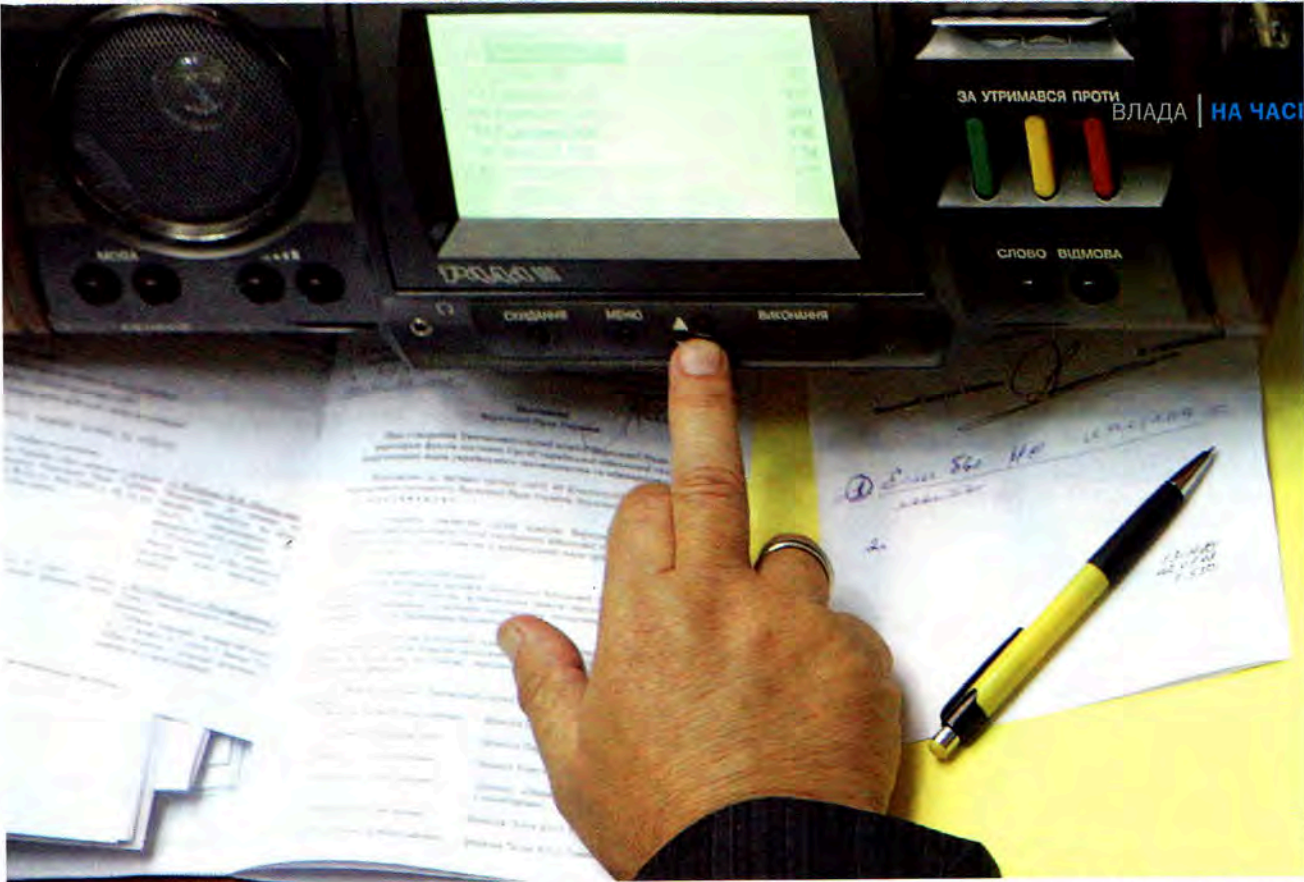

ФОТО: УНАІМ

ній Україні», частина депутатів уже висловили бажання допомогти віце-прем'єрові з формуванням власної фракції у Верховній Раді. Інтерес до «сильних» виявляли, зокрема, нунсівець Олександр Третяков та позафракційний Тарас Чорновіл.

МАЛЕНЬКІ «РЕГІОНАЛЬНІ» НЕПРИЄМНОСТІ

Уже найближчим часом проблеми президентові можуть створити свої ж. Навіть зараз унаслідок кадрової чистки в уряді (повернення до Конституції-1996 передбачає звільнення двох віце-прем'єрів) посилюється протистояння всередині самої партії влади. Відтак фракція ПР у Верховній Раді може перетворитися на кілька незалежних центрів, кожен із яких намагатиметься вести свою гру.

Партія регіонів фактично є конгломератом кількох бізнесових груп: Ріната Ахметова, Дмитра Фірташа та Андрія Клюєва, які досі трималися в межах однієї політичної сили завдяки об'єднавчій ідеї прагнення до реваншу на президентських виборах 2010 року. Після перемоги Януковича на перший план вийшли особисті інтереси кожної з груп, але гарантові вдалося досягти балансу сил всередині партії завдяки розподілу посад в Адміністрації президента й Каб-

КНОПКОВАДИ. Зміни в регламенті ВР та законі про Кабмін перетворюють депутатів на маріонеток влади

Новий закон про Кабмін звуужує контролюючу роль профільних парламентських комітетів

Новий закон про регламент ліквідував норму про «день опозиції», яка передбачала формування опозицією порядку денного засідань щосереди, ще більше обмеживши її можливості впливати на державну політику

12 жовтня Конституційний Суд узаконив прогнали депутатів, дозволивши депутатам займатися науковою та творчою діяльністю у робочий час

міні. Та повернення до Основного Закону в редакції 1996 року порушило його. Адміністрація фактично перетворилася на уряд, а Кабінет Міністрів став декоративним інститутом, цілковито залежним від президента. Як наслідок – зросли можливості впливу групи Фірташа, партнер якого Сергій Львовичкін очолює Адміністрацію. Натомість погіршилися позиції Ахметова, люди якого контролюють лише посаду заступника Львовичкіна та кількох людей в уряді. У найгіршій ситуації опинився Клюєв, група якого представлена лише в Кабміні. Ось тільки залишатися на другорядних ролях «ображені» групи інтересів навряд чи схочуть: розпочнеться боротьба за вплив, яка зрештою позначиться і на парламентській фракції та її голосуванні у ВР.

«Янукович зараз повторює шлях пізнього Кучми, а тяжіння Кучми до авторитаризму свого часу викликало незадоволення бізнес-груп навколо нього. ПР може розколотися, і саме через міжелітні суперечності», – прогнозує політолог Олексій Гарань.

МАЖОРИТАРНА ПАНАЦЕЯ

За ситуації, що вимальовується у Верховній Раді, президенту бажано зробити депутатів слухнянішими, щоб під час розгляду

важливих для гаранта законопроектів не було неприємних сюрпризів. Схоже, рецепт в Адміністрації президента знайдено: повернення мажоритарно-пропорційної системи виборів до законодавчого органу, що діяла за Кучми. Логіка зрозуміла. Депутати-мажоритарники звичай спираються на власний бізнес, а щоб він не постраждав, охоче долучатимуться до провладної більшості й голосуватимуть так, як їй потрібно. Така ситуація вже виникала 2002 року, коли прокучмівський блок «За Єдину Україну», фінішувавши за партійними списками лише третім, сформував більшість за рахунок депутатів-мажоритарників. Вочевидь, на це розраховують і в Адміністрації президента після обрання парламенту нового скликання (дату виборів до якого у зв'язку з поверненням до старої редакції Основного Закону за традицією визначатиме Конституційний Суд).

Але і ця схема час від часу може давати збої. Парламент не раз перешкодив планам Леоніда Кучми. Зокрема, саме завдяки ВР Кучмі так і не вдалося імплементувати результати референдуму 2000 року щодо внесення до Основного Закону змін, які ще більше розширювали і без того великі президентські повноваження. ■

Партія, яка шикуює

На місцях влада закладає фундамент для «нової країни»

Автор:
Ростислав
Павленко

На країну з висоти білбордів і мішанини телевізійних роликів виливається простий і суворий, як його батько – радянський агітпроп, слоган: «Партія регіонів. Партія, що будує». Коли спостерігаєш за поведінкою самої партії влади, особливо на виборах, згадується радше російський варіант цього слогана. Адже в російській мові слово «будувати» – «строить» – має відтінок значення, якого немає в українській. Він узятий із буд-

нів радянської армії і означає щось на кшталт шикувати, примушувати, вказувати на місце.

ЄДИНОНАЧАЛЬНІСТЬ ЗА БУДЬ-ЯКУ ЦІНУ

Саме таке ставлення до громадян регіонали пропонують країні. Особливості свідомості прориваються навіть у рекламні продукти.

Зазвичай співвідношення між громадянами/громадами, органами влади й місцевим самоврядуванням зображують

знизу догори. Адже це громадянам, за Конституцією, належить уся влада в державі. Вони делегують певну частину своїх повноважень окремо місцевому самоврядуванню (вирішувати питання місцевого значення), окремо державі (здійснювати управління спільними справами). Однак така філософія чужа нинішнім мільйонам телеглядачів щодня по кілька разів показують інше: важкі стрілки згори вниз, від органів

влади притискають місцеве самоврядування, а за ним і громади. Така візуалізація, мабуть, найточніше відображає суть «нової країни», яку «буде» Партія регіонів. Її поведінка на місцевих виборах чітко підтверджує їхні ж слова про порядок, який вони, власне, розуміють за додатковим значенням російського дієслова «строить».

Володимир Литвин, як ніколи стурбований власними перспективами залишитися наплаву, запустив нехитру тезу, яка мала би сподобатися його старшим партнерам. Мовляв, за Партію регіонів треба голосувати, щоб не було війни між гілками влади. І байдуже, що різнопартійне представництво в центрі та органах місцевого самоврядування – це норма для демократичних країн. Зрештою, самі ж регіонали з 2006 року мали більшість у місцевих радах східних і південних областей. І якраз вони використовували ці ради для «війни». Час та енергія місцевих представників витрачалися не на проблеми упорядкування доріг або чистоти вулиць, а на оголошення «територій без НАТО з російською мовою». Тобто на питання, які явно мають бути поза компетенцією місцевих рад.

Йдеться не про уникнення війни. Йдеться про намір влади взяти країну під цілковитий контроль. Не залишити жодного острівця, який не перебував би у вотчині представника Донецької області. Що це означає для країни – добре відомо мешканцям тих областей і територій, де донецька монополія вже ствердилася. Найяскравіший приклад – Крим, де навіть особи штабу Леоніда Грача скаржаться на наступ макіївських і розповідають про «криміналізацію вертикалі влади» (див. стор. 22).

Контролюючи і державні повноваження, і місцеві ресурси, біло-блакитні можуть отримати тотальний – навіть тоталітарний – контроль над країною. Адже місцева влада – це розподіл земель і об'єктів власності; це суттєвий вплив на місцевий бізнес; це, власне, надання (або ненадання) комунальних послуг населенню.

Ворогам – закон

Цей підхід місцева влада, яка ще не піддалася керівному впливу регіоналів, відчуває за канонічною формулою «вже сьогодні». Країною прокотилася хвиля арештів мерів. (див. стор. 20). Географія найширша: кримські Алушта й Алушка, Карлівка на Полтавщині, Кам'янець-Подільський на Хмельниччині, Немирів на Вінниччині, Вишгород на Київщині. І список, схоже, буде поповнюватися.

Традиційно повідомлення про арешти мали б закінчуватися політкоректною фразою: «Слідство повинно бути безстороннім й забезпечити максимально повний і справедливий розгляд справи». Воно справді має бути таким. Але чи буде? Ганна Герман, наприклад, стверджує, що арештів в Україні замало. Чекаємо на нові викриття, які за дивним збігом обставин переважно стосуються тих, хто не вважав можливим приймати правила гри від регіонів.

Тих, хто завеликий для безпосереднього застосування правоохоронців, ставлять на місце в інший спосіб. Одеському меру, наприклад, сам прем'єр приїхав погрожувати і не аби чим. Як стверджують свідки події, Азаров грозився «влаштувати в Одесі, як у Києві».

Вочевидь, «на прохання трудящих» змінять закон про місцеве самоврядування. Чому б і ні, адже це для торжества єдності влади.

Привласнення чужого

Теперішні можновладці не соромляться демонструвати, як вони збираються розпорядитися абсолютною владою. У країні, за їхньою логікою, не має залишитися жодного вільного поруху, жодного об'єкта чи соціальної верстви, які не були б їм підконтрольні.

Особливої уваги удостоївся малий і середній бізнес. У будь-якій країні саме цей прошарок генерує чи не найбільше робочих місць, ідей і доходів. Це один із рятівних механізмів суспільства під час економічної кризи, зокрема й у випадку неспроможності держави на ефективну економічну політику. Понад те, за своєю природою малий і се-

редній бізнес є прихильником сил, які сповідують та підтримують демократію в країні: в умовах несвободи немає й ділової активності.

Можливо, саме тому вже у другій редакції ухваленого в першому читанні Податкового кодексу практично вся боротьба з пільгами звелася до погіршення умов для малого і середнього бізнесу (див. стор. 38). Речники влади – від Колесникова до Бродського – звинувачують цей прошарок економічно активного люду в усіх бюджетних бідах.

Влада, однак, рубас не тільки цю гілку під собою. Можновладці вплуталися у міжнародний скандал через спробу вижити ArcelorMittal із Кривоїрижсталі. Було зроблено спробу витиснути через Генпрокуратуру та суди закордонного інвестора, який сплатив найбільше і на найпрозорішому конкурсі за всю історію української приватизації. Регіонали відступили від цих намірів лише під тиском ззовні та зсередини. Однак інвесторам доводиться бути обережними: у влади ще багато незадоволених апетитів.

КОНТРОЛЮЮЧИ І ДЕРЖАВНІ ПОВНОВАЖЕННЯ, І МІСЦЕВІ РЕСУРСИ, ПАРТІЯ ВЛАДИ МОЖЕ ОТРИМАТИ ТОТАЛЬНИЙ – НАВІТЬ ТОТАЛІТАРНИЙ – КОНТРОЛЬ НАД КРАЇНОЮ

Якщо владу не взяти під контроль, відчуття безкарності й уседозволеності може підштовхнути багатьох слабких душ на чиновницьких посадах до сваволі. Тому пильність громадян, вміння покладатися на власну думку й оцінювати кандидатів і партії за діями, а не за угодами владі повідомленнями є єдиним бар'єром проти зародження країни, де люди прогинатимуться під вагою владної піраміди. Сміливість зробити свій вибір і відстояти його – це остання на тривалий час можливість зупинити побудову... ні, «построєніє» відвертої диктатури в Україні. ■

Меру-мир

Напередодні виборів партія влади «запрошує» до своїх лав мерів. Наразі погодилися не всі

Аліна Пастухова

Щоб тотальна перемога на місцевих виборах 31 жовтня далася меншою кров'ю, партія влади взялася за перетягування на свій бік мерів міст, насамперед обласних центрів. До ПР, зокрема, вже вступили мер Дніпропетровська Іван Куличенко та Миколаєва Володимир Чайка. Дехто повторно балотується від партій, лідери яких або їхні спонсори співпрацюють із владою. Інші висуваються від імені партій-маргіналів без визначеної ідеології, що активізувалися напередодні місцевих виборів. Таку стратегію обирають мери, які донедавна були членами опозиційних партій. Вочевидь, у такий спосіб вони намагаються одночасно вбити двох зайців: не набути іміджу «тушок» і не посваритися з владою. Утім, можна сміливо прогнозувати, що в разі перемоги чимало мерів із цієї когорти «раптом» потоваришують із владою. Ті ж, хто відмовляється приймати запрошення Партії регіонів влитися до її лав, за дивним збігом обставин стають фігурантами кримінальних справ. Та декому з міських голів поки що вдається тримати позиції.

Володимир Гройсман, мер Вінниці
Обраний мером Вінниці 2006 року. У 2010-му висунутий кандидатом від маленької партії «Совість України», лідером якої є ректор Київського міжнародного університету Хачатур Хачатурян. Подейкують, що ПР планувала висунути Гройсмана в мери під своїм брендом, але він заявив, що піде на вибори від «аполітичної партії». З 2005 року був членом «Нашої України»

Віра Шелудченко, мер Житомира
Обрана мером Житомира 2006 року. На вибори йде від партії «Рідне місто», що позиціонує себе як політичну силу, створену «на засадах місцевого патріотизму, дистанційовану від загальнонаціонального протистояння». Партію створено в Житомирі у квітні 2009 року. Подейкують, що її контролює сама Шелудченко. Раніше вона очолювала Житомирську обласну організацію партії «Єдиний центр». При цьому припускають, що «Рідне місто» – це проект центристів

Богдан Шибя, мер Луцька
Обраний міським головою Луцька 2006 року. Висунутий на посаду мера від партії «За Україну!», лідером якої є В'ячеслав Кириленко. У 2003–2005 роках був заступником керівника обласного виборчого штабу блоку «Наша Україна» Віктора Ющенка. З лютого 2005-го по квітень 2006-го – перший заступник голови Волинської обласної державної адміністрації

Сергій Ратушняк, мер Ужгорода
Обраний мером Ужгорода 2006 року. Нині заручився підтримкою Партії промисловців і підприємців України, лідер якої Анатолій Кінах входить до фракції ПР у Верховній Раді. До вересня 2009-го очолював Закарпатську організацію блоку Володимира Литвина

Володимир Хомко, мер Рівного
Обраний мером Рівного 2006 року. На виборах 31 жовтня змагатиметься за крісло міського голови як представник партії «Всеукраїнський патріотичний союз», зареєстрованої в 2005-му. В парламентських виборах ця політична сила жодного разу участі не брала

Андрій Садовий, мер Львова
Обраний на посаду мера Львова 2006 року. Знову змагатиметься за цю посаду як кандидат від Республіканської християнської партії, хоча ходили чутки про переговори щодо його майбутнього з регіоналами. Раніше був членом «Нашої України»

Віктор Анушкевичус, мер Івано-Франківська
Обраний мером Івано-Франківська 2006 року. Кандидат від Української народної партії Юрія Костенка

Сергій Мельник, мер Хмельницького
Обраний мером Хмельницького 2006 року. На вибори 31 жовтня йде від партії «Батьківщина»

Роман Заставний, мер Тернополя
Мером Тернополя обраний у березні 2006 року. На вибори йде від партії «За Україну!». Раніше був членом «Нашої України»

Едуард Гурвіц, мер Одеси
На вибори йде з партією Арсенія Яценюка «Фронт змін». Подейкують, що ПР довго обробляла Едуарда Гурвіца (йти в мери під її прапорами або відмовитися від балотування в обмін на іншу адекватну посаду). Але головного одесита начебто так образила пропозиція поїхати послом до Ізраїлю, що він категорично відмовився підтримати на виборах ПР

Сергій Одарич, мер Черкас
Обраний мером Черкас 2006 року. На виборах 31 жовтня змагатиметься за крісло міського голови як представник Партії вільних демократів, лідер якої Михайло Бродський очолює Державний комітет з питань регуляторної політики та підприємництва

Володимир Пузаков, мер Кіровограда
Обраний мером Кіровограда у 2006 році. Член Комуністичної партії України. На виборах 31 жовтня знову змагатиметься за посаду мера як кандидат від КПУ

Геннадій Мінаєв, мер Сум
Міським головою Сум обраний 2006 року. Висунутий кандидатом у мері від партії «Рідне місто». Раніше був безпартійним

Андрій Матковський, мер Полтави
Мером обраний на позачергових виборах у листопаді 2006 року. На вибори-2010 йде як кандидат у мері міста від Всеукраїнської партії трудящих, заснованої 1997-го. Лідером партії є Мирослав Якібчук, голова Національного форуму профспілок України. Якібчука вважають близьким до співвласника РосУкрЕнерго Дмитра Фірташа. Зважаючи на проросійську позицію Матковського, можна припустити, що він, найімовірніше, стане на бік чинної влади. Раніше Матковський входив до партії «Батьківщина»

Іван Куличенко, мер Дніпропетровська

Геннадій Кернес, в. о. мера Харкова

Олександр Лук'яченко, мер Донецька

Під слідством

Андрій Харитонов, мер Алупки
Був затриманий за фактом незаконного розпорядження земельними ділянками Дитячого протитуберкульозного санаторію імені Боброва. Мав намір повторно балотуватися від кримської проросійської партії лівого спрямування «Союз», що завжди підтримувала Партію регіонів

Володимир Щербина, мер Алушті
Затриманий 8 жовтня за підозрою у перевищенні службових повноважень. Повторно балотується в мері Алушті від партії «Союз»

Анатолій Мамикін, мер Лівадії
Затриманий за підозрою в незаконному виділенні землі в Ялтинському гірничо-лісовому заповіднику, внаслідок чого державі завдано 1,1 млн грн збитків. Повторно висуватися в мері збирався від КПУ

Сергій Яковенко, мер районного центру Карлівка у Полтавській області
Був затриманий працівниками міліції за підозрою в отриманні хабара. Яковенко є членом Української народної партії

Анатолій Нестерук, мер Кам'янка-Подільського
Затриманий 21 вересня працівниками СБУ. У міськраді Кам'янка-Подільського вважають, що пана Нестерука затримали з політичних міркувань. За різними оцінками, нині його готові підтримати 70–80% мешканців Кам'янка-Подільського

Віктор Литвищенко, мер Новомосковська Дніпропетровської області
Затриманий за підозрою в розтраті майна в особливо великих розмірах і перевищенні повноважень, що призвело до тяжких наслідків. Затримання безпартійного мера пов'язують із його небажанням вступати до Партії регіонів

Віктор Качур, мер Немирова Вінницької області
Заарештований за звинуваченням в отриманні хабара на суму 1,85 млн грн

Олександр Кімлач, мер Вишгорода Київської області
Затриманий за звинуваченням в отриманні хабара в особливо великому розмірі. Кімлач є членом партії «Наша Україна»

Володимир Чайка, мер Миколаєва

Сергій Кравченко, мер Луганська

Евген Карташов, мер Запоріжжя
Представник партії влади Карташов за місяць до нових виборів міського голови раптово пішов у відставку і заявив про те, що не збирається переобиратися на другий термін. Рішення мера пов'язують із конфліктом з місцевим осередком ПР

Володимир Сальдо, мер Херсона

Валерій Саратов, мер Севастополя

- **Опозиційні**
- **На гачку**
- **«Пішли»**
- **Члени ПР**

Чужі тут не ходять

Виборча кампанія у Криму супроводжується арештами кандидатів у мери не від Партії регіонів

Автор:
Вікторія Орел

Кримські політики та політологи констатують політичну зачистку партією влади невгодних опонентів. Адміністративного ресурсу і політичного тиску під час виборчої кампанії в таких масштабах на півострові не було давно.

ЗАЧИСТКА

У вересні – жовтні на Південному березі Криму прокотилася хвиля арештів. На початку цього місяця за підозрою в незаконному розпорядженні землями Дитячого спеціалізованого санаторію імені Боброва затримано мера Алупки Андрія Харитонова. Він збирався балотуватися на посаду міського голови від партії «Союз». Через кілька днів за підозрою в незаконному виді-

ленні землі в Ялтинському заповіднику затримано і мера Лівадії Анатолія Мамікіна. На місцевих виборах він також мав намір балотуватися повторно. Порушено кримінальну справу щодо Гурзуфського селищного голови. У своєму робочому кабінеті арештовано міського голову Алушти Володимира Шербину. Йому інкримінують перевищення службових повноважень і підозрюють у фальсифікації рішення сесії Алуштинської міськради.

З початку офіційного старту виборчої кампанії представники кримської «Батьківщини», партії «Союз», місцевих осередків «Сильної України» та ПСПУ вже встигли заявити про політичне переслідування і тиск на своїх кандидатів із боку провладної команди та правоохоронних органів. Цим багато полігелс пояснювали своє небажання офіційно оприлюднювати виборчі

ВСЕ БУДЕ
ДОНБАС?
Кримські
регіонали
впевнені,
що 31 жовтня
наберуть
понад 70%
голосів.
Соціологи
називають
значно
скромніші
цифри

списки. Так, лідер «Союзу» Лев Миримський пояснив, що його партія назвала прізвища тільки першої десятки кандидатів у депутати ВР Криму, бо такий захід потрібен для їхнього захисту. «Ви ж бачите, що відбувається: наш восьмий номер (міський голова Алупки Андрій Харитонов. – Авт.) учора затримали і тримають. Тож що пізніше стануть відомі імена інших наших кандидатів, то менше в них буде проблем».

Представники Партії регіонів і правоохоронці заявляють, що жодного політичного підтексту арешти не мають. Однак деякі кримські політологи та політики переконані: до дня голосування регіонали за допомогою адмінресурсу намагаються витіснити з передвиборчих перегонів якомога більше опонентів. Наприклад, кримінальну справу щодо мера Алупки Андрія Харитонова порушили ще в квітні цього року, але взяти його під варту вирішили саме напередодні реєстрації у виборчому. Як наслідок – партія «Союз» була змушена зареєструвати іншого кандидата на посаду міського голови.

Кримські політики констатують засилля «макіївських» на Південному узбережжі Криму незадовго до виборів. «В Алушці в гуртожитках приписано понад 700 осіб, привезених із Донеччини як виборців», – обурюється лідер кримських комуністів Леонід Грач. Це підтверджує й Олександр Кужель, яка очолила список «Сильної України» в автономії. Про масове завезення електорату зі східних областей України до АРК напередодні виборів заявляв і лідер Кримської організації Української народної партії Олег Фомушкін. За його словами, у селищі Лівадія (Велика Ялта) члени виборчої комісії, «завезені з Макіївки з метою стати «кримськими» напередодні висування їхніх кандидатур для участі в роботі виборч-

кому, у дводенний термін прописалися на території сільради, причому семеро з них – в одному будинку».

У БОРОТБІ ЗА ЧЕСНІ ВИБОРИ

Об'єднатися для боротьби за проведення чесних та прозорих виборів закликали всі політичні сили півострова комуністи. Лідер вірних лєнінців у Криму Лєонід Грач ще влітку оголосив війну «макіївським прибульцям» і намагався розпочати процес збору підписів за відставку макіївського прем'єр-міністра автономії Василя Джарти. «Дістав усіх», – так пояснював свою позицію Грач. «Ти все одно звідси поїдеш», – кричав на адресу Джарти під час сесії парламенту автономії соратник Грача, депутат ВР Криму В'ячеслав Захаров. І навіть улаштував бійку з регіоналом Єфимом Фіксом. Коли ж перевороту не вийшло, головний комуніст Криму закликав усіх скривджених стежити за дотриманням закону не лише в процесі виборчої кампанії, а й у день голосування та під час підрахунку голосів. Про об'єднання задля дотримання закону заговорили і в інших політичних силах. Але ніхто з них уже не має ілюзій щодо того, хто переможе на майбутніх виборах у Криму. Перед опозиційно налаштованими силами стоїть завдання-максимум: протягнути якомога більше своїх представників у ради і не допустити, щоб провладна команда набрала, як заявлялося раніше, 70% голосів виборців у республіці.

Політичним силам, обмеженим в інформаційних ресурсах, складно конкурувати з Партією регіонів. Практично всі медіа півострова сконцентровані в руках біло-блакитних. На ті ЗМІ, які вони підкорити не змогли, чинять тиск: влаштовують перевірки, арештовують рахунки і майно (як у випадку з ТРК «Чорноморська», що належить бютівцю Андрієві Сенченку). У низці кримських міст без договорів та угод передвиборчою рекламою регіоналів заклеюють зовнішні щити. Рекламисти і редактори видань кажуть, що команда президента намагається викупити всю рекламну площу в газетах на час виборчих перегонів.

РЕЙТИНГ ПОЛІТИЧНИХ СИЛ У КРИМУ

ПР – 45%

КПУ – 5,1%

Партія «Союз» – 3,5%

«Сильна Україна» – 4,7%

Інші партії, а також респонденти, які не визначилися, за кого голосуватимуть і які не підуть на вибори – 41,7%

Дані опитування Республіканського інституту політичних та соціологічних досліджень від 5 жовтня. Опитано 2,5 тис. кримчан

КРИМСЬКІ ПОЛІТИКИ КОНСТАТУЮТЬ ЗАСИЛЛЯ «МАКІЇВСЬКИХ» НА ПІВДЕННОМУ УЗБЕРЕЖЖІ КРИМУ НАПЕРЕДОДНІ ВИБОРІВ

Розчарувався «харківськими угодами». Мер Севастополя Валерій Саратов хоче збільшити вдвічі компенсацію за оренду росіянами севастопольських земель

БЕЗЛИКА КАМΠΑНІЯ

Ще наприкінці вересня кримські регіонали укомплектувалися по повній: у списку до Верховної Ради Криму 100 кандидатів. В обіймі і директори провідних підприємств республіки, і великі бізнесмени, і чиновники зі стажем. Є поміж них і так звані перебіжчики з інших партій: і заїжджі донецькі, і київські можновладці. Не знайшлося місця в списку низці політиків, до яких Партія регіонів охолочола. Зокрема, екс-голови ВР Криму Анатолієві Гриценку, «сірому кардиналові» парламенту автономії часів спікерства Гриценка Олександрові Мельнику, нинішньому голові Республіканського комітету АРК з охорони навколишнього природного середовища Євгеніві Бубнову тощо. Можливо, щоб не йти на відвертий конфлікт, їх пустили на округи. Але ні в партійному виборчому списку, ні поміж кандидатів-мажоритарників не виявилось нинішнього постійного представника президента України в Криму Сергія Куніцина. Ще в серпні рада депутатського Блоку Куніцина ухва-

лила рішення об'єднатися з кримськими регіоналами, Куніцин скерував відповідне звернення Василеві Джарти. Але довгоочікуваного об'єднання не відбулося. Частина депутатів від Блоку Куніцина регіонали прийняли до своїх лав. Куніцин також подав заяву на вступ до партії біло-блакитних, проте голова кримських регіоналів заявив, що нічого від нього не отримував. У результаті нинішній постпред вирішив балотуватися в депутати Верховної Ради АРК від партії «Союз» по мажоритарному округу Красноперекопська.

Ще одна особливість нинішньої виборчої кампанії в Криму – цілковита необізнаність кримських виборців про кандидатів у

депутати від того чи іншого округу. Якщо загальнокримських лідерів виборчих перегонів знають або хоча б щось про них чули, то про мажоритарників – практично нічого. З одного боку, це може бути пов'язано з дуже стислими термінами виборчої кампанії і тим, що політики тільки починають рекламувати себе, з іншого – причиною є ще й зміна поколінь, каже політолог Андрій Нікіфоров. «Протягом останніх восьми – восьми з половиною років відбувалася зміна політичних поколінь. Понад те, ми бачимо, що прізвища залишаються ті самі, але це вже діти тих, хто раніше був в активній політиці, – пояснює Нікіфоров. – Принаймні в списках до міських і районних рад дітей політиків повнимповнісько. Тих, хто йде за депутатськими мандатами. Це нове покоління виховане в умовах стовідсотково пропорційної системи, коли жодних зусиль кандидати в депутати майже не докладали. З'явилася така категорія людей (сформувалася в 2006–2007 роках), які діють за принципом «заплати і лети». Вони купили собі місце в прохідній частині списку тієї чи іншої партії і можуть спокійно перейти в зручне крісло й дивитися по телевізору, як далі розвиваються події, як там молоді ставки зіграють. Це не той тип політиків, які вигравали, виривали буквально з горла одне в одного мажоритарні округи. Вони є, але їхні лави дуже прорідили, їх стало менше, тому вони й не такі помітні».

На цьому тлі спостерігається і пасивність потенційних виборців. Багато кримчан, розчарувавшись у Партії регіонів, та й у політиках загалом, не налаштовані взагалі брати участь у виборчому процесі.

Змішана система голосування не додає виборцю розуміння. Найімовірніше, люди, отримавши на руки кілька бюлетенів, виявляться просто неготовими до голосування. Вибори до парламенту та місцевих рад розведено в часі, але плутанини від цього залишилося чимало. А будь-яка плутанина зіграє на руку тим, хто контролюватиме виборчий процес. Партія влади має для цього всі необхідні ресурси. ■

ЛЬВІВ «РЕГІОНАЛЬНИЙ»,
Губернатор Львівщини
Горбаль розчищає
шлях для встановлення
контролю ПР над містом

ФОТО: УНАЧ

Автор:
Роман Шостак

За півроку з гаком, що Партия регіонів керує країною, їй не вдалося цілком підкорити собі Львів. Однак за негласної підтримки команди губернатора Львівщини Василя Горбала тут зроблено найголовніше: перекроїли опозиційну карту регіону й збили виборців із пантелику. Передусім тих, хто активно підтримував на президентських виборах лідерів партій «Батьківщина» і «Наша Україна» Юлію Тимошенко та Віктора Ющенка.

ВОНИ БОРОЛИСЯ ЗА «БАТЬКІВЩИНУ»

Кількамісячна внутрішньопартійна боротьба за легітимацію в місцевому осередку «Батьківщини» двох партійно-бізнесових крил, очолюваних попереднім головою обласної організації нардепом Іваном Деньковичем і новообраним партійним очільником – першим заступником голови облради Романом Іликом, закінчилася на користь влади. Обласна партконференція за особистої присутності Юлії Тимошенко підтвердила повноваження Ілика, однак обласна виборча комісія прийняла на вибори до обласної та міської рад кандидатські списки Деньковича, проігнорувавши почергово документи з підписами як Ілика, так і самої Тимошенко. Жоден кандидат від справжньої «Батьківщини» не зареєстрований також в одномандатних виборчих округах. Новий голова виборчої комісії був аж надто принциповим, бо його попередника нещодавно заарештували правоохоронці нібито за одержаний хабар за реєстрацію тимошенківців. Він досі під вартою.

Натомість під брендом «Батьківщини» до найважливіших місцевих рад Львівщини тишком-нишком підуть одіозні висуванці, багато з яких ще донедавна були безкомпромісними опонентами «білосердечних» у тих партіях, членства в яких дехто соромиться навіть у домашньому колі. Роман Ілик стверджує, що вони, як у давні компартійні часи, вже побували на співбесідах-погодженнях у кабінеті Василя Горбала. А соціологи переконують, що навіть після офіційного

Приборкання Галичини

Партія влади закріплює контроль над Львівщиною, розколуючи опозицію

звернення Юлії Тимошенко до виборців Львівщини з проханням не голосувати за «зрадників і козачків» близько 10% голосів їм усе ж зібрати вдасться. З тих 20–25% підтримки, які мала «Батьківщина» в області досі. Адже виборці не мають ані часу, ані сил, щоб розбиратися в партійних інтригах.

Партія «Наша Україна», ривень довіри до якої на Львівщині у вересні мав тільки четвертий показник (5,9%), не зуміла залучити до свого списку знакових особистостей. Тому шанси її першого номера голови облради Мирослава Сеника утримати цю посаду після виборів 31 жовтня є примарними. Ще однієї втрати «Наша Україна» зазнала в особі міського голови Андрія Садового – нещодавно він голосно заявив про свій вихід із цієї партії.

З ПРИЦІЛОМ НА ОБЛРАДУ

Найімовірнішими претендентами на посаду голови Львівської облради, на думку експертів, стануть лідер ВО «Свобода» Олег Тягнибок, який за рівнем довіри в області на початку осені перевершив навіть Юлію Тимошенко (відповідно 47% і 46%), экс-міністр регіонального розвитку та будівництва й кар'єрний рухівець Василь Куйбіда та колишній голова облдержадміністрації з іміджем господарника Олександр Сендега, що тепер балотується від Партії регіонів.

Безумовно, найбільші шанси стати головою облради матиме Олег Тягнибок, якщо «Свобода» 31 жовтня підтвердить вересні прогнози соціологів. Вона була другою після «Батьківщини» за рівнем підтримки на місцевих виборах, а тепер – унаслідок роздвоєння партії Тимошенко в очах виборців – фактично відбудеться рокировка, і «Свобода» стане лідером.

КОМУ ДОВІРЯЄ ЛЬВІВЩИНА*

Олег Тягнибок – 47%
Юлія Тимошенко – 46%
Арсеній Яценюк – 40%
Сергій Тігіпко – 29%
Анатолій Гриценко – 27%
Віктор Ющенко – 27%
В'ячеслав Кириленко – 26%
Юрій Костенко – 16%
Микола Азаров – 10%
Віктор Янукович – 9%
Володимир Литвин – 8%

*За результатами вересневого опитування соціологічної групи «Рейтинг». Опитано 1,2 тис. респондентів. Можлива похибка 2,8–1,7%

Своє вагоме слово у майбутніх розкладах в обласній раді, яка тепер складатиметься зі 116 замість 120 депутатів, напевно, матиме й наймолодша партія «Фронт змін». Тим більше що її лідер Арсеній Яценюк своїми частими візитами приділяє Львову значно більше уваги, ніж його київські колеги з інших політичних сил. Яценюк на Львівщині має нині третій показник рівня довіри виборців – 40%.

Що ж до решти партій, насамперед тих, які зараховують себе до національно-демократичного крила, то найрадикальніша публічна риторика з наголосами на критику чинної влади всіх рівнів вирізняє крайову організацію Народного руху України. Поміркованішим є навіть Конгрес українських націоналістів. Однак оголошена пропозиція львівських рухівців про об'єднання націонал-демократів і патріотів Львівщини задля підтримки на виборах спільних кандидатур зависла в прохолодному повітрі.

КОМУ ДІСТАНЕТЬСЯ РАТУША

На посаду міського голови Львова претендує 21 кандидат, проте реальні шанси поборотися мають лише одиниці. Чинний мер Львова Андрій Садовий, уже кілька тижнів знову як безпартійний, був висунений Республіканською християнською партією. Опоненти дорікають Садовому, що він зумисне взяв собі маловпливову у Львові політсилу, перед якою не доведеться звітувати в разі перемоги на виборах. Крім потужного власного ресурсу, фінансового і медійного, Андрій Садовий та його команда розраховують також на підтримку тих впливових регіоналів з уряду, які взяли активно фінансувати Львів у підготовці до проведення фінальної частини чемпіонату Європи з футболу

2012 року. Щоправда, публічно Садовий відмовився від присутності свого образу в телевізійній рекламі Партії регіонів. Та ця відмова, як і вихід із партії «Наша Україна», – швидше інформаційні приводи задля підігріву інтересу до власної персони, ніж послідовні політичні кроки. Зараз Садовий фактично грає на боці регіоналів.

Головний конкурент Садового – народний депутат Петро Писарчук, голова Львівської обласної організації Партії регіонів. Навесні йому не вдалося переконати своїх партійних керівників у Києві віддати крісло очільника облдержадміністрації. Якби тоді соціологи провели відповідне опитування львів'ян, то лівова частка їх, напевно, підтримала б таке рішення Банкової як найменше зло, адже Писарчук – свій, галичанин. Однак, як вважають деякі експерти, його не призначили губернатором саме тому, що Львову не збиралися догоджати, а вирішили приборкати. Не переконати, бо це у випадку з регіоналами неможливо, а нагнути – таке в драматичній історії Галичини траплялося вже не раз. Тому й зараз сумнівно, що «мудрий газда і свій чоловік» Писарчук, який усіляко підтримує цей багаторічний образ, заручиться підтримкою своїх високопоставлених партайгеносе.

Зважаючи на високий рейтинг партії «Фронт змін», до змагання за мерство мав би долучитися й голова Львівської обласної організації партії Степан Кубів, досвідчений фінансист. Однак незвично короткий цьогорічний термін виборчої кампанії і значно скромніші фінансовий та медійний ресурси, ніж у суперників, можуть завадити Кубіву скласти гостру конкуренцію в змаганні. Хоча виборча інтрига і можливість для сенсації лишатимуться до останнього. ■

Рейтинг партій на Галичині*

*За результатами вересневого опитування соціологічної групи «Рейтинг». Опитано 1,2 тис. респондентів. Можлива похибка 2,8–1,7%.

Сталь і ніжність як страх і ненависть

Автор:
Сергій
Жадан

Щодня змінюючись і трансформуючись, химерна українська дійсність просто на очах набуває нових параметрів та характеристик. Що постане в результаті цих цивілізаційних здвигов, сказати складно – здається, й самі прораби нової української перебудови не надто добре уявляють, що вони будують, керуючись у своєму реформаторстві переважно суворою чоловічою інтуїцією та жорсткою партійною субординацією. Утім, якщо уважно відстежити та проаналізувати дії української влади останнім часом, можна окреслити в загальних рисах образи того, чого вони хочуть.

Найбільше це нагадує стару-добру УРСР із її рівною роллю партії та ентузіазмом на місцях. Радянський дискурс доволі природно вписується в політичну кон'юнктуру, узгоджуючи, здавалося б, несумісні ініціативи нової влади й поєднуючи в її шерегах як старих, перевірених військовими злиднями бійців, так і свіжих перебіжчиків, дезертирів та іншу тилову публіку. Вочевидь, за попереднім задумом, переформатована УРСР має постати синтезом радянського первня з первнем національним із подальшим прицілом на євроінтеграцію, бажано без відлучення від російських енергоносіїв.

З чим доведеться мати справу в цьому випадку? У політичному плані ми отримуємо президентсько-парламентську республіку з мудрим президентом і працьовитим парламентом. Щоби парламент був по-справжньому працьовитим, знову будуть обирати до нього переможців відновленого стахановського руху, голів відновлених колгоспів та представників перереєстрованих творчих спілок. Рекомендації до творчих спілок даватимуть згадані вище переможці стахановського руху та голови колгоспів. Президент отримає владу пожиттєво, відповідно вся ця тяганина з колишніми президентами залишиться в сумному минулому, колишніх президентів (принаймні живих) не буде. Президент, як, скажімо, і Папа Римський, обиратиметься один раз, але надовго. Можна буде також продумати варіант із передачею влади від батька до сина зі збереженням прописки та автоматичним входженням до політбюро. Загалом варіантів для маневрування та нововведень безліч, годовне – політична воля і моральний авторитет.

В економічному секторі справа йде до планової економіки та відновлення потужностей військово-промислового комплексу. Можна буде виготовляти танки для Африки, або літаки для Азії, або комбайни для Білорусі. Перспективною також видається співпраця в галузі військового флоту. Приміром, передати як баласт російському ЧФ всі недоглині вітчизняні кораблі разом із командами з тим,

щоби в подальшому брати за них орендну платню (і за кораблі, і за команди) згідно з підписаними угодами в умовних одиницях.

Можна буде об'єднати з ким-небудь свою енергетичну систему. Можна буде об'єднати футбольні чемпіонати. Я особисто радив би об'єднувати наш чемпіонат із італійською серією А або принаймні з бундеслигою: у цьому випадку значно зростуть тарифи за договірні матчі.

Вочевидь, цікаві зміни очікують нас і в гуманітарній сфері. Варто буде сподіватися на повернення в культурний обіг нормальної, ідеологічно витриманої преси, ревізування творчого надбання майстрів соцреалізму та вилучення шкідливих занепадницьких творів мистецтва. До боротьби з порнографією додасться боротьба з фемінізмом, сатанізмом та постмодернізмом. Буде заборонений літературний слем. Відновлять партійну організацію при Спілці письменників. Її голова залишиться той самий.

Не обійдеться без змін у побуті. Скажімо, державні та церковні свята. По-перше, буде повернено статус вихідного дню Жовтневої революції, причому його поєднають із Покровою. Називатиметься все це, наприклад, днем червоного козацтва. По-друге, зимовий піст можна буде перенести від Різдва до дня Радянської армії та решток Військово-Морського флоту. Враховуючи, що партійне православ'я вже стало панівним духовним напрямом, можна передбачити, що відбудеться спроба поєднання основних церковних свят зі святами старими, радянськими, приміром, Великдень – із днем народження Ілліча або Днем космонавтики, а День Незалежності – зі Спасом. А можна просто залишити сам Спас і не морочити нікому голови.

Варто також очікувати поглиблення та розширення соціальних ініціатив останнього часу, себто всю цю нещадну боротьбу з алкоголізмом, опортунізмом

**РАДЯНСЬКИЙ ДИСКУРС
ДОВОЛІ ПРИРОДНО
ВПИСУЄТЬСЯ В ПОЛІТИЧНУ
КОН'ЮНКТУРУ**

та інтернетом. У межах боротьби з алкоголізмом можна, скажімо, знову вирубати виноградники. Оскільки своїх виноградників мало, можна вирубати чужі, попередньо їх об'єднавши. У всьому іншому можливий перебіг подій нам демонструють уже сьогодні – боротьба з корупцією за рахунок кадрів минулої влади, військові паради за рахунок платників податків, позитивні новини, доступна освіта, чесна міліція, вільна преса, успішні реформи, вистраждана стабільність.

І про погоду. У майбутньому над усією територією України буде ясно і сонячно. Якщо буде несонячно, президент особисто розганятиме хмари ракетними установками. Попередньо об'єднавши з ким-небудь протиповітряну оборону. ■

ЖИТТЯ

П'ЯТНИЦЯ

22:00

неділя

18:00

Ліцензія Національної Ради України з питань телебачення і радіомовлення НР №0404-М від 14.12.04 р. ТОВ «ТРК «ТРС»

ШУКАЙТЕ ТЕЛЕКАНАЛ ТВИ У ЕФІРІ, В КАБЕЛЬНИХ МЕРЕЖАХ ТА У ВІЛЬНОМУ ДОСТУПІ НА СУПУТНИКУ АМОС

Виставка

з нагоди 30-річчя Незалежної Профспілки «Солідарність»

Шляхи до Свободи

Через Солідарність до Європи

Виставка працює: вівторок – неділя 11.00 – 19.00

понеділок – вихідний день

огляд виставки з екскурсиводом:

середа – п'ятниця 14.00 – 17.00

вівторок, субота – неділя 12.00 – 15.00

замовлення екскурсій за тел. 288 0304 (Польський Інститут у Києві)

Київ, вул. Лаврська, 1 (І.Мазепа, 17)

Київська міська
галерея мистецтв

«Лавра»

16-30 ЖОВТНЯ 2010

Вхід вільний

Як Януковичу в Парижі соломку підкладали

Поїздка президента до Франції була розрахована переважно на українську та російську аудиторії

Автор:
Алла Лазарева, Париж

Візит президента України до Франції тривав трохи довше за добу. Стандартна програма, як годиться, містила зустрічі з керівником держави, головами Національної асамблеї та уряду, представниками ділових та дослідницьких кіл. Проте змістове й формальне наповнення міжнародної події – різні речі.

Сутність кожного візиту за бажання легко приховати за назвами підписаних паперів та публічно виголосеними фразами. Але ці переліки грають менше ніж другорядну роль. Справжній «сухий залишок» – це реальні, нові, готові до практичного втілення проекти. Політичні, економічні, культурні. А також загальна атмосфера заходів.

У цьому сенсі паризька мандрівка президента, мабуть, невдовзі загубиться в анналах історії. Щоправда, якби замість Януковича Париж відвідав абсолютний геній дипломатії, і йому не просто було б домогтися в українському напрямі суттєвих зрушень. Зовсім інші інтереси прагне забезпечити сьогодні офіційний Париж.

Виглядало так, ніби поїздка президента до французької столиці була розрахована переважно на внутрішню українську аудиторію. І трохи на російську. Французька сторона виступила ненав'язливою декорацією. Без претензій на інші ролі.

ПРОТОКОЛЬНІ РОЗБІЖНОСТІ

Тривалі уточнення програми будь-якого візиту – нормальна справа. Проте цікаво буває відстежити, як саме змінюється перелік заходів: на збільшення

чи на зменшення. Каталізатором модифікацій зазвичай виступають міжнародна кон'юнктура, економічна доцільність та інколи, за виняткових обставин, особистість гостя.

Паризький контекст на початку жовтня сприятливим для просування українських інтересів не був. Французька осінь багата на масові страйки, марні перестороги щодо можливих терактів на Ейфелевій вежі та дискусії на циганські теми. У перспективі не таких вже й далеких президентських виборів Ніколя Саркозі мусить пильнувати власний рейтинг, що почав падати внаслідок податкового скандалу зі спадкоємицею імперії L'Oréal (від якої він начебто отримував гроші на передвиборчу кампанію). Плюс проект активної співпраці з Росією, який лідер Франції заповзвся якнайшвидше накинути Європейському Союзу.

Зрозуміло, що в останніх числах травня, коли обидва Міністерства закордонних справ почали узгоджувати візит, все спрогнозувати було нереально. Але пенсійні страйки та нові міжнародні пріоритети пана Саркозі вже були заявлені. «Якби візит був не для годиться, а в інтересах справи, мудріше було б почекати результатів французько-німецько-російського саміту в Довілі 18–19 жовтня, подивитися, про що конкретно щодо системи європейської безпеки домовляться Саркозі, Меркель та Медведєв», – вважає колишній французький дипломат.

Поза тим що в Києві, що в Парижі відмовлятися від визначеної навесні дати не стали. Натомість програму скорочували то там, то тут. Зустріч президентів замість заявлених майже

двох тривала трохи довше ніж годину. Зустріч із пресою після ділового ланчу в офісі Руху підприємців взагалі було скасовано. Спільна вечеря Саркозі та Януковича, на яку сподівалися на Банковій, зрештою перетворилася на «ділову зустріч» о п'ятій вечора, коли французи не вечеряють за визначенням.

Щоправда, зміни програми не завадили сайту президента України в новині від 7 жовтня повідомити, буцімто «...розпочався офіційний обід від імені Президента Французької Республіки на честь Президента

України». У телефонній розмові прес-служба президента Франції заперечила факт спільної вечери глав держав.

«Саркозі дуже рідко влаштовує вечери на честь іноземних керівників, – пояснює знайомий політичний журналіст Рено Ребарді. – Не його стиль. Він взагалі не вживає алкоголю, не любить їсти, нудиться за столом і сакрально ставиться до свого часу. Але якби така подія відбулася, французький стандарт гарантує публічність – від деталей меню до списку запрошених». Нічого подібного щодо міфічної вечери на честь Януковича в природі не існує. Але працівники його прес-служби, ймовірно, зайвою увагою до фактів не перймаються.

ПРО ДРУЖБУ МІЖ НАРОДАМИ

Варто сказати правду: в Парижі український президент виглядав не найгірше. У тому сенсі, що майже не помилявся у назвах зарубіжних фірм та словах іншомовного походження. Мабуть, тому, що скрізь, де мусив виступати, читав промови тільки з па-

ВСЕ БУЛО, ЯК ЗАВЖДИ: ЗАГАЛЬНА СКУТІСТЬ, КОМФОРТНІ ЗАПИТАННЯ

пірця: і у Французькому інституті міжнародних відносин, і в офісі Руху підприємців.

Але не станемо перебільшувати. По суті, все було, як завжди: загальна скутість, зусилля протоколу обмежити

можливі неприємні теми, підстраховка з комфортними запитаннями від лояльних, привезених із Києва, журналістів... За кордоном, як і вдома, Янукович як міг уникав спонтанного спілкування.

На відміну від інших високих українських посадовців, які приїздили до Парижа в останні десять років, президент не став покладати квіти до пам'ятника Тарасові Шевченку. Натомість він подався з букетом під Триумфальну арку, до невідомого французького солдата, де об'єктивно менше шансів зустріти політичних опонентів.

Утім, певні домашні заготовки, виголошені в Парижі, вочевидь, були розраховані саме на українську публіку. Наприклад, про відновлення змішаної системи голосування або про зміну періодичності виборів. Їх одразу ж підхопили українські мас-медіа як топ-новини внутрішньої, а не міжнародної політики.

Звісно, Янукович не першим вигадав використовувати Європу як престижну декорацію. Свого часу чемпіоном українського ньюсмейкерства був Палац Європи в Страсбурзі. Мій грузинський колега називає таку роздвоєність у просторі рефлексом батьківщини. За його спостереженнями, механізм спрацьовує завжди, коли політик приїздить за кордон без власного, по-справжньому цікавого для нього проекту.

З кількох настійливих реверансів, що зробив у Парижі Янукович у бік Москви, можна припустити: найвищою амбіцією його команди на міжнародній арені є надія вписатися в нову схему відносин у трикутнику «США – Росія – Євросоюз». Десь у сірій зоні московського впливу без претензій на власну гру.

Мабуть, тому дорогого українського гостя не доставали неприємними запитаннями. Трошки зачепили невідповідність членства у Світовій організації торгівлі та можливий вступ до Митного союзу з Росією, Казахстаном і Білоруссю. Янукович довго говорив про інше й на запитання не відповів. А Тома Гобар із Французького інституту міжнародних відносин і не став наполягати. Що не зовсім характерно для стилю спілкування на таких конференціях.

Ще прикметнішою виглядає історія з нагородженням українського лідера орденом Почесного легіону. У прес-службі Єлисейського палацу уточнили, що йдеться «не про якийсь особливий заслуги конкретної людини, а про повагу до країни». Виявляється, Париж часто використовує цей орден «як елемент або символ міждержавних відносин». Якщо згадати, що аналогічну прикрасу не так давно здобули нинішній прем'єр Росії Владімір Путін, директор корпорації «Російські технології» Сергій Чемезов і панамський диктатор Мануель Антоніо Норєга, без дипломатичного контексту справді не розберешся.

У випадку з Януковичем за контекст, можливо, правив скандал довкола заводу «Криворіжсталь» (Генпрокуратура України 12 жовтня відкликала позов про визнання незаконним договору купівлі-продажу меткомбінаату компанії ArcelorMittal). Бо йдеться, зокрема, й про велику французьку інвестицію (в ArcelorMittal вкладено і французькі капітали). Або подяка за те, що український лідер пообіцяв «не турбувати» Європейський Союз із проханнями про членство. Чи за «комфортну» відмову від шляху до НАТО, якою похвалився Янукович у Парижі.

Політична вдячність – вельми ефемерна субстанція. Під час візитів, не обтяжених публічними акціями та увагою міжнародної преси, вона переважно компенсує такі ж непрозорі сфери співпраці, як і самі переговори. Бо якби було з чим вийти до людей, навіщо знадобилося б від них ховатися? ■

ДИПЛОМАТИЧНИЙ КОНТЕКСТ.
Орден Почесного легіону зовсім не обов'язково заслужити особисто

ФОТО: РНЛ

Безпорадність та святенництво

Нотатки на полях інтерв'ю президента Польщі Броніслава Коморовського

Автор:
Кристина
Курчаб-
Редліх,
Польща

З останніх подорожей президента Броніслава Коморовського можна було б зробити висновок, що Україна стала важливою для польської політики. Протягом тижня глава Польщі побував у Харкові та Ялті. Чи свідчить це про нове зближення наших держав? Навряд чи, адже до Харкова Коморовський поїхав не для українців, а для поляків – у харківській землі лежать жертви катинського злочину. До Ялти полетів на конференцію, організовану Фондом YES (Yalta European Strategy, заснований одним із найбагатших українців Віктором Пінчуком), де зустрівся з Віктором Януковичем, можна сказати, випадково.

У 2010-му, році виборів нових президентів в Україні та Польщі, відносини між нашими державами втратили окреслені контури, перенісшись у площину розмитих тверджень і ритуальних жестів. Конкретика стосувалася Москви та її інтересів. Це їм – цим інтересам – підпорядкував Україну Віктор Янукович. Це вони – ці інтереси – схилиють президента Коморовського до дипломатичної еквілібристики на лінії над Києвом між Москвою і Брюсселем.

Доказом цього є інтерв'ю для газети «Жечпосполіта» (Rzeczpospolita) від 6 жовтня. Бо хоч би на запитання: «Чи можна говорити про продовження: Квасневський, Качинський, Коморовський у справі України?» – президент відповідає ствердно, але додає: «Зміни можуть полягати в тому, що набагато менше значення матимуть декларації та клятви, а більше – факти на основі реального прогресу української сторони у виконанні стандартів Євросоюзу».

На що запитання-рикошет: «Увесь час це відбувається на тлі Росії. Хіба можна поліпшувати відносини з Росією, одночасно підтримуючи прозахідні аспірації України? Чи не боїтеся ви, що колись доведеться вибирати або Москву, або Київ?» «Неозброєним оком видно, – відповідає польський президент, – що Україна після зміни влади не прагне заохочування до вибору, чи з Росією, чи із Заходом, бо дотримується думки, що можна і з одними, і з іншими приязно жити... Настає момент, коли Україна муситиме вибрати... Але це вельми віддалена перспектива, що не має нині переважати у відносинах ЄС – Україна та Польща – Україна. Варто показувати, що співпраця з Євросоюзом і Польщею не означає поганих відносин із Росією. Ми не повинні створювати вра-

ження, ніби хочемо, щоб Україна таки зробила свій вибір поміж прагненням до ЄС та хорошими відносинами з Росією. Це не в польських інтересах».

Чи то пан президент не бачив української роздвоєності в цьому питанні? З одного боку, Віктор Янукович декларує, що інтеграція з ЄС є одним із пріоритетних напрямів у політиці Києва, з іншого – підпорядкована йому Верховна Рада відхилила проект закону про подання заявки на членство України в Євросоюзі. Опозиційний блок НУ–НС, який ще в березні подав цей законопроект, сподівався, що вже в листопаді під час саміту Україна – ЄС буде підписано угоду про асоційоване членство в Євросоюзі. Тепер же президенти незалежної Польщі та незалежної України можуть зітхнути з полегшенням – загроза такого рішення відкотилася. Джерела з Брюсселя інформують, що для цього потрібен щонайменше рік. Що за той час вигидає Кремль, побачимо. Президент Коморовський ніби навіть на Кремль розраховує, бо на запитання допитливого журналіста (шефа закордонного відділу «Жечпосполітої» Єжи Гашинського) про необхідність таки зробити швидко вибір між витягуванням України на Захід та поліпшеними відносинами з Кремлем, якому не подобається навіть Східне партнерство, відповідає: «Сьогодні ми спостерігаємо конкуренцію між Україною та Росією, хто швидше наблизиться до ЄС. Треба заохочувати українців, щоб успішніше презентуватися в тих регіонах, підтягуючись до європейських стандартів, та допомагати їм у міру можливостей».

Але ж так, пане президенте, у розмовах із Януковичем треба розмовляти також про ті ж такі спроби закриття опозиційних телеканалів. Треба теж від-

повісти на звернення, до вас же надіслане від членів партії «Батьківщина», з проханням допомоги, щоб ви, пане президенте, не допустили згортання демократії в Україні. Але чомусь не чути реакції Польщі на ці події.

«Вважаю, що не варто класифікувати українських політиків на основі того, більше чи менше вони зацікавлені у співпраці з Росією. Це шлях у нікуди», – стверджує Броніслав Коморовський насамкінець. На жаль, примружування очей польським керівництвом, що нібито сучасна політика України не загрожує її незалежності, – це і є, власне, дорога в нікуди. Дорога між безпорадністю та святенництвом. ■

**ПІСЛЯ ВІДХИЛЕННЯ
УКРАЇНСЬКИМ
ПАРЛАМЕНТОМ ЗАЯВКИ
НА ЧЛЕНСТВО В ЄС
ПРЕЗИДЕНТИ ПОЛЬЩІ
ТА УКРАЇНИ МОЖУТЬ
ЗІТХнути
З ПОЛЕГШЕННЯМ**

ХІТИ 90-Х

ХІТ FM

Генеральний радіопартнер

29 жовтня, 19:00

Міжнародний Виставковий Центр
Броварський проспект, 15

La bouche

Ля Буш

E-type

І-тайп

Corona

Корона

Bellini

Белліні

Londonbeat

Лондонбіт

Замовлення квитків

590-55-55

Живий звук

Організатор ТОВ «Білетний рай». М. Київ, пров. Чекістів, 1-А, тел. +380 44 590-55-52

Розум, честь і совість?

Провали України в державницькому, соціально-економічному і мовно-культурному розвитку значною мірою пояснюються низькою якістю її інтелектуальної верстви

Автор:
Ігор Лосєв

Розумом, честю і совістю в колишньому СРСР із притаманним їй нахабством називала себе КПРС. Але ж насправді розумом, честю і совістю нації вважають її інтелектуальний прошарок, розумову та моральну еліту кожної людської спільноти. Саме вона бере на себе тягар відповідальності за долю свого народу та своєї держави. Інтелігенція покликана бути духовним провідником нації, саме в цьому полягає сенс її існування. Хто, як не вона, має дати мудру пораду співвітчизникам, особливо на доленосних поворотах історії? Інтелектуальна верства не має права баламутити свою націю, створювати в її головах хаос, не може позбавляти народ віри і впевненості в собі чи вести націю манівцями. Саме вона має бути генератором творчих ідей, великих національних проєктів. Хто ще, крім неї, глибоко повинен аналізувати минуле свого народу, правильно оцінювати сучасність і конструювати надихаючу й водночас реальну візію майбутнього?

Чи мають українці ніни саме таку інтелігенцію? У них є дещо інше: сучукрінт – сучасна українська інтелігенція. Йдеться не про тисячі вчителів, лікарів, інженерів, бібліотекарів, а про українськомовну інтелігенцію, знаних письменників, літературних критиків, журналістів, режисерів, істориків і публіцистів, себто тих, хто на видноті, хто має вплив, до чийх слів дослухаються, кому вірять. Через те ці діячі можуть зробити багато доброго і багато шкідливого, це вже залежить від особистого вибору кожного з них.

ПРОВАЛЕНИЙ ІСПИТ

Складним іспитом для сучукрінту стали драматичні президентські вибори 2010 року.

Диспозиція була доволі простою: з одного боку, неповноцінно українські, сказати б, недоукраїнські сили, а з іншого – сили безнадійно антиукраїнські, причому ідейно однозначно ворожі українськості як такої в усіх її виявах. Продемонструвавши неспроможність мислити, вирішувати не такі вже складні проблеми, аналізувати реальність, деякі знані українські інтелектуали значною мірою посприяли приходу до влади українфобів. Так, вибір був далекий від натхненного: або ще п'ять років борсатися в українському політичному болоті, маючи шанс із нього вилізти, або досить швидко потрапити в інше, неукраїнське політичне болото без жодних шансів.

Невміння правильно оцінювати ситуацію з боку тих, хто претендує на роль мозку нації, просто вражає. Проте це можна назвати характерною рисою нашого сучукрінту. Він легко повівся на добре опрацьо-

вану Луб'янкою політичну технологію «вони всі однакові» і став її рупором. Треба було бути цілковитим йолопом, щоб не зрозуміти, кому з двох претендентів на булаву допоможе перемогти оте кляте «противсіхство». Не проти всіх голосували метри сучукрінту, це вони тільки проголошують із властивим їм лицемірством, а за одного з двох.

За того, хто нині при владі. Посприявши його тріумфу, вони тепер жорстко його засуджують. Це так по-українськи: допомогти монстру, а потім обурюватися з приводу його неподобств. Один знаний український критик став на захист «противсіхів» (мабуть, як завжди, з-за меж України): мовляв, чому ви так кидаєтеся на цих «нешчасних людей», адже їх було близько 3%, чому мовчите про ті мільйони українців, які взагалі не прийшли на вибори... По-перше, цих 3% цілком вистачило для перемоги українофобів, ці 3% «противсіхів» стали тією «соломинкою», що зламала хребет верблюдові. По-друге, а скільки українців не прийшли на вибори саме під впливом вашої, панове ідеологи «противсіхства», агітації? Це ви зловживали своєю авторитетністю і впливовістю на шкоду українському народові. А тепер намагаєтесь удавати, що не маєте жодного стосунку до тріумфу Партії регіонів, мовляв, ви тут сторонні спостерігачі. Ні, ви активні учасники. Тож не відмовляйтеся від своїх цілком заслужених лаврів.

«ДУХОВНІ СВІТОЧІ»

Відома українська письменниця, котра на виборах натхненно закликала голосувати проти всіх, нині намагається виправдатися, але дещо дивним чином. Вона виголосила те, що суперечить повсякденному практичному досвідові мільйонів людей: виявляється, як стверджує, «зло не буває більшим і меншим». Якщо шановній пані вдасться це довести, то вона перший в Україні кандидат на «Нобеля». Між тим звичайна людина, з мізками, які не зазнали згубного впливу сучукрінту, знає, що ліпше втратити палець, ніж руку. Краще втратити частину, ніж ціле. Краще потерпати від болю під час операції, ніж гарантовано померти. Ось так легко й невимушено мислять метри нашої сучасної української інтелігенції. Коли її запитали про наслідки виборів 2010 року та ставлення до власної позиції під час таких, то почули: «Усе, що відбулося після виборів в Україні, якраз, по-моєму, найкраще підтверджує абсолютну слушність тієї позиції, яку я висловила перед виборами». У чому ж слушність? У тому, щоб привести до влади ліквідаційну комісію української держави й тихо радіти з цього приводу? Хіба це відповідь на конкретне запитання? Це яєсь пророцтво в стилі аятоли Мусаві Рухалли Хомейні. Так би мовити, одкровення генія з високої гори темним і примітивним масам. А нинішня влада, здається, з погляду письменниці, це справді не так вже й погано. В.Ф. Янукович – це, на її думку, такий собі «хлопчик», що недовчив українську історію. Регіонали, котрих українська інтелігентка називає «чуваками», виявляється, зовсім не страшні, це такі собі смішні маленькі істоти, безпорадні та нікчемні. Спіч пані письменниці є чудовою ілюстрацією аналітичних здібностей сучукрінту. Ці «безпорадні» та «нікчемні» за шість місяців зробили те, чого Ющенко не спромігся за п'ять років своєї каденції. Вони створили жорстку вертикаль влади, зачистили всі ключові структури від проукраїнських елементів (Ющенко навіть не намагався боротися проти антиу-

країнської п'ятої колони), скрізь поставили своїх людей, докорінно змінили напрями зовнішньої і гуманітарної політики тощо. Вони встановили контроль над усіма регіонами держави. А якщо чогось не зробили – Москва підкаже. Адже там у деяких спеціальних інституціях сидять тисячі розумних московських хлопчиків із гарвардською і оксфордською освітою. Вони завжди допоможуть методами найефективнішого руйнування України. Цим «безпорадним», як стверджує наша «інженерка людських душ», у тій державі ніколи не відмовляться порадити. Отже, на її думку, Янукович зовсім не страшний, або, як кажуть китайські товариші, це типовий «паперовий тигр». Зате Тимошенко... Це, як запевняє письменниця, Сталін, Троцький і Гітлер у одній особі та в одній спідниці. Ось і виходить, що Янукович – менше зло для «протівсіхів». Більше того, метр красного письменства побачила небачене і почула нечуване: виявляється, з'явилася особлива форма фашизму – жіночий фашизм (стогніть, політологи!) І Тимошенко – це, так би мовити, перший кандидат на фюрер-бабу. Шкода, ані логіки, ані аргументації, ані фактів – суцільна вербалізація якихось хворобливих фантазій. Від цього тхне такою миргородською калюжею, такою безнадійною духовною провінцією, від якої не врятує ніяке гасання Нью-Йорками, Лондонами й Парижами, адже провінція – це не місце на мапі, а стан душі. Наші інтелектуали є рабами особистого, своїх індивідуальних симпатій і антипатій. Підвестися над ними вони не здатні за визначенням.

Проте одного разу припустившись помилки, наші інтелектуали, замість чесно і шляхетно, мужньо її визнати (чого, на жаль, вони геть позбавлені), починають її приховувати, для чого доводиться незграбно її виправдовувати, занурюючись у пошуки хитромудрих аргументів.

«Схоплений партизанами колабораціоніст божився, що належить до конструктивного Руху Опору»

Мойсей Фішбеїн

НАШІ ІНТЕЛЕКТУАЛИ Є РАБАМИ ОСОБИСТОГО, СВОЇХ ІНДИВІДУАЛЬНИХ СИМПАТІЙ І АНТИПАТІЙ. ПІДВЕСТИСЯ НАД НИМИ ВОНИ НЕ ЗДАТНІ ЗА ВИЗНАЧЕННЯМ

нали з комсомольських годівничок для творчої молоді, потім переходили до творчих спілок під егідою ЦК КПУ, де отримували заповідане ще товаришем Сталіним «корито» у вигляді квартир, дач, автівок, будинків творчості, премій і нагород, поїздок у братні республіки та за кордон тощо.

Тепер це поміняли на західні гранти, але людська суть споживачів подачок не змінилася. Інша річ, що можна помітити, як раптом ці духовні світочі починають дуже акуратно ставитися і давати гранично «зважені» оцінки тим чи іншим

країнам. А хто ж кусатиме руку, що годує? Звісно, нічого безплатного в цьому світі немає, тому «скажи, враже, як пан каже...» Зрештою, це їхнє право в межах моралі, поширеної в їхньому середовищі, влаштовуватися в цьому житті. Тільки не треба удавати національних пророків і провідників нації. Адже саме завдяки діячам подібного людського типу Україна лише в російському ярмі була понад 300 років. З таким духовним проводом навіть найгероїчніший народ не має відродних перспектив. Ці люди не можуть (хоча й дуже пнуться зі шкури!) за визначенням бути національними лідерами, бо це унеможливлено їхньою дрібязковістю, егоїзмом, боягузством, заздрістю тощо. А крім того хворобливою схильністю до дешевого самопіару з будь-якого приводу. Вони прагнуть вбратися в тогу борців за Україну, нічим не пожертвувавши заради неї. Ці діячі вже давно відшукали собі хлібні місця в краю та «в екзилі» й тримаються за них як воша за кожух. У разі якихось струсів у Вітчизні вони чкурнуть на задалегідь нагріті квартири у вільному світі, повчаючи з безпечної відстані українців на материк, як правильно боротися за Україну. Та ще й напишуть грубежні томи мемуарів про те, як вони (кільканадцятий раз!) «проср...ли» Україну, які ввійдуть до певної мемуарної традиції, починаючи з достойників Центральної Ради. А деякі з них так люблять Україну, що залишаться в краю й догоджатимуть будь-якій владі, демонструючи вищий клас добровільного, за покликом серця, холоуїства. Адже хто змушував світочів духу брати участь у гуманітарній раді при Вікторі Януковичі? Невже, якби не погодились, їх би розстріляли, посадили, залишили б без їжі їхніх дітей і онуків? Але як писав Микола Гоголь: «Має руська людина безкорисливу любов до підлості». Коли сьогодні готується закон про фактичне вбивство (і тепер уже остаточно!) української мови, ці малоросійські інтелігенти мовчать, як партизани на допиті. Потім вони доведуть, що десь у коридорі встигли попрохати в

президента амністії для української... Мовляв, ми плакали й благали, але не допомогло.

За кордоном ці діячі, що можуть представляти лише самих себе, чомусь говорять від імені України, подають свої особисті фантазії як голос громадської думки країни. Хоча їм цього ніхто не доручав.

ІНТЕЛІГЕНЦІЯ – ЦЕ...

Звідки в них така схильність до колаборанства, вирішення приватних проблем за рахунок держави? Звідки патологічне прагнення до самозвеличчування? Вони можуть без вагань своїми легко важкими претензійними заявами вдарити у спину тих, хто справді бореться за Україну. Своє розпухле від комплексів «Я» їм насправді багато важливіше, ніж якась там Україна, яку вони вже зіштовхнули в прірву, звісно, не через антиукраїнські наміри, а виключно через свою егоїстичність, самозакоханість, провінційність та дрібязковість. І навіть не помітили, що припустилися жакливі, моторошної, можливо, невірної помилки. Вони й зараз не бачать, що Україна швидкими темпами втрачає незалежність. (Головне, що покарали не симпатичного їм політика!) Якби наші інтелектуали були людьми освіченими, а не тільки дипломованими і добре знали історію, то звернули б увагу на вражаючі паралелі між нинішньою Україною та Українською Соціалістичною Радянською Республікою (УСРР) зразка 1920–1922 років. Нині, як і тоді, процес входження України до москвоцентричної наддержави відбувається шляхом об'єднання спочатку визначальних економічних та інфраструктурних комплексів: атомна енергетика РФ й України, Нафтогаз і Газпром, авіапром Росії та України, морські порти, гідроенергетика на Дніпрі тощо. На очах України стрімко перетворюється на підсистему російської системи. Це повторення процесів тих років, коли об'єднували шляхи сполучення (зі створенням єдиного союзного наркомату), телефон і телеграф, пошту, стратегічні підприємства тощо. Ця матриця швидкими темпами запрацювала в Україні, а за якісь шість місяців «безпорадні» та «нікчемні» (як уважають наші «генії») зуміли надати цьому процесу рис незворотності.

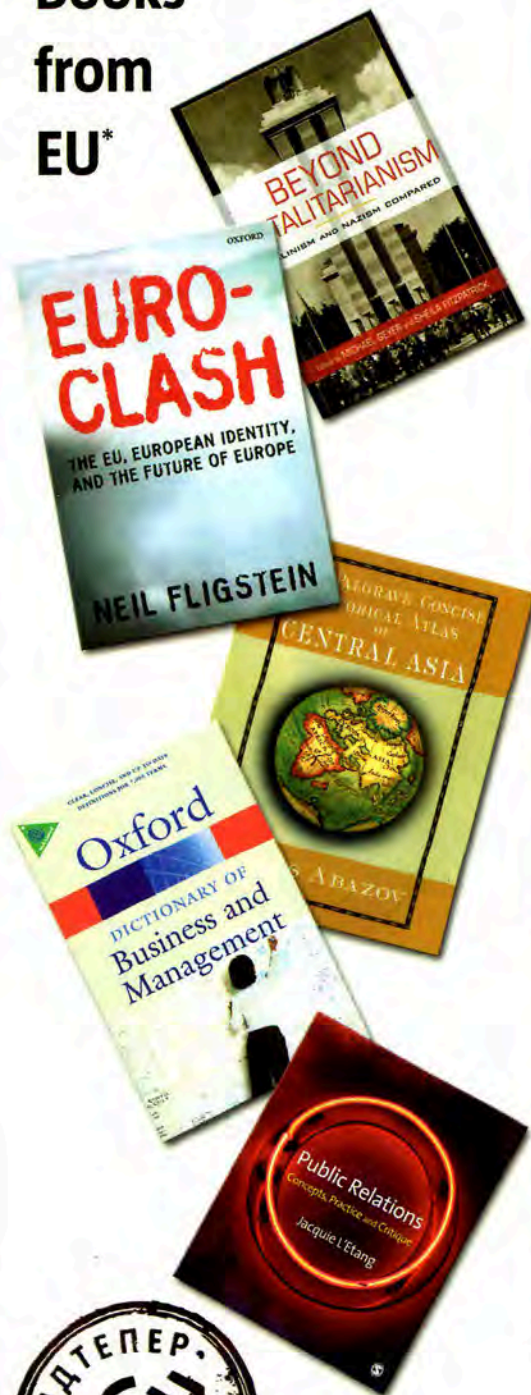
Замість істеричних співів на телебаченні, нашій інтелігенції треба було всі роки незалежності вести велику органічну роботу. Зокрема, творити концептуальні схеми розвитку України, мовної і культурної політики, інформаційного простору й книжкового ринку. А тут, якщо буде треба, якщо навіть приїде до влади нормальна політична сила, похвалитися нашим «високочолим» нічим. Коли дивишся на сусідню Польщу, яка є нині розвинутою європейською країною, то розумієш, що в цих успіхах є величезний внесок польської інтелігенції, яка провела конструктивну ідейну роботу задовго до виникнення «Солідарності». А що зробив сучасний за 19 років незалежності? Де продукти інтелектуальної діяльності цієї верстви? Вона, до речі, аж ніяк не є лідером нації, коли треба кликати до дії, до національної роботи, то від неї радше почуєш «Не трать, куме, сили, опускайтеся на дно». Інтелігенція квола, слабка, не дуже освічена, схильна до нічим не виправданого нарцисизму, аморальних компромісів тощо. І ще. Вона страшенно боїться боротьби, а це ознака не українства, а саме малоросійства. Провали України в державницькому, соціально-економічному й мовно-культурному розвитку значною мірою пояснюються негативною якістю її інтелектуальної верстви. А суїцидна в національно-політичному сенсі поведінка цієї публіки на президентських виборах 2010 року змушує згадати слова вождя світового пролетаріату, сказані «засновникові пролетарської літератури» Максимі Горькому: «Інтелігенція – це не мозок нації, а її...». Спробую пом'якшити вислів Ілліча, сказавши, що йдеться про кінцевий продукт травлення в людському організмі. Стосовно певної частини нашої інтелігенції, то це, на жаль, свята правда.

Згадую, як три роки тому, входячи з офісу української редакції «Радіо Свобода», знаний український критик абсолютно серйозно сказав мені: «Якщо в Україні не можуть забезпечити права українськомовних, нехай нас оголосять національно меншиною і забезпечать якусь резервацію для збереження нашої мови і культури». Ці люди не можуть бути духовним проводом повноцінної нації, хіба що зацькованого провінційного племені... ■

New Non Fiction Books from EU*

К Н И Г А Р Н Я

м. Київ
вул. Лисенка, 3
тел.: (044)235-88-54

www.book-ye.com.ua

* Нові нон-фікшн книжки з ЕС

МОГТИ VS ЗНАТИ

Націоналісти-романтики нагадали українофобам-прагматикам про духовність. Всемогутні останні поблажливо вислухали безпорадних перших

Автор:
Оксана
Левкова,
директор
Всеукраїн-
ської
громадської
організації
«Не будь
байдужим!»

Нещодавно мені розповіли про вельми оригінальне подружжя хірурга і терапевтки. Упродовж розмов на професійні теми чоловік звинувачує дружину в тому, що вона як лікар усе знає, але нічого не може. Пані традиційно відповідає: «А ти все можеш, але нічого не знаєш!» За гострих суперечками промайнуло... 30 років співжиття.

Парламент також нагадує симбіоз нетямущої, але всеявної влади, з одного боку, та кмітливої, але немічної опозиції – з іншого. Уявляла депутатів, готуючись до парламентських слухань, які ініціював Комітет ВР з питань культури і духовності. Знайомі громадські діячі, почувши анонс заходу з назвою «Стратегія гуманітарної політики сучасної України», подали від мого імені заявку на виступ. Мовляв, після 130 проведених молодіжних акцій на підтримку української мови – історії – культури мені є що сказати «цим кнопкодавам і тушкам».

В голові виникало одночасно безліч запитань. По-перше, як можна всі гуманітарні проблеми в Україні встигнути розглянути протягом тригодинних слухань? Тут тобі й залежність смертності від тютюнокуріння, і збереження музейних цінностей, і сироти, і суспільне мовлення, і, даруйте на слові, Табачник. По-друге, навіщо брати участь у форматі, безглуздість якого очевидна? Міркуйте самі: озвучені на слуханнях пропозиції для законотворця завжди мають лише рекомендаційний характер. По-третє, як повідомили працівники Комітету, тут із громадських діячів буду я одна. Для всіх нас це означає, що конструктиву верховодам не потрібно, а власне для мене – що перевірених практикою менеджерських рішень, чітких інструментів розв'язання проблем книговидавництва, кінематографії, популяризації історії я не почую. Натомість вухо тишитимуть «надзвичайно прикладні» словосполучення, як-то: «комплексність розуміння проблеми», «зміна парадигми», «актуалізація культурної спадщини» – це від влади. Ну ще, мабуть, цитати з Володимира Сосюри (наважуся припустити, що «Любіть Україну») та з Івана Франка – це від опозиції.

Несподіванкою стало тільки те, що романтики-націоналісти цитували не Франка і Сосюру. Цього разу лунав Роберт Конквест, звісно ж, про Голодомор. Органічними виглядали метафори-епігети та розлогі екскурси в історію з уст Павла Мовчана, Володимира Яворівського, Ярослава Кендзьора та Дмитра Павличка. Ось, наприклад, деякі життєствердні,

конструктивні та суперпрагматичні (саме таким має бути політик!) уривки з їхніх виступів: «я хотів би нагадати про стратегему павука, який, як і піщана оса, вполювавши великого трав'яного коника, поволі оплутує його павутинням, паралізує його рухи, перетворюючи жертву на живу консервну банку, аби згодом у череві пійманної істоти відкласти свої личинки»; «тільки тупі, задурманені поразкою, метропольні шовіністи можуть у конвульсіях кидати тему національної мови в постколоніальний період у суспільство»; «нервово дихання авторів неовалуєвського закону про мови викличе велику українську бурю».

Звісно, викличе. Але якби ви знали, шановні патріоти, якими слабосилими з вашими декадентськими фразами ви є для тих ваших опонентів, які «попроше». Тож цілком природно, що з уст регіонала Колесніченка потім лунає: «Сьогодні ми могли спостерігати термінологію війни, за якою когось захоплюють, придушують, знищують тощо. Треба демілітаризувати гуманітарну галузь і спрямувати вільнену енергію на здобуття високих соціальних стандартів та благополуччя». Одразу ж після виступу він, хто все може, чкурнув із залу, явно не спраглий думок тих, хто все знає.

Комуністка поважного віку Ольга Гінзбург заявила, що для неї гуманітарна політика – це щоб її архівістам жилося в теплі, щоб за свої копійки вони могли недорого купити «якісь продукти харчування». Молодий комуніст Царьков повідомив присутнім, що замість палаців культури в Україні – наливайки і бульбюлятори. Регіонали-комуністи, які справді з іншої, ніж романтики-націоналісти, планети, немов запитують: «Які там гуманітарні стратегії? Битію определяет сознание».

Якби політики-гуманітарії запитали моїх волонтерів по-олено-телігівськи: «Якими нас прагнете?», то молодь відповіла б: «Сильними і прагматичними!». Хлопці-дівчата, своєю чергою, поцікавилися б, чому ж вони за стільки років праці пліч-о-пліч не пояснили нинішнім верховодам, що економічний розвиток держави ґрунтується саме на культурній самобутності. Чому не показали це у вигляді графіків і діаграм? Занепад ідентичності, яка неправильно позиціонується, зумовлює кризу економіки. Дефолт свідомості – причина дефолту матерії. Патріоти і тепер ведуть аргументацію мовою характеристик, екскурсів в історію та емоцій, а не мовою вигод та переваг, які отримає Україна. Тому їхнє «знати» наразі не означає «могти». ■

**ЗАНЕПАД ІДЕНТИЧНОСТІ,
ЯКА НЕПРАВИЛЬНО
ПОЗИЦІОНУЄТЬСЯ,
ЗУМОВЛЮЄ КРИЗУ
ЕКОНОМІКИ. ДЕФОЛТ
СВІДОМОСТІ – ПРИЧИНА
ДЕФОЛТУ МАТЕРІЇ**

**УВАГА! РОЗПОЧИНАЄТЬСЯ
ПЕРЕДПЛАТА НА 2011 рік**

на 2011 рік	на 2010 рік
1 місяць – 30 грн;	1 місяць – 20 грн;
6 місяців – 180 грн;	2 місяці – 40 грн
12 місяців – 360 грн	

- Оформити передплату на 2011 рік Ви можете:
1. У редакції
 2. У будь-якому відділенні зв'язку "Укрпошта".
Передплатний індекс – 99319.
 3. У передплатних агенціях (Див. на сайті:
www.ut.net.ua в Розділі «Передплата»)
 4. В он-лайн режимі на сайті www.portmore.com.

За детальною інформацією звертайтеся за тел.
(044) 351-13-00.
Менеджер з передплати Семяновська Каріна
K.sem@ut.net.ua

повідомлення	отримувач платежу	ТОВ «Український тиждень»	26007026823721	35392656
			поточний рахунок отримувача	код отримувача
	назва установи банку	Печерське відділення ПАТ «УКРСОЦБАНК»		322012
				МФО банку
	Прізвище, ім'я та по батькові платника			
	Адреса платника, телефон			
	вид платежу: за передплату на журнал «Український ТИЖДЕНЬ»			
	період:			
				сума, грн
касир	платник (підпис)			

квитанція	отримувач платежу	ТОВ «Український тиждень»	26007026823721	35392656
			поточний рахунок отримувача	код отримувача
	назва установи банку	Печерське відділення ПАТ «УКРСОЦБАНК»		322012
				МФО банку
	Прізвище, ім'я та по батькові платника			
	Адреса платника, телефон			
	вид платежу: за передплату на журнал «Український ТИЖДЕНЬ»			
	період:			
				сума, грн
касир	платник (підпис)			

Ліцензія Національної Ради України з питань телебачення і радіомовлення НР №0494-М від 14.12.04 р. ТОВ «ТРК «ТРС»

СЬОГОДНІ

ПІДСУМКИ

**З ВОЛОДИМИРОМ
ПАВЛЮКОМ**

ЩОНЕДІЛІ
20:30

ШУКАЙТЕ ТЕЛЕКАНАЛ ТВІ У ЕФІРІ, В КАБЕЛЬНИХ МЕРЕЖАХ ТА У ВІЛЬНОМУ ДОСТУПІ НА СУПУТНИКУ АМОС

Кожному своє

Ухвалення Податкового кодексу вдарить по малому бізнесу, може підтримати середній і створить нові можливості для оптимізації великому

Автор: Вілен Веремко

Верховна Рада ухвалила в першому читанні новий і, схоже, остаточний варіант урядового проекту Податкового кодексу. Друга редакція ПК дещо ліберальніша за попередню: з документа вилучили найодіозніші норми (зокрема, ті які розширяли повноваження податківців), запропонували знизити ставки деяких податків. Так, ставку ПДВ може бути зменшено до 17% з 2014 року, а податку на прибуток підприємств – до 19% з 2010-го і до 16% з 2014-го (поетапне щорічне зменшення на 1%). Водночас уряд пропонує підвищити до 17% ставку податку на доходи фізосіб, якщо дохід вдесятеро перевищує мінімальну зарплату, а також оподаткувати депозитні відсотки та дивіденди за ставкою 5%. Обіцяні «податкові канікули для малого бізнесу» частково запроваджуються, проте Податковий кодекс фактично скасовує спрощену систему оподаткування. ■

Стаття 3

Встановлює, що податкове законодавство складається з Конституції, цього Кодексу, Митного кодексу, законів України, чинних міжнародних договорів, нормативно-правових актів уряду та інших законів з питань оподаткування, рішень парламенту АРК, органів місцевого самоврядування.

До ПК увійшли не всі податкові закони, що автоматично знижує якість кодифікації та ускладнює регулювання фіскальної галузі. Є ризик, що зарахування урядових постанов до податкового законодавства сприятиме ручному регулюванню економіки. Підтвердженням цього є те, що в проекті Податкового кодексу «визначення податкових баз» віднесено до компетенції уряду 192 рази, а до функцій ДПАУ і Мінфіну – понад 50

Стаття 4

Податкове законодавство ґрунтується на принципі презумпції правомірності рішень платника.

Прогресивна стаття: у разі суперечливого або неоднозначного трактування податкових норм остаточне рішення має прийматися на користь платників, а не контролюючого органу. Досі численні листи-роз'яснення ДПАУ переважно враховували інтереси фіскалів. Однак немає гарантій, що новий законодавчий принцип не проігнорують податківці, які традиційно зацікавлені у виконанні бюджетних планів

Стаття 16

Платники зобов'язані підписувати акти-довідки про проведення фіскальних перевірок, давати податківцям пояснення з питань оподаткування, допускати посадових осіб контролюючого органу до обстеження приміщень (окрім житла громадян). Порядок проведення обстежень встановлюється Кабміном.

Уряд нібито усунув із проекту ПК шокуючі норми, що регламентували нову процедуру «податкових обстежень» з метою виявлення порушень законодавства про працю, проте залишив можливість її запровадження без погодження з парламентом. Не виключено, що й наймані працівники будуть змушені «давати податківцям пояснення», зокрема з питань порядку нарахування зарплати. Зобов'язання платників підписувати акти про проведення перевірок (навіть тоді, коли вони не згодні зі змістом) суттєво звужує можливості захисту їхніх інтересів у суді

Стаття 39

Регламентує методи визначення та порядок застосування звичайних цін.

Поняття звичайної ціни запропоновано ввести на рівні ПК, щоб уникнути заниження ціни товару або збільшення його собівартості з метою мінімізації оподаткування. Така норма сильно вдарить по багатьох підприємцях, оскільки податківці за сприяння Кабміну (який, власне, встановлюватиме звичайні ціни) зможуть впливати на ціноутворення

Стаття 81

Визначає порядок проведення планових і позапланових податкових перевірок.

Норма дозволяє податківцям проводити будь-які перевірки на підставі рішення керівника органу ДПА чи його заступника. На відміну від нинішніх правил позапланові перевірки можна буде здійснювати без рішення суду та без чітко визначених підстав. Це може призвести до свавілля податківців та поглибити корупцію

Стаття 94

Фіксує порядок здійснення адміністративного арешту майна платників.

Визначене в ПК поняття «адміністративний арешт майна» забороняє підприємцям будь-які дії щодо арештованої власності (крім охорони та зберігання). Згідно з цією нормою майно можуть заарештувати, зокрема, за перешкодження проведенню податкових перевірок без рішення суду

Стаття 139

Зокрема, забороняє підприємцям, включати до складу витрат видатки на купівлю товарів (робіт, послуг) у фізосіб – платників єдиного податку.

Покликана ліквідувати схеми оптимізації оподаткування, а також унеможливити виведення коштів за кордон шляхом замовлення у нерезидентів робіт і послуг, вартість яких не можна визначити. На практиці це означатиме зниження попиту на послуги спрощенців та кваліфікованих іноземних консалтерів, маркетологів тощо

Стаття 153

Визначає порядок оподаткування дивідендів.

Створює додаткову можливість безперешкодно виводити кошти до офшорів без сплати податків в Україні. У разі імплементації цієї норми материнська компанія, скажімо, зареєстрована на Кіпрі, зможе спокійно, уникаючи оподаткування, отримати дивіденди від її української доньки. Ціна питання – до 10 млрд грн надходжень до держбюджету на рік. Дивіденди, розподілені в Україні, оподатковуються за ставкою податку на прибуток

Стаття 154

Нібито запроваджує податкові канікули для малого бізнесу.

З 1 січня 2011-го до 1 січня 2016-го пропонується звільнити від сплати податку на прибуток новостворені підприємства (зареєстровані після Нового року), дрібні фірми (обсяг доходів, задекларованих у 2007–2010 роках, не перевищує 3 млн грн, а кількість штатних робітників – 20 осіб), а також нинішніх юросіб-спрощенців (згідно з проектом ПК вони виводяться зі сфери застосування єдиного податку). При цьому всі ці платники матимуть бюджетні зобов'язання з ПДВ. Ця стаття ПК не поширюватиметься на близько 20 видів діяльності, а також на ті підприємства, зарплата робітників яких не перевищуватиме двох мінімальних – 2008 грн (згідно з проектом держбюджету-2011)

Стаття 200

Регламентує процедури, які передують бюджетному відшкодуванню ПДВ.

ПК передбачає автоматичне відшкодування ПДВ сумлінним платникам. Вони водночас мають відповідати низці критеріїв, зокрема створювати щонайменше 20 робочих місць із зарплатою, вдвічі вищою за мінімальну. Також відшкодуванню ПДВ має передувати так звана камеральна перевірка, а за потреби і позапланова візита (підстави має визначити уряд). Отже, на автоматичне відшкодування ПДВ, як і зараз, зможуть претендувати лише обрані підприємства

Стаття 265

Визначає порядок оподаткування нерухомості.

Передбачено запровадження нового податку в розмірі 10 грн/м² житлової площі понад 100 м² у межах міста і понад 200 м² у селі. Якщо в міському помешканні проживає більше ніж дві особи, у сільському – більше ніж п'ять, то на кожну особу додається по 40 неоподаткованих квадратів

Стаття 291

Регламентує порядок застосування єдиного податку.

ПК дає змогу скористатися пільгами спрощенки тільки найдрібнішим бізнесменам (які можуть найняти лише двох осіб). При цьому перелік видів діяльності, в яких не можна використовувати єдиний податок, містить понад 20 позицій. Ставка податку в галузі інформатизації буде 1000 грн на місяць. Для будь-яких інших підприємств, що працюють у містах із населенням понад 150 тис. осіб, – 600 грн, у дрібніших населених пунктах – від 20 до 200 грн. Водночас платники єдиного податку будуть зобов'язані сплачувати всі податки і збори (окрім податку на доходи фізосіб, ПДВ, плати за патенти), що ускладнює адміністрування й ліквідує спрощену систему як таку. З огляду на те що спрощенці визначені ще й податковими агентами найманих працівників (тобто сплачуватимуть за них соціальний внесок), в умовах корумпованого адміністрування більшість дрібних підприємців або припинять діяльність, або підуть у тінь

Прикінцеві та перехідні положення**Пункт 11**

Встановлює галузеві пільги для окремих суб'єктів готельного бізнесу та легкої промисловості.

Підприємства легкої промисловості на десять років можуть бути звільнені від сплати податку на прибуток, якщо вони не працюють на давальницькій сировині. Аналогічну пільгу на основний вид діяльності отримують власники три-, чотири- і п'ятизіркових готелів, які будуть введені в експлуатацію до 1 вересня 2012 року. Перелік готельних послуг законодавчо не визначений, так само як і порядок визначення належності підприємства до галузі легкої промисловості, що може спричинити появу нових оптимізаційних схем

Пункт 21

Фактично накладає мораторій на штрафи за порушення податкового законодавства на період з 1 січня по 30 червня 2011 року.

Розмір штрафів у першому півріччі 2011-го (не більше ніж 1 грн за порушення) є цілком прийнятним і виправданим з огляду на плутанину, яка може виникнути в процесі імплементації ПК. Однак надалі штрафи можуть стати основною статтею витрат малого бізнесу

Ціновий трамплін

За підсумками цього року інфляція в Україні може перевищити 15%. У вересні – жовтні деякі продукти харчування подорожчали на 30%

Автор:
Олексій
Воронич

Песимістичний прогноз *Тижня* виправдовується: у № 35/2010 ми пропустили і, на жаль, не помітилися в тому, що різке зростання цін на продукти харчування восени може бути спровоковане зволіканням уряду з введенням квот на експорт зерна з України. Держава досі не може вирішити питання: ринкова ініціатива віце-прем'єра Бориса Колеснікова (щодо розподілу квот між трейдерами на конкурсних засадах) наштовхнулася на нерозуміння з боку керівників МінАПК, які звикли надавати квоти найбільшим експортерам.

НБУ у вересні зафіксував рекордний для цього місяця (з 1998-го) приріст індексу споживчих цін – 2,9%, що пришвидшив інфляцію в річному вимірі (щодо аналогічного місяця минулого року) до 10,5%. На початку жовтня цінова ситуація загострилася ще більше – порівняно з кінцем серпня на 30–170% зросли роздрібні ціни на основні компоненти споживчого кошика, зокрема картоплю, яйця, молоко та вироби з нього. На останньому урядовому засіданні прем'єр-міністр Микола Азаров заявив, що «це зовсім не привід для паніки та роздмухування ажіотажу на споживчому ринку» і «уряд працює над вирішенням проблеми встановлення необгрунтованих цін на деякі товари». Показово, що цього разу Микола Янович утримався від конкретних прогнозів, хоча в серпні сміливо наголошував, що за підсумками цього року продуктова інфляція в Україні не перевищить 12%. Більшість опитаних експертів, рівновіддалених від влади й опозиції, переконані – перевищать.

Аналітики НБУ поспіхом, але відверто визначили складові вересневої інфляції: 2,1 від-

соткового пункту з 2,9 – небазовий компонент або, простіше кажучи, обумовлений ціновою політикою продавців; 0,8 в. п. – базовий або пов'язаний зі збільшенням попиту. Регулятор не дав прямої відповіді на запитання, чому зросли ціни, але вона лежить на поверхні. Різке підвищення цін на зернові у світі (докладніше – див. *Тиждень* № 33-34/2010) стимулювало їх подорожчання в Україні. Непогоаний урожай нібито цілком забезпечував внутрішні потреби, проте трапилося горе від зерна – Кабмін не зміг зайняти чіткої позиції щодо квотування експорту з метою уникнення зростання цін на внутрішньому ринку. Як наслідок на ринку утворилася ситуація невизначеності, на яку переважна частина підприємств АПК відреагували збільшенням закупівлі комбікормів, деяких сортів зернових та іншої сировини. Почалася ланцюгова реакція: підвищення попиту на сировину спровокувало її подорожчання, відтак виробники підняли ціни на готову продукцію.

Загальний підсумок: у першій декаді жовтня яйця подорожчали на 150%, гуртові закупівельні ціни на молоко I сорту зросли з 3191 до 3519 грн/т (торік становили 1933 грн/т) – наслідок побоювання традиційного для України скорочення поголів'я великої рогатої худоби у зв'язку зі збільшенням цін на корми. Деякі марки твердих сирів після цього подорожчали в роздріб з 40–50 грн до 70–80 грн/кг. А найшвидше в поточних тенденціях зорієтувалися селяни, які доповнили цю інфляційну картину підвищенням ціни на картоплю – на 38–42% у вересні – жовтні (до 5,7–6,1 грн/кг).

Загалом переломити цю тенденцію буде непросто навіть з урахуванням схильності керів-

ників уряду до ручного управління економічними процесами. Завадять, зокрема, і зобов'язання України в межах СОТ, які майже унеможливають процедуру квотування експорту зернових.

Зареєстрований у Верховній Раді урядовий законопроект покликаний стримати ціни на харчі шляхом (!) заборони торговельним мережам навіязувати виробникам додаткові маркетингові послуги (простіше кажучи, вимагати оплату за вигідне розташування продуктів на полицях), – це все одно, що заборонити морозу морозити.

Додатковий інфляційний чинник – зростання грошової бази, зокрема в результаті незабезпеченої емісії. Йдеться про ті самі нібито надруковані 60 млрд грн, про які сурмить опозиція й емісію яких наполегливо спростовує уряд. Експерти звертають увагу, що будь-які висновки щодо емісії робити зарано, адже НБУ, аналізуючи чинники приросту індексу споживчих цін, чомусь забув оприлюднити вересневу динаміку монетарних агрегатів. Тож дочекаємося офіційних даних.

Неофіційні зведення (з іншого приводу, але на цю саму тему) дуже песимістичні. Міжнародний центр перспективних досліджень констатує, що індекс інфляційних очікувань українців в жовтні досяг історичного максимуму – 190,2 пункту. Це означає, що подальшого подорожчання харчів навряд чи уникнути. Хіба що податківці, які очолюють виконавчу владу, зможуть переконати керівників підприємств АПК і трейдерів пригальмувати. Лише за такого, відверто кажучи, не зовсім сумісного з ринковою економікою сценарію зростання цін вдасться втримати в межах 15% за підсумками 2010 року. ■

На
15,2%
зросли в Україні
ціни
виробників про-
мислової продукції
з початку року

КУСАЮТЬ ЛІКТИ. Динаміка цін на інгредієнти комплексного обіду в 2004–2010 роках

Станом на жовтень звітного періоду

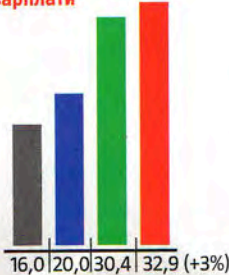
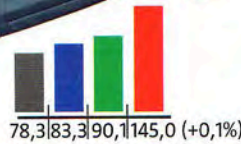
Використано дані Держкомстату, Мінекономіки, роздрібних торговельних мереж Києва, столичних автодилерів

Протягом останніх п'яти років витрати «білих комірців» на харчування зростають швидше, ніж їхні зарплати

■ 2004 рік
■ 2006 рік
■ 2008 рік
■ 2010 рік
(+...%) – приріст в жовтні 2010-го

Імпортний автомобіль економ-класу, тис. грн

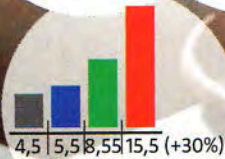
Курс UAH/USD

Свинина з кісткою, грн/кг

Картопля, грн/кг

Масло, грн/пачку

Сир твердий, грн/кг

Буяк, грн/кг

Чай чорний, грн/100 г

Батон, грн/од.

Булочка з джемом, грн/од.

Яйця, грн/10 шт.

Макарони, грн/кг

Цигарки, грн/пачку

Якісна горілка, грн/л

Середньомісячна зарплата, тис. грн

У Києві, з урахуванням неофіційної частини

Діти страху

Підліткова злочинність в Україні стає дедалі жорстокішою

Автор:
Богдан
Буткевич

Фото:
Олександр
Чекменьов

Фахівці б'ють на сполох: на тлі загального зниження темпів дитячої злочинності щороку зростає частка тяжких злочинів, які скоюють діти та підлітки. Уже зараз вона наближається до критичної позначки – 10% злочинів від вчинених неповнолітніми. Психологи стверджують, що психіка українських дітей зазнала за останнє десятиріччя незворотних змін: вони нічого не бояться, нічого не цінують, ні в що не вірять. Вони стають дедалі жорстокішими, а їхні злочини – моторнішими.

СПІВУЧАСНИКИ САМОТНОСТІ

Більшість вихованців Перевальської дитячої виховної ко-

лонії, що в селі Селезнівка Луганської області, – звичайні підлітки, тільки в синіх на дватри розміри більших арештантських комбінезонах. У колонії 172 малолітні правопорушники. Переважна частина потрапила сюди за крадіжки. «Але «тяжкостатейників» стає щороку більше за загального зменшення кількості дитячих злочинів, – розповідає начальник колонії Віталій Меньшиков. – Тобто якщо раніше на десятьох дітей таким був один, то тепер щонайменше трое. У підлітків докорінно змінилися ціннісні орієнтації. Вони стали дуже ціннічними та нахабними. Додався до всього алкоголь. Якщо наркоманів мало, то тих, хто вчинив злочин під градусом, дуже й дуже багато».

Широке подвір'я, церковка, старенька, проте цілком пристойна будівля житлового корпусу, щоправда, з ґратами на вікнах – якось не дуже схоже на в'язницю, хай навіть і дитячу. Заходимо в школу, де саме у розпалі навчального дня. Зазираємо в клас: школярі-арештанти дивляться на кореспондентів із цікавістю, на керівництво колонії та директора школи – з повагою та острахом. Проходимося класами – усюди тихо, але наглядач з кийком пильно чагує в коридорі.

«Те, що тепер зростає кількість дітей, які вчиняють тяжкі злочини, – не випадковість, – каже Валентина Калмикова, практичний психолог Перевальської колонії. – Останнім часом більшість дітей, які по-

трапляють за ґрати, із сімей, що вважаються благополучними. Вони ходили до школи, мали де жити й що їсти, але все одно опинилися на вулиці, бо їм нічим займатися. Батьки ними мало цікавляться, у школі бракує досвідчених педагогів, які б своєчасно помітили відхилення в поведінці своїх учнів».

18-річний Дмитро М. уже три роки перебуває в колонії за навмисне вбивство. Вийде за півтора року. «Я квіти дуже люблю, хочу їх саджати, – трохи соромлячись каже він. – Так приємно дивитися, як квіточка виростає». Потрапив сюди, коли йому було 15: увечері на підпитку йшов зі знайомим повз гаражі, до них підбіг сторож, став проганяти, мовляв,

УБИТЕ ДИТИНСТВО.
Ці хлопці відбувають покарання за тяжкі злочини

не можна тут вештатися. За це хлопці його побили. Забили до смерті. «Я дуже шкодую, що зробив це. – Дмитро вичавлює з себе кожне слово, йому важко згадувати про скоєне, він шукає виправдання своєму вчинку. – Проблема в тому, що я народився в іншому місті, на Донеччині, там і жив до десяти років, добре вчився, у мене були друзі. А потім ми з мамою переїхали на Луганщину, тато нас покинув, коли мені було вісім. І все пішло не так. Почав пити, з'явилася нова компанія. Ну й дійшло до такого».

«Велику роль відіграє те, чи вчасно вдається «смикнути» дитину, яка стала на хибний шлях, – зазначає Віктор Суранович, заступник начальника Департаменту кримінальної мі-

ліції у справах дітей МВС України. – Ліпше скласти на неї адмінпротокол, коли вона просто випила пляшку пива. Для дорослого то маячня, а для дитини – дуже багато. Повірте: більшість дітей після першого ж протоколу ніколи нічого поганого не вчинять».

Олександр Б., 18 років. Дивиться в очі з викликом, у кутиках рота ховається презирлива посмішка. Якось увечері, коли Сашкові було 14, до нього в гості завітав товариш, старший на кілька років. Випили. Знайомий посварився з матір'ю Сашка, обізвав її і пішов геть. Хлопець стверджує, що вирішив поквитатися за образу ньеньки. Узяв дволітрову пляшку бензину, наздогнав кривдника, облив і запалив сірник.

Але на підпитку Сашко не помітив, що бензин потрапив і на його одяг... У реанімації жертва й злочинець лежали в одній палаті. Щоправда, тільки дві доби – на третю обгорілий чоловік помер. З хлопця взяли підписку про невізд, що не завадило йому за кілька місяців разом із товаришем пограбувати крамницю. Після цього Олександра арештували. Суд виніс вирок: 14 років ув'язнення. На запитання, чому він обрав такий жорстокий спосіб помститися, Олександр якось завчено відповідає: «Так він же був надто великий для мене, я з ним не впорався б. Та й випив багато, взагалі не розумію, що на мене тоді нашло». Хлопець постійно намагається перекласти провину на стан афекту, алкоголь, щось інше. Розповідає багато, іноді зиркаючи на начальника колонії, хоче догодити всім. Нарешті він іде. «Хитрий, – зазначає Віталій Меньшиков. – Гарно говорити вміє, вже всім баки забив».

«Цей хлопець шукав контакту з батьками, але ніколи його не мав, – пояснює психолог Валентина Калмикова. –

Вони ніколи по-справжньому не цікавилися, як у нього справи в школі, з ким він дружить, чим займається. Хлопець замкнувся, не міг прийти та поділитися наболілим з людьми, які мали би бути найближчими у світі. Велику роль відіграла й неувважність учителів, які працювали в школі й не побачили його девіантної поведінки завчасно. Він став шукати порозуміння на вулиці. Ну й знайшов тільки те, що міг там знайти. Бо такі ненависть, лють, біль, які призвели до цього злочину, мають накопичуватися роками».

ПОКОЛІННЯ ЖОРСТОКОСТІ

Правозахисники підрахували, що за останні десять років питома вага розбоїв та умисних убивств у загальній кількості дитячих правопорушень зростає щонайменше на 25–30%. Хоча Державний департамент України з питань виконання покарань наводить скромніші цифри. Якщо в 1995 році умисні вбивства становили лише 2% загальної кількості дитячих правопорушень, то в 2009-му ця цифра сягнула близько 8%.

КРИМІНАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ.
В'язні
Перевальської
дитячої
виховної
колонії
вивчають
тонкощі
людської душі

Фахівці прогнозують подальше збільшення цих показників до 10–12% у найближчі роки. Це при тому, що в кримінології зростання тяжких злочинів серед дітей понад 5% уже вважають критичним.

Усе більше дітей отримують великі строки за свої злочини. Станом на 1 вересня цього року переважна частина вихованців усіх колоній (798 з 1471) дістали строк від трьох до п'яти, а ще 432 – понад п'ять років. Зростає й кількість рецидивів у дітей-злочинців – 57,2% тих, хто зараз перебуває за ґратами, уже потрапляли до рук правосуддя.

«Загальна кількість засуджених зменшується, проте питома вага тяжких злочинів невинно зростає, – розповідає Володимир Трохимчук, старший інспектор управління соціально-виховної та психологічної роботи із засудженими Державного департаменту України з питань виконання покарань. – Психологія неповнолітніх зазнала за останні десять років незворотних змін. Наприклад, раніше проблема згвалтувань серед

неповнолітніх була великою рідкістю. Тепер це один із найпоширеніших злочинів. Вражає, що велику кількість зґвалтувань стали вчиняти дітчата. Навіть враховуючи, що йдеться про групові злочини, все одно моторошно».

Віктор Суранович нарікає, що останні роки державний підхід до виховання неповнолітніх зводився до гасла: «Дитину – в родину!». Часто не беручи до уваги, що проблема саме в батьках, дітей все одно повертали в так звані сім'ї. «Повірте, нерідко для дитини буде значно краще забрати її від таких батьків, – каже він. – І варто дуже суворо карати тих батьків, яким не потрібні власні діти. Бо вони вважають, що ось вони народили, а всі інші мають виховувати. Так створюється прошарок соціальних сиріт, які не потрібні своїм батькам, а держава не в змозі повністю взяти на себе їхнє виховання».

Проблема в тому, що офіційно поняття «неблагополучна сім'я» в Україні насправді немає, натомість оперують поняттями «повна» та «неповна» сім'я. Як розповідають на умовах анонімності працівники соціальних служб, для їхнього керівництва головне, щоб дитина за паперами мала батька й матір. Якщо має, отже, вона автоматично не може бути неблагополучною. Нікого не цікавить, що ці батько й мама, які формально є, б'ють дитину, знущуються з неї, не приділяють їй уваги.

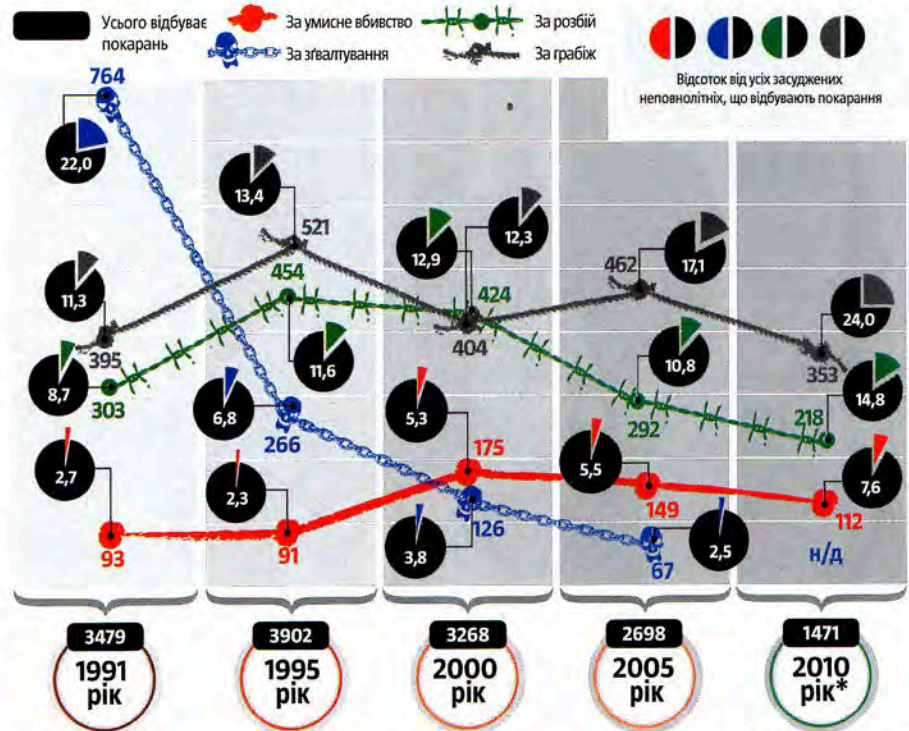
ALTER EGO СУСПІЛЬСТВА

«У зростанні будь-якої соціальної жорстокості як такої немає нічого аномального, – розмірковує соціопсихолог Олег Покальчук. – Воно завжди перебуває в межах похибки. Діти взагалі жорстокіші за дорослих. Адаже в них майже відсутні всі стримувальні фактори, що є у дорослих: усвідомлені правові норми, звичаєві установки, родинні табу».

Фахівці з дитячої злочинності переконані, що об'єкт підлітково-дитячої агресії дуже часто є випадковим, а це означає, що він має не предметний, а символічний характер. Саме тому дитячі злочини здаються

ДІТКИ В КЛІТЦІ.

Відсоток неповнолітніх, які потрапляють за ґрати за тяжкі злочини, невинно зростає

За інформацією Державного департаменту виконання покарань

* станом на 1 вересня

дорослим такими жорстокими та невмотивованими.

Досить поширеною є думка про матеріальне походження злочинності. Мовляв, що ситішими є люди, то менше в них причин убивати. Вчені кажуть, що за останні десятиріччя кореляція змінилася й лежить зовсім в іншій площині.

«Твердження про те, що чим краще живе суспільство в матеріальному плані, тим нижчий рівень злочинності, абсолютно нічим не доводиться, – пояснює Олег Покальчук. – Наприклад, рівень задоволеності життям в Узбекистані, який має максимально патріархальне суспільство, утричі вищий, ніж в Україні. Не думаю, що середньостатистичний узбек у майновому плані живе ліпше за такого самого українця, швидше навпаки. У традиційному суспільстві дитячо-підліткова поведінка успадковує усталені тренди поведінки в родині. Сім'я – головний зберігач та носій цих цінностей».

Також фахівці розвінчують міф про те, що в дитячій злочинності винні пересичені на-

силлям телебачення та комп'ютерні ігри. Насправді людина, яка вже готова щось зробити, шукає зовнішні подразники. ТБ, комп'ютерні ігри та інтернет виступають катализаторами, але аж ніяк не першоджерелом проблеми, мотивацією до насильства як такого. «Не було б інтернету, то були б комікси, книжки про вампірів тощо, – каже Покальчук. – Понад те, люди, які створюють такий продукт, роблять це не з власного маніакального розуму, а задовольняють попити соціуму. До того ж саме дорослого соціуму».

Теза про те, що в Україні колективні моральні цінності як такі відсутні, абсолютно не нова. Але треба розуміти, що цей прикрий факт має не тільки геополітичний чи культурний наслідок, а й цілком соціально-криміногенний. Підлітки просто не знають, що їм робити, і маскують цей ціннісний відчай агресією. Психологи стверджують: якби нас, дорослих, поміняли місцями з цими дітьми, ми робили б те саме. Бо діти – це alter ego суспільства. ■

Вийти на площу

Наталія Горбанєвская, поет, перекладач про колишнє дисидентське братство та нагальну потребу захищати демократичні засади

Спілкувалася
Олена Чекан,
Київ – Париж

Щоб придушити Празьку весну, в ніч проти 21 серпня 1968 року до Чехословаччини були введені об'єднані війська СРСР та інших країн – членів Варшавського договору. Дізнавшись про це, Александр Галіч, відомий радянський поет і драматург, написав «Петербурзький романс» пам'яті тих, хто колись не побоявся вийти на Сенатську площу. В ньому були рядки:

*И всё так же, не прощя,
Век наш пробует нас:
Можешь выйти на площадь?
Смеешь выйти на площадь?
В тот назначенный час?!*

Слова виявилися пророчими. Змогли й посміли. 25 серпня опівдні в Москві на Красній площі біля Лобного місця купка сміливців розгорнула саморобні плакати на захист свободи й незалежності Чехословаччини. Демонстрація тривала кілька

хвилин: працівники міліції та КДБ протестувальників заарештували, побили й відвезли до міліцейського відділку. Далі на них чекали психіатричні спецлікарні, в'язниці й заслання. Співрозмовник **Тижня** – Наталія Горбанєвская з легендарної «демонстрації сімки».

У. Т.: Чи важко було «вийти на площадь»?

– Ні, не важко – радісно. Мій старший син Ярослав залишився вдома з мамою, а я з маленьким Іосіфом у візочку пішла на площу. Йому було три місяці, я його годувала і тому взяла з собою. Частину шляху ми проїхали в трамваї, і мені дуже хотілося всім розповісти, куди я йду, всіх покликати з собою. Радість мене просто переповнювала. Завжди кажу, що демонстрація була кроком майже егоїстичним: узяти й так легко віднайти

чисту совість. Нас було восьмеро: Лариса Богораз, Константін Бабіцький, Вадім Делоне – їх уже немає живих, Павел Літвінов, Віктор Файнберг, Владімір Дремлюга, я і Татьяна Баєва. Але Таню ми «відмазали». Демонстрацію зробили сидячою, щоб нас можна було відрізнити від людей, які просто гуляли Красною площею. Коли нас почали бити й Віті Файнбергу вибили зуби, Таня підвелася й почала витирати йому кров хусточкою. Виглядало це так, ніби вона випадково підійшла, щоб йому допомогти. Про майбутню демонстрацію знало кілька десятків людей, і тому на площі було багато наших знайомих. Кожен вирішував сам: йти чи не йти, ми нікого не вмовляли, навпаки, хотіли приховати це, наприклад, від Вадіка Делоне, бо на ньому вже висів умовний термін... Потім ми години зо три

сиділи в міліцейському відділку, поки не почалися допити, й були такі щасливі, такі радісні, так нам було добре разом. Лише Файнберга вивели, оскільки ми зажадали, аби йому зробили медичну експертизу. Його від нас забрали, але, звісно, ніяким лікарям не показали.

У. Т.: На вас чекав суд і «психушка»...

— Я не люблю слова «психушка». Воно надто м'яке, смішне. Правильно — психіатрична в'язниця. Тоді, після демонстрації, я залишилася одна-єдина на волі, крім Тані Баєвої. Вони спочатку якось не зважилися заарештувати матір із немовлям. А загалом я сиділа трохи більше двох років. Понад рік у Бутирці, потім дев'ять місяців у психіатричній тюрмі в Казані й місяців п'ять в Інституті Сербського. Навколо моєї справи здійснювся галас на Заході, тому я так легко відмоглася. Втім, коли я вийшла, Александр Есенін-Вольпін, який сам відсидів у психіатричній в'язниці в кінці 1950-х за часів, коли ще не було нейролептиків, запитав: «Ти готова була б поміняти це на три роки в таборах?» Я відповіла: «Навіть на сім», бо психіатрична в'язниця — це найстрашніше, що може бути. Не люблю про це згадувати. Для мене це як чорна діра. Я стала про це говорити вже на Заході, щоб рятувати інших.

У. Т.: Ви тоді вірили, що СРСР завалиться?

— Я була впевнена, але думала, що не доживу до цього. Й ось уже 20 років не перестаю з цього радіти. Хай там як, а повернення до минулого немає.

У. Т.: Бюлетень «Хроніка поточних подій» — це ваш власний вибір, середовище, випадок?

— Мій вибір. Проте спочатку були незалежні недруковані вірші — середовище, в якому я опинилася, не випадкове, адже сама писала поезії. Та й саме з віршів починався самвидав. Перший широковідомий журнал самвидаву був поетичний — «Синтаксис» Александра Гінзбурга. Ми познайомилися в 1960 році: я допомагала йому робити четверте число, але часопис не вийшов, бо Аліка заарештували. Після того як «Новий мір» опу-

блікував «Один день Івана Денисовича» Солженіцина, в самвидаві стало з'являтися дуже багато табірних спогадів про сталінські часи, їх жодні видавництва й журнали не брали до друку: «Крутий маршрут» Євгенії Гінзбурн, табірні оповідання Варлама Шаламова. Виник і публіцистичний самвидав: Юрій Галансков зробив альманах «Фенікс 66», за який його й заарештували. З'явилися блискучі есе українського історика Валентина Мороза «Заповідник імені Берії», які він написав, відбуваючи термін у мордовських таборах, нарис Лариси Богораз про поїздку на побачення з Юлієм Даніелем, фундаментальна праця Анатолія Марченка «Мої свідчення». Це було дуже важливо, бо про табори часів Брежнєва знали хіба ті, хто звідти вийшов, і їхні близькі. Тоді ж з'явилася чудова книга Вячеслава Чорновола «Лихо з розуму» про заарештованих шістдесятників. Її відразу переклали російською, і ми її читали вже в 1967 році. А «Хроніка поточних подій» була суто інформаційним виданням. Її прями попередники — інформаційні бюлетені кримськотатарського руху. Я добре знала і Мустафу Джемілеву, і Решата Джемілеву, вони просто мали однакові прізвища. Решат, на жаль, уже помер. Він був тоді на Красній площі, але в демонстрації участі не брав. Ми бачилися напередодні, й він сказав: «Мені дуже шкода, але я не зможу піти з вами, тому що представляю свій рух...» Так ось, «Хроніка» виникла, позаяк у нас назбиралося багато інформації і про табори, і про судові процеси, і про репресії. Скажімо, коли був процес Гінзбурга й Галанскова, надійшло багато індивідуальних і колективних листів на їхній захист, зокрема великий лист із України, де наводилися випадки переслідування українських дисидентів. Хтось повинен був усе це зібрати й видати в самвидаві, але ні в кого не доходили руки. Напевно, цим мала б зайнятися Лариса Богораз, та на ній лежала допомога ув'язненим: усі, хто повертався з таборів, їхали через її дім і через дім Аріни Гінзбург. А я була цілком вільна — декретна відпустка, чекала на другого сина, ось так усе й вирішилося.

У. Т.: До того, як ви поїхали на Захід, з ким із українських дисидентів ви зустрічалися, співпрацювали?

— Я добре знала Івана Світличного, адже він дружив із Ларисою Богораз. Я знала Ніну Строкату. Невдовзі після нашої демонстрації на Красній площі їду в московському метро й раптом зустрічаю Івана і Ніну. Вони поверталися з Володимирської в'язниці, де в Ніні було побачення зі Святославом Караванським. І ось Ніна говорить мені, що коли вона розповіла Святославу про демонстрацію, він їй сказав: «Ну тепер я цим москалям багато чого пробачив». Пізніше, у 1980-ті роки, коли Святослав і Ніна жили в США, ми не бачилися, проте заочно дружили. Він був надзвичайно цікавою, самобутньою особистістю. З одного боку — затятий націоналіст, а з іншого — з тих, із ким росіянам було найкраще, найлегше співпрацювати. А Чорновола я вперше зустріла в 1969 році на дні народження Петра Григоренка, який на той час уже сидів, і ми пили за вашу і нашу свободу...

У. Т.: Як у російському дисидентському середовищі ставилися до ідеї незалежності України?

— Ми всі були одноставні в тому, що Україна повинна здобути незалежність. Коли відбувалося обговорення українського питання, розбіжності вини-

БІОГРАФІЧНА НОТА

Наталія Горбаневская

Правозахисник, перекладач, філолог, поет, журналіст. Народилася в 1936 році в Москві.

У 1964-му закінчила Ленінградський університет за спеціальністю «російська філологія».

Працювала в Москві бібліотекарем, бібліографом, технічним і науковим перекладачем, була ініціатором, автором, редактором і друкаркою першого випуску самвидавівського бюлетеня «Хроніка поточних подій».

28 серпня 1968-го брала участь у демонстрації на Красній площі проти введення військ до Чехословаччини.

У грудні 1969 року була заарештована.

З 1976 року живе в Парижі.

На Заході Горбаневская працювала в редколегії журналу «Континент» і газети «Російська думка», тісно співпрацювала з паризькою «Культурою» Єжи Гедройця. Автор п'ятнадцяти книжок віршів, перекладач із польської, чеської, словацької та французької.

23 жовтня 2008 року в Люблінському університеті імені Марії Кюрі-Склодовської Наталії Горбаневской вручили диплом почесного доктора — doctor honoris causa.

Вірші Горбаневской перекладали англійською мовою Джералд Сміт і Деніел Вайсборт та інші, польською — Віктор Ворошильський, Станіслав Баранчак, Адам Поморський та інші, українською — Валерія Богуславська.

кли тільки в питанні референдуму. Володя Буковскій наполіг, щоб у Заяву внесли пункт про всенародний референдум. І пояснив: «Ми так із українцями й у Володимирській тюрмі домовились». А я тоді боялася, мовляв, Україна настільки радянізована, що референдум провалиться. Й коли у вас справді пройшов референдум і більшість людей проголосувала за незалежність України, я собі й кажу: «Як же тобі не соромно, Горбаневская, так сумніватися». Згадуючи часи «Хроніки поточних подій», скажу лише, що то були часи справжнього братерства. Та й у «Континенті» з-поміж авторів після росіян і поляків третє місце посідали українці, а головний редактор Владімір Максимов товаришував із кардиналом Йосипом Сліпим...

У. Т.: Чому спроби України віднайти свою ідентичність викликають істерію і в Кремлі, й на побутовому рівні? Чому демократизм більшості росіян закінчується на Хуторі-Михайлівському?

— Що сказати... Маю тут одну знайому – кореспондента «Радіо Свобода», росіянку. Моя хатня робітниця, з якою ми ніжно дружимо, українка, прибирає і в неї. Й ось відбувається ваша Помаранчева революція. Ми в Парижі, всі мої друзі, радіємо. І от приходять ця жінка й розповідає: «До вашої знайомої з Москви подруги приїхали. Коли б ви знали, як вони лають Україну...» Чи була я в Москві на конференції «Континенту». Виступає дама, поважний новоміровський критик, незалежна людина в 1960–1970-ті роки, релігійна, й каже: «Не можу змиритися, що від нас відірвали Україну». Я просто хвора стаю, коли таке чую. Не знаю, що це. Дах поїхав, як кажуть по-російськи. Сподіваюся, що з молодим поколінням, не кажу про цих, які «наші», все це виправиться.

У. Т.: Як ви гадаєте, чому в Росії немає справжньої опозиції до відродження тоталітаризму?

— Я з України почну. Останні вибори в Україні, хай як нам не подобається їх результат, тим не менше довели, що Україна – демократична держава. Зміна влади відбулася демократичним

спляхом. Це завоювання Помаранчевої революції. Звичайно, принципи демократії і раніше були в Україні, вона справді не Росія, але революція дала їм розпуститися пишним квітом, водночас із усіма недоліками цієї демократії. Наскільки мені відомі українські реалії, думаю, що у вас опозиція існує на різних рівнях суспільства, у вас є приклади стихійних масових рухів, і вони стосуються не лише підвищення цін. Стосовно ж Росії, то до російської опозиції я ставлюся дуже скептично. Вона не просто слабка. Там щойно відбувається якесь об'єднання, то одразу починаються такі чвари... Візьмімо Об'єднаний демократичний рух «Солідарність». У його створенні брав участь Владімір Буковскій і наш спільний друг журналіст Александр Подрабінек. І коли Подрабінек написав свою статтю про ветеранів, які вимагали зняти з кафе вивіску «Антирадянське», цей волелюбний рух «Солідарність» заявив, що журналіст, будучи його членом, не мав права так чинити. Тобто їхня демократія закінчилася на конкретному випадку. Тому Буковскій і сказав, що «Солідарність» скотилася до бюрократизму. Всі прагнуть командувати. Я не хочу нікого засуджувати, не хочу порівнювати, але, думаю, наші помисли були насправді чисті... Щодо кремлівської влади, то коли прийшов Путін, у мене було відчуття, що це маріонетка. Але

«ПРАВОЕ ДЕЛО». Наталія Горбаневская у період протесту на Красній площі проти окупації Чехословаччини військами Організації Варшавського договору

маріонеткам властиво виходити на перші ролі. Й він вийшов на першу роль, залишившись при цьому з мізками маріонетки. Що, загалом, іще небезпечніше. А далі завів собі свою власну маріонетку...

У. Т.: Як, на вашу думку, має реагувати опозиція в Україні на загрозу демократичним принципам?

— Головне – моніторинг порушень демократичних цінностей. Цілодобовий. Коли я була навесні в Києві, то дізналася, що новий начальник СБУ заявив, мовляв, «нічого тримати відкритими архіви». Це, звісно, страшна річ, треба негайно бити в усі дзвони. В Росії закриті практично всі архіви, й це катастрофа. Не можна, щоб Україна йшла слідами Росії – адже у вас досить потужний громадянський рух.

У. Т.: Поширена думка, що поети починаються з наслідування. А як це було у вас?

— Звичайно, я читала все, та мені здається, що наслідувань у мене ніколи не було. Улюблені поети: Пушкін, Ахматова, Мандельштам, Бродскій. Був період, коли я дуже захоплювалася Цветаєвою, проте потім відштовхнулася. Іноді в моїх віршах знаходять щось цветаєвське, але тут критики плутають темперамент із поетику. В поетиці у мене є одна схожість із Ахматовою, про яку Гумільов їй говорив: «Ти пишеш, Аню, так, що виходить «на городі бузина, а в Києві дядько». Ось це і є одна з основ моєї поетики.

У. Т.: Ви відомий перекладач. Як вибираєте твори? Як вам працювалося з поезією Василя Стуса?

— Я завжди сама вибирала. І за переклади Василя Стуса сама взялася. Ще перекладала Ігоря Калинця. А зі Стусом було так: я вже жила на Заході, його тут досить широко видавали. Це було ще до його загибелі. І тоді дружила з українським поетом Мойсеєм Фішбейном, і він буквально сидів над моїми перекладами Стуса й показував, де не так. Де я не так зрозуміла, де щось не помітила, і я переробляла. Не волію українською по-справжньому, а близькість мов і допомагає, і дуже заважає. ■

Повну версію інтерв'ю читайте на сайті <http://ut.net.ua/>

24

БАЖАННЯ ЗМІН

ПРЕЗИДЕНТ ХОЧЕ ЗІБРАТИ У ПАРЛАМЕНТІ 300 ГОЛОСІВ, ЩОБ ВНЕСТИ ЗМІНИ ДО КОНСТИТУЦІЇ

НОВИНИ

Україна, Київ

24

БЮДЖЕТНО-ПОДАТКОВИЙ
ТАНДЕМ

УРЯД ОБІЦЯЄ РОЗРОБИТИ БЮДЖЕТ-2011 НА БАЗІ
НОВИХ БЮДЖЕТНОГО И ПОДАТКОВОГО КОДЕКСІВ

ЕКОНОМІКА

Україна, Київ

24

ДРУГ-ВОРОГ?

МЕДВЕДЄВ І ПУТІН СТАЛИ СУПЕРНИКАМИ У
ПЕРЕДВИБОРЧІЙ БОРОТЬБІ - ПОЛІТОЛОГИ

НОВИНИ

Росія, Москва

ЛІЦЕНЗІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ УКРАЇНИ З ПИТАНЬ ТЕЛЕБачЕННЯ І РАДІОМОВЛЕННЯ СЕРІЯ НР№0057-М Від 10.01.2006

ЛИШЕ ФАКТИ
ВИРІШУЙ САМ

www.24tv.com.ua

Покрова Запорозжжя

Українські дерев'яні церкви на Півдні України були знищені царями та генсекретарями

Вознесенська церква с. Вознесенка
(Новомиколаївський р-н, Запорізька обл.).
XVIII ст., перебудована у 1827 році

Автор:
Олександр
Харлан

Малюнки
з архіву
автора

Храм – найбільш досконала і завершена форма втілення сакральних уявлень суспільства. У культовій архітектурі знайшли відображення всі найзначніші тенденції, течії та прийоми будівельного мистецтва, перетворивши храм на найскладніший тип споруд. Дерев'яна церква Півдня України не виняток. Утім, саме їй довелося пережити найбільшу руйнацію і спотворення – спершу з боку російських імператорів, а потім від радянського войовничого атеїзму.

МАНДРІВНІ СВЯТИНІ

Перша документальна згадка про запорозькі церкви трапляється в жалуваній грамоті польського короля Стефана Баторія від 20 серпня 1576-го. Федосію Макаревському були відомі більш ранні джерела, він зазначав, що 1530 року запорозькі козаки відбудували в самарських лісах, на місці спустошеної татарами Самарської обителі, нову дерев'яну військову церквицю з дзвіницею і шпиталем при ній.

Серед найбільших запорозьких поселень виникав своє-

рідний громадський центр – майдан чи площа (найархаїчніший тип круглого майдану в Запорозькій Січі), де збиралися козаки і де найчастіше ставили храм. Особливу роль у сприйнятті дерев'яної церкви відіграло природне оточення: схили, береги річок та озер, пагорби, урвища, ліси. Неповторність південних степів створювала особливу атмосферу поетичності, на тлі якої виразно сприймалися архітектура церковної споруди.

Невід'ємною рисою запорозьких козаків був їхній похідний

спосіб життя. Підтвердженням цього є влаштування мобільних храмів Війська Низового. Це зразок конкретного архітектурного типу культової споруди – похідного, переносного, суворо підпорядкованого особливостям степових умов та воєнного часу. Такі храми були поширені з часів заснування першої Запорозької Січі. Храми цього типу проіснували до початку ХХ століття.

КОЗАЦЬКИЙ СТИЛЬ

Поміж сталих церковних споруд фактично на всій території колишнього Запорозжя домінували одноверхі п'ятизрубні церкви. Їхньою характерною особливістю був гранчастий зруб, але багато храмів мали і прямокутну форму. Також відомі архаїчні ротондальні та полігональні церкви (у цей час більше ніде не будувалися, але набагато раніше такий тип споруд траплявся в Західній Україні). Первинні міграції з Поділля та Середнього Подніпров'я принесли на Запорозжя тризрубні триверхі церкви (аналоги східноподільських). Навіть після того як система сакральних споруд за певний час змінилася (розвилися бічні – південне та північне – рамена), тридільність іноді простежувалась у завершеннях.

Наприкінці ХVІІ століття ротондальні та полігональні (багатогранні) типи споруд (південний тип храмів) вперше з'явилися в Надпорозжжі, а потім до кінця ХVІІІ століття поширилися на землях донських козаків та на Кубані. Хоча планувальна система церков донських та кубанських козаків ускладнюється (більшість п'ятизрубна), в основі об'ємно-просторової композиції залишається полігональний зруб. Донські церкви становили не єдину споруду, а скупчення кількох полігональних (рівновеликих чи різновеликих) об'ємів.

На території колишнього Запорозжя добре відомий, поки що єдиний в Україні, дев'ятиверхий дев'ятизрубний храм – Троїцький собор у Новомосковську. Ця споруда вважається найдосконалішою пам'яткою хрещатого типу з дев'ятидільною структурою, що є апогеєм розвитку цілої архітектурної доби – доби запо-

розького козацтва. До складу сталого церковного комплексу запорозьких храмів входили церква, дзвіниця, шпиталь (для лікування поранених та старих січовиків), а також обов'язково школа. Головна Покровська церква на всьому Запорозжжі об'єднувала найвеличніший храмовий комплекс, що був огорожений ровом і валом із палісадом. Решта церков Січі були менш грандіозними, але їм не бракувало огорож та укріплень. Церковний комплекс часто обороняли від нападників, тому головні споруди іноді нагадували оборонні вежі, а сама садиба була дерев'яно-земляним укріпленням.

З часів Запорозької Січі, після її руйнації і до 1820-х років саме колонізація була основним джерелом поповнення населення. До Південної України переселялися представники десятків етносів, через що сприймаємо південний край як конгломерат різних національностей і конфесій. Проте більшість новоприбулих становили все ж таки українці, переселенці як із Правобережжя, так і з Лівобережжя.

Переселенці, що були носіями певної культури, з одного боку, адаптували її до культури групи, в яку потрапляли, а з іншого – за певних умов могли самі впливати на неї. Наприкінці ХVІІІ століття традиційні елементи в культовій архітектурі поєднуються з класичними. Дерев'яні верхи церков набирають іншої форми, змінюється ритміка мас, з'являються портики з фронтонами, але поки що більшість народних майстрів і далі будують, зберігаючи традиційні форми (церкви Дмитрівки, Нікополя, Катеринослава тощо).

Найчастіше дерев'яну церкву споруджували в центрі села. Більшість поселень розташовувалися в низинних

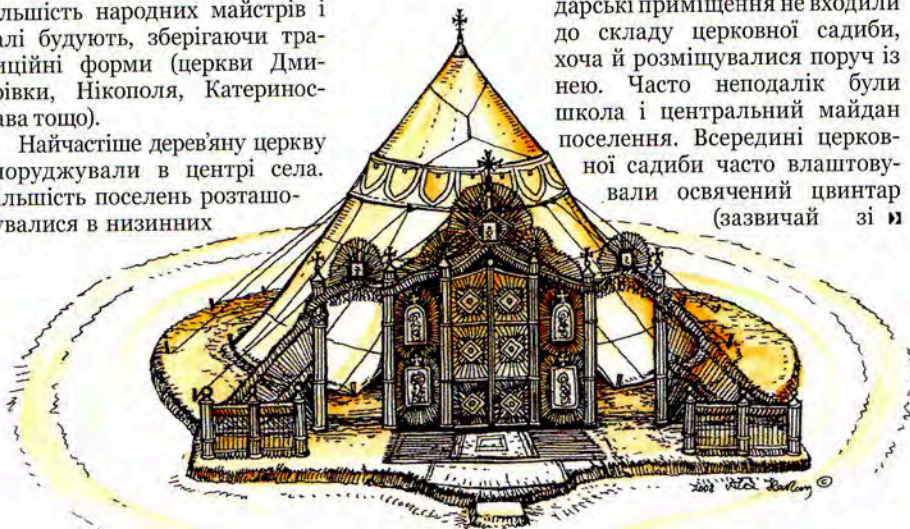
Успенська церква с. Воронівка (передмістя м. Новомосковська, що на Дніпропетровщині), зведена у 1797 році. Дзвіниця прибудована у ХІХ ст.

ЦАР МИКОЛА І 1845 РОКУ ЗОБОВ'ЯЗАВ БУДУВАТИ ХРАМИ ПІД НАГЛЯДОМ ФАХІВЦІВ, ЩО ОЗНАЧАЛО ЗАБОРОНУ ТРАДИЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО ЦЕРКОВНОГО ЗОДЧЕСТВА

Похідна церква Святого Миколи на Романковому кургані. Збудована 1740 року. Реконструкція за матеріалами Дмитра Яворницького

річкових долинах та гирлах балок, тож храми на Півдні будували на рівних місцях або на невеликих підвищеннях. Щоб церкву було добре видно, її робили набагато вищою за інші споруди, іноді ставили на околиці села на підвищенні.

Будинок священика і господарські приміщення не входили до складу церковної садиби, хоча й розміщувалися поруч із нею. Часто неподалік були школа і центральний майдан поселення. Всередині церковної садиби часто влаштовували освячений цвинтар (зазвичай зі »

східного боку храму), за честь вважалося бути похованим біля церковного вівтаря. Над могилами встановлювали кам'яні та дерев'яні хрести. Із середини XIX століття дзвіниці почали прибудовувати до західного боку церковної споруди, до початку ж XIX століття їх розміщували з північного, південного та західного боків окремо від храму.

ПІВДЕННА СПЕЦИФІКА

Південь України належить до тих регіонів, сакральна архітектура яких становить особливий образ християнської святині. На цих землях унаслідок міграцій із сусідніх земель сформувалися свої неповторні риси. Полтавщина і Слобожанщина вплинули на житло та культові споруди територій Лівобережного Запорозжя. Переселенці з Поділля та Середнього Подніпров'я – на храми нижнього Подніпров'я та Південь. До Слобідської України, на Кубань та землі донських козаків через Запорозжя мігрувало чимало українців із Середнього Подніпров'я та Поділля. Тож не дивно, що риси деяких типів споруд, характерні для колишнього Запорозжя, поширювалися на прилеглі території.

Розселення по південних землях відбувалося хвилями. На території, де лісів порівняно із західними та північними регіонами України було менше, для храмового будівництва вибирали високоякісну деревину (со-

Церква ікони Казанської Божої Матері у м. Мар'їнка (Донецчина). Збудована 1854 року, розібрана в 1909-му

Вознесенська церква смт. Васильківка (Дніпропетровщина). Зведена 1870 року, перебудована у 1897-му

сну і дуб), хоча були й церкви, збудовані з нетривких порід дерев і матеріалів, таких як липа, осика, вільха. У конструкціях первинних церков південного регіону простежуються певні аналогії з народним житлом. Найдавнішою конструкцією житла вважається стовпова, що залежно від способів укладання деревини мала два варіанти: лівобережний та правобережний. Тут ліси траплялися лише в байраках та долинах невеликих річок, тому були й хати та церкви, плетені з очерету чи хмизу й обмазані глиною. І навіть церкви, що нагадували архаїчний тип житла – напівземлянки (були зроблені із землі). Дерев'яний двоскатний дах таких споруд присипався землею й спирався на дерев'яні стовпи. Вже із середини XVII століття більшість церков Півдня споруджували переважно з деревини і

вкривали гонтом, солом'яно або очеретом. Натомість житло, як і в давнину, будували з використанням дерева (землянки, напівземлянки, хати з очерету чи хмизу).

ОМИНАЮЧИ ЗАБОРОНИ ІМПЕРІЇ

Петербург розглядав Південну Україну не лише як стратегічно важливу територію, що слугувала плацдармом для реалізації політичних планів, а й як регіон із могутнім економічним потенціалом. Тому вона залишалася ареною бойових дій, тут була сконцентрована велика кількість військових сил. Мобільні церкви досить часто ставали в пригоді російським військам. На початку XIX століття характерне ще більше проникнення принципів і форм класицизму. Зводяться храми, вписані в квадрат, заламам надається сферична форма замість традиційної рівної або увігнутої. Але головне, що центральна влада намагалася збільшити відсоток кам'яних храмів, оскільки дерев'яні були значно вразливішими до пожеж.

І все ж потреби саме в дерев'яному будівництві були такими нагальними, що заборону постійно порушували. Вже 1806 року було дозволено зводити дерев'яні церкви (на території Катеринославської єпархії). Але дозвіл цей не означав заохочення такого будівництва. Наприкінці 1840-х – на початку 1850-х років систему отримання планів на спорудження храмів було переглянуто у зв'язку з призначенням

до епархій спеціальних російських архітекторів, які мали керувати зведенням будівель духовного відомства. Але й цей захід не вирішив проблеми: і далі з'являлися церковні споруди, збудовані не за «епархіяльними» проектами. Для храмів цього періоду характерний синтез традиційних засобів із канонічними «епархіяльними» традиціями. Тому 2 січня 1854 року Микола I підписав указ, яким підтверджувалася необхідність будувати храми під наглядом фахівців (якщо була така можливість).

За особистого опікування імператора питання вигляду релігійних споруд було цілком визначено, бо детально регламентувалися плани церков і правила їх зведення. Зміни законодавства суттєво вплинули на облаштування храмів, на практику церковного будівництва. Дотримання «благолепності» потребувало більших коштів, що негативно позначалося на темпах розбудови церков, зменшувало ентузіазм мирян у питанні церковного будівництва й остаточно викоринювало традиційні прийоми спорудження храмів на Півдні України, спотворюючи наявні старовинні святині.

За всього розмаїття змін, що відбувалися в архітектурі українських православних церков Півдня України (XIX–XX століття), усі вони поєднані прагненням наблизити архітектуру храмів до вигляду типових проектів, розроблених епархіяльними архітекторами. З початку XIX століття сакральна дерев'яна архітектура Південної Укра-

їни зазнала нищівної руйнації. Епархіяльні церкви російського типу поступово витіснили сакральний простір Запорозжя. На початку XX століття після бурхливих революційних подій українському сакральному зодчеству було завдано останнього удару. Великодержавницька політика породила нового монстра – войовничий атеїзм, що занурив пам'ять про українську церковну старовину в людське забуття.

У середині XIX століття на теренах лише Катеринославщини було понад 300 дерев'яних

Введенська (Воскресенська) церква. Збудована 1726 року, перевезена в м. Берислав (Херсонщина) із козацької фортеці Переволочна. Збереглася до сьогодні

церков, деякі святині збереглися до 1930-х років (50 дерев'яних церков XVIII століття стояли ще в 1913 році). Точна кількість розібраних і спалених церков Півдня поки що невідома. Зараз у реєстрі пам'яток є лише дві назви: Введенська церква у Бериславі та Троїцький собор у Новомосковську, але є церкви, які до нього не внесено. Приміром, церква села Івано-Михайлівка Новомосковського району Дніпропетровської області.

Відтак важко встановити точну кількість уцілілих пам'яток. За попередніми даними, їх збереглося менше ніж 1% тієї кількості

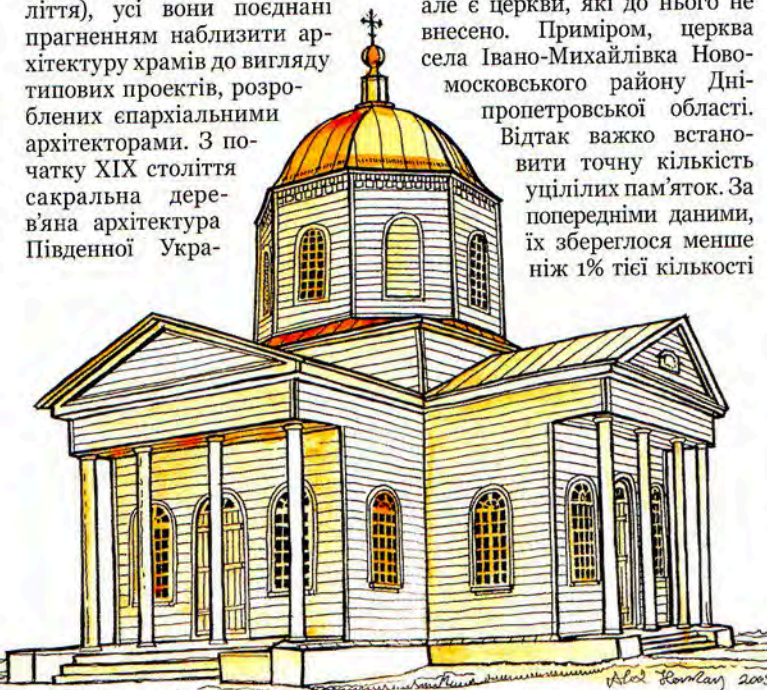
дерев'яних церков, що існували на 1917 рік, і набагато менш як 1% загальної кількості церков, відомих на згаданій території з VIII до XX століття, а це понад 600 дерев'яних храмів. Деякі з них зникли зовсім недавно: дерев'яну церкву села Підпіль-

У СЕРЕДИНІ XIX СТОЛІТТЯ НА ТЕРЕНАХ ЛИШЕ КАТЕРИНОСЛАВЩИНИ НАЛІЧУВАЛОСЯ ПОНАД 300 ДЕРЕВ'ЯНИХ ЦЕРКОВ, НИНІ ЇХ МЕНШ ЯК 1%

ного на Новомосковщині розібрали у 1980-х роках. Віцілілі пам'ятки, безумовно, мають архітектурну цінність (слід згадати церкви в селах Юхимове, Бірки та Іванівка на Кіровоградщині, Ровеньки на Луганщині), але лише дві з них – у Новомосковську та Бериславі – можна прирівняти до втрачених шедеврів.

Між фахівцями триває дискусія щодо можливості відбудови знищених стародавніх храмів. На користь відродження знищеного свідчать наведені вище факти та цифри. ■

Петро-Павлівська церква с. Павлівка-Шандрівка (Павлоградський р-н, Дніпропетровщина). Збудована у 1908 році

Радянська Україна

Україна вкотре зганьбилася на міжнародній книжковій виставці

Автор:
Лесь Белей,
Франкфурт –
Київ

10 жовтня у Франкфурті завершилася 62-та книжкова виставка, яку вважають однією з найважливіших у світі. Традиція і статус цієї виставки не випадкові. Адже неподалік Франкфурта ще в XV столітті Йоганн Гутенберг винайшов друк, чим закріпив за цим містом статус книжкової столиці. Місту вдалося не лише утвердити цей імідж, а й підняти його до міжнародного рівня.

Масштаби виставки вражають. Цифри більш промовисті за слова: цього року на виставковій площі 171 790 м² було представлено 111 країн, із яких 75 мали власні національні стенди. Кількість індивідуальних інформаційних щитів видавництва обчислювалася тисячами – загалом їх було понад 7500. За підрахунками організаторів, виставку відвідали 300 тис. людей. У програмі було заявлено 3127 івентів. Країною – гостею Франкфурту-2010 стала Аргентина. Спеціально на ви-

ставку аргентинці привезли близько 1 тис. найменувань національного письменства від 300 видавців із 15 країн, запросили 70 авторів та організували щонайменше 300 заходів.

Як і щороку, виставка відбувалася у Франкфуртському виставковому комплексі, що складається з величезних кількопверхових приміщень, поділених на різнопрофільні відділи. Художня та нехудожня, дитяча література, іноземні видавництва, літагенти, видавнича справа та книготоргівля, книжковий антикваріат, академічні видавництва, релігія, туризм, комікси, освіта, книжковий дизайн, електронні носії, фільми та ме-

діа, гурманство – такі назви відділів були позначені на спеціальній виставковій мапі. Працювали також прес-центр та спеціальна зала країни-гості. Відвідувачі могли легко спланувати свій маршрут, оскільки локалізація стендів була досить логічною та зручною. До того ж на території діяло безперервне автобусне сполучення між різними приміщеннями.

Франкфуртська виставка, на відміну від українських, не має статусу книжкового базару, і книжки тут продають не вроздріб, а на рівні авторських прав та цілих тиражів, тому організатори спеціально виділяють окреме приміщення для літагентів, де ведуться переговори про купівлю авторських прав.

Цьогорічна виставка все ще відбувалася під знаком світової фінансової кризи. Щоб якось заретушувати її наслідки, організатори зробили акцент на цифрових технологіях та електронних носіях, що вилилися в масштабну програму Frankfurt SPARKS.

Для відвідувачів з України ложкою дьогтю у світовому книговидавничому меді, хай як прикро це звучатиме, був саме український національний стенд. Його вигляд примушував червоніти, ховати погляд і поквапом відходити. За оприлюдненою статистикою виставки, український стенд представляв сім видавництв. Для порівняння: Польщу репрезентували 38 видавництв, а п'ятимільйонну Словаччину – десять.

Теоретично навіть сім професійних видавництв можуть зро-

ТОЧКА ЗОРУ

Гана Віттон, агент Оксфордської літагенції:

Це вже 19-та виставка у моїй кар'єрі. Франкфуртська книжкова виставка цього року була вельми напруженою, оскільки Лондонську зірвав ісландський вулкан, і водночас дуже плідною у підписанні контрактів. Я можу сказати, що фінансову кризу книговидавництва вже майже пододало, хоч у деяких країнах вона тільки зараз завдає удару. Втім, я помітила, що в книжковій галузі основну роль відіграє не так фінансовий чинник, як ставлення видавців до проблеми. Франкфуртська виставка засвідчила також тенденцію до електронного книговидання, однак я не сказала б, що це смерть паперової книжки, адже вона вічна.

на у Франкфурті

бити гарний стенд. Проте на практиці цим займався Державний комітет телебачення та радіомовлення, відтак український стенд виглядав, як пункт прийому макулатури десь на Троєщині. Крихітний, зі скромними та непрезентабельними полицями, він увінчувався назвами вітчизняних видавництв, невидливо видрукуюваними звичайним принтером на аркушах формату А4. Стенд України, на відміну від казахського, не мав навіть власного каталогу. Враження він справляв незрівнянно гірше за мультимедійний мистецький стенд Грузії. Понад те, наш інформаційний щит був убогіший за совковий, але досить репрезентативний білоруський. Навіть стенд не всіма визнаної Республіки Косово був щонайменше вдвічі більший і багатше оформлений, ніж український.

Тиждень вирішив дізнатися, чому видавнича справа нашої країни представлена так кволо й аскетично. Прокоментувати цю ситуацію погодився «представник України» Валерій Дерябін, головний спеціаліст Департаменту видавничої справи та преси Державного комітету телебачення та радіомовлення.

У. Т.: Як оцінюєте цьогорічну виставку у Франкфурті?

— Одна з найкращих виставок, але відвідувачів мало. Значно менше, ніж у 2008, 2007 чи 2006 році. Підходять, цікавляться літературою. Усе добре. Консульство дуже нам допомагає і з розміщенням, і з перевезенням. З нами приїхали видавці, вони підписують контракти. 6 жовтня відбувся День української книги. Було 18 представників різних видавництв.

У. Т.: А що скажете про недолуге оформлення українського стенда?

— Щодо оформлення... У нас сталися трохи форс-мажорні обставини. Минулого місяця ми

провели три виставки: у Москві, Львові на Форумі видавців та Ашгабаті, де ми були почесними гостями. І в останній момент наше керівництво вирішило їхати сюди.

У. Т.: Чи не вважаєте ви, що наш стенд, м'яко кажучи, неконкурентоспроможний порівняно хоча б із Грузією.

— Ні, тому що в Грузії є своя діаспора, їхній стенд коштує €16 тис., вони щороку його виставляють і нічого не змінюють. І книжок у нас набагато більше.

У. Т.: Тобто ви вважаєте, що назви видавництв, видрукуювані на принтері, — це гідний спосіб презентації українського книговидання?

— У нас 16 м². Стенд придбаний державним коштом для зустрічей. Тут видавці обговорюють свої питання...

Коментарі тут зайві. Торік Україна заявила, що хоче бути країною-гостем на Франкфуртській книжковій виставці в 2012-му. Заявка на чергову ганьбу? ■

7
ВИДАВНИЦТВ
представляли
Україну,
Польщу —
38

ПЛІЧ-О-ПЛІЧ З ПРОГРЕСОМ. Мультимедійний стенд Грузії засвідчив прагнення країни виглядати модерно

ВДАЛА ПРЕЗЕНТАЦІЯ. На відміну від України невеличка Словаччина гідно оформила свій національний стенд

Механік звуків

Директор легендарної студії звукозапису «Комора» Костянтин Костенко про музику як майонез, гру під фанеру, заслужених артистів Каліфорнійщини та велику музичну депресію

Записав
Богдан
Буткевич

Фото:
В'ячеслав
Гіріч

У будь-якій справі є верхівка айсберга, на яку всі звертають увагу, та фундамент, основа, яку не бачить ніхто. Але від того вона не стає менш важливою. Герой нашої розмови маловідомий широкому загалу українських меломанів, але в професійних колах це людина без перебільшення культова. Як і студія звукозапису «Комора», яку він нині очолює. Важко знайти музиканта чи гурт на пострадянському просторі, з якими би він не працював: Юрій Шевчук з «ДТ», Борис Гребенщиков з «Авкаріумом», «Кому вниз», Сестри Тельнюк тощо. Ця людина є справжнім шеф-кухарем музичних страв, які ми споживаємо щодня. **Тиждень** побував у студії, де під його керівництвом народжуються майбутні хіти українського і не тільки шоу-бізнесу.

Україні немає чого запропонувати світовій музичній індустрії, окрім фольку. Але це неправильно, бо така ситуація нагадує мені твердження, що Україні нічого запропонувати світу, окрім сала та жінок. Проблема в тому, що англієць не розрізняє фолькової музики з Малі та Сенегалу. Так само він не розрізняє музики з Болгарії, наприклад, та України. Щось слов'янське – і нормально. Так само й у нас не відрізняють музику шотландську від валлійської – кельтська, і гаразд. Та більшість наших «народників» не розуміють, що сало в чистому вигляді все одно нікому не потрібно. Його слід красиво виложити, прикрасити овочами, а вже потім його куплять. Той самий польський джаз не міг з'явитися за рік. Для того щоби він став таким, як він є зараз,

потрібно було рости його. Фактично це ціла школа, яка за два-три десятиліття свого існування виховала не тільки музикантів, а й слухачів, що не менш важливо.

Колись мені здавалось, що мої однолітки добре знаються на музиці і мають кращий смак за молоде покоління. Мовляв, вони знають усі альбоми своїх улюблених виконавців, можуть назвати всіх музикантів, які в цих улюблених гуртах грали, тощо. Але минає кілька років – і я не впізнаю цих знавців, що ностальгують за гуртом «Ласковий май». Чому в нас хоч яку машину роблять, все одно виходить «Запорожець»?

На музику очікує революція, бо зараз настала велика депресія. Головна проблема музичної індустрії – перевиробництво товару, який неможливо продати і який не окупується. Немає нічого нового, затрати на виведення на ринок нових брендів постійно збільшуються, вихлоп від цього паралельно зменшується. У великих компаній а-ля Sony зараз мінімум половина проектів виходить максимум на рівень самокупності і не більше. Такого ще ніколи не було. Стрімко падають обсяги продажу дисків. У 2009 році вперше за всю історію світового шоу-бізнесу в Англії гроші, зароблені музикантами з концертів, перевищили гроші від продажу носіїв. Насправді це революція. Для України це, може, й не так важливо, бо в нас ніколи диски особливих грошей не приносили – завжди всі заробляли лише на концертах. Для Заходу ж це навіть не дзвоник, а дзвін. І річ тут не лише в інтернеті й

піратстві. І ще одна дуже важлива фішка, яка поки що пройшла повз увагу широкого загалу. У 2009-му MTV, великий музичний канал, який багато в чому створив шоу-бізнес таким, яким ми його тепер знаємо, зробив ребрендинг. Перейменувався, грубо кажучи. Тепер вони не MusicTV, а мультимедіа ТБ. Це означає, що просто музика цей телеканал вже не цікавить. Вельми промовистий факт. Музичний бізнес перестав бути настільки вигідним, щоб у нього вкладали великі гроші навіть на Заході, не кажучи вже про Україну.

Єдиний критерій популярності музиканта – кількість людей на концерті. Адже це можливість побачити тих, хто згоден заплатити свої гроші, витратити свій час саме на тебе. Ми вмикаємо М1 – і з десяти кліпів, які побачимо, у кращому разі герой одного буде справжнім артистом, що має хоч якісь гастролі. Усі інші ніколи не гастролювали й ніколи не даватимуть концертів під час свого недовгого сценічного життя. Вони думають, що їм це не потрібно, – головне блимати в «телеку». На радіо така сама ситуація. Ніхто не хоче брати нову музику, бо є формат. Що воно таке – ніхто не знає. Насправді формат – це коли сидить дівчинка/хлопчик на підборі музики, яка/який на ній розуміється ще менше, ніж я в ботаніці, і визначають, що гарно, що погано. Одним із важливих нюансів українського шоу-бізу є мас-медіа, які сформували дві абсолютно не зрозумілі мені речі – рейтинг та формат. І те, й інше – фікція, обман, висмоктані з пальця. Як можна говорити на ТБ про національ-

ний рейтинг, коли цей рейтинг визначають, у кращому разі, дві тисячі людей за незрозумілими критеріями. Це навіть гірше за обман – це самообман. Ці люди обманюють самі себе, навіть вірять у це, а потім дивуються, чому вони не є конкурентоспроможними.

В Україні майже немає нормальних концертних майданчиків. А без цього розвиток музики взагалі неможливий. Держава їх, певна річ, будувати не буде й не має цього робити. Допоки бізнесмени не вкладатимуть у це гроші, справа не зрушиться. А якщо в нас клуб і будують, то спочатку зроблять усе, окрім звуку. А потім дивуються, що звук, як у сортирі, і ніхто серйозний там виступати не хоче. Саме тому в нас повністю відсутня культура відвідування музичних клубів. Вона, може б, і з'явилася, але ж звук – повне лайно, то про яку культуру може йти мова? У 90% клубів якість саунду навіть мене пригнічує, а уявіть собі якогось музиканта, що дівчину привів вигуляти? Катастрофічно не вистачає й фестивалів. На цьому ж дуже просто заробити. Елементарно, перші гроші можуть дати власники навколишніх кафе, які за три дні фесту можуть зробити піврічний план.

**БІЗНЕСМЕН
ПОТА**

Костянтин Костенко саунд-продюсер, музикант, звукорежисер. Народився в **1968 році** в Херсоні. Закінчив факультет культури та мистецтв Херсонського державного педагогічного університету. Працював професійним музикантом у різних рок-гуртах. З **2001 року** – звукорежисер, з **2005-го** – директор студії «Комора»

ПЕРЕВИРОБНИЦТВО МУЗИКАНТІВ

У світі надто багато поганої музики. У США нещодавно провели цікаве дослідження. Взяли 30 тис. користувачів і поставили запитання: «Яка музика зберігається в вас на комп'ютері?» Запитання, чи легальне її походження, не ставилося. Виявилося, що 70% становить стара музика, написана та випущена до 1980 року. І це за нинішніх можливостей пошуку та скачування будь-якої музики в інтернеті. Це говорить лише про одне – нової музики стали шукати набагато менше. Раніше в рекордингових компаній існував дуже жорсткий фільтр з відбору справді талановитих виконавців – зі 100 команд вибиралися дві-три. І навіть з цієї невеликої кількості відібраних платівка все одно виходила далеко не в усіх. Саме тому в

1960–1970-ті хоч яку платівку візьми – це просто віха в музиці та її розвитку. Зараз альбомів видається в 100 разів більше, але їх ніхто слухає. В Україні також перевиробництво музикантів. До того ж ще й неякісних.

Топ-менеджери вбили радіостанції. Це прислів'я є дуже популярним на Заході, і стає все більш актуальним для нас. Топ-менеджери – це випускники Гарвардів, Оксфордів та Кембриджів, які на початку 1980-х приходили керувати радіостанціями. І все змінилося, як за помахом чарівної палички. Якщо до цього радіо могло віднайти *Depeche Mode* та розкрутити його, тепер усі стали цікавити лише гроші. А для грошей потрібні професіонали. Ось тільки професіоналів знаходили з економічної сфери, а не музичної. Саме тому радіо на Заході має ті самі проблеми, що й у нас – воно вилізале, причесане, абсолютно однакове. Саме тому радіо як бізнес уже багато років втрачає обороти – менше слухачів, менше рекламодавців. Наприклад, середньої руки радіостанція у Франції коштує близько €15 тис.

Музикант – це дуже тонка робота. Сьогодні ти отримуєш якісь гроші, а за півроку ситуація змінилася, і ти вже нікому не потрібен. Адже найбільш успішний проєкт живе три – п'ять років. У будь-якому разі хвиля ус- ▶

піху піде на спад. Ну, може, на залишках цього успіху можна проіснувати ще років 20 – і все. Музиканти хапаються за будь-яку соломинку, що дозволяє їм заробляти гроші своєю працею. Музикант – це така сама професія, як і хірург. Якщо хірурги погані, у них не буде роботи. Тобто нам потрібно хоча б підтягнутися до середнього світового рівня. Поки що ми від нього дуже далекі.

Музика в Україні не приносить грошей. Ти можеш вкласти гроші в три різні проекти – і, найімовірніше, жоден із них не вистрілить. Дуже багато персонажів українського шоу-бізу займаються цим на-

віть не заради грошей, а для того, щоб вийти заміж за багатого паїка або просто не мають чим зайнятися тощо.

Допоки до фанери ставитимуться з розумінням, говорити про якісну музику немає сенсу. Навіть якщо наші музиканти зроблять утричі якісніший за саундом альбом, то втричі більше грошей від цього в них не стане. Проблема у смаках. Якщо замовник допускає, щоб артист виступав під фонограму, і за це платять такі самі гроші, як і за живий виступ, це фініш. Найгірше те, що на це навіть ніхто особливо не звертає уваги, вважаючи, що так і має бути. Цю ситуацію можна порівняти з типовою ситуацією в українському магазині. У продавчині сеча капає з пальця, продукти несвіжі та невимиті. Ви будете протестувати чи казати: нічого-нічого, може, на дні там під хробаками є щось свіженьке? Але з музикою люди обирають другий варіант поведінки. Це найстрашніше – люди йдуть на концерт, платять гроші. А потім приїздить воно і під фонограму типу відкриває рота. І отримує за це такі гроші, котрі якийсь шахтар і за рік не отримує. На Заході в цьому питанні все суворо регламентовано: якщо ти граєш живу музику, до тебе одне ставлення, якщо під фанеру – то навіть на афішах ти маєш це зазначати. Не кажучи вже про порядок гонорарів. Фанера на Заході – це повага до слухача, і нерідко може коштувати музиканту кар'єри, як це сталося, наприклад, з німецьким гуртом Milli Vanilli.

ГАСТРОНОМІЧНІ ПАРАЛЕЛІ

Замкнене коло може бути розірване лише користувачем. Якщо людей перестає влаштовувати якість ковбаси якогось нашого українського заводу, то вони купують ковбасу іншого виробника ліпшої якості, дорожчу. Але для цього вони мають спочатку зрозуміти,

що наша ковбаса погана. Та поки що всі купують соевий ерзац, їдять його і відчують себе щасливими. Маю надію лише на зміну покоління.

99% музикантів у нашій країні мають основну роботу, окрім музики. Це не тому, що вони дурні й не розуміють хибності такої ситуації. Але в них елементарно немає іншої можливості. Саме тому має місце невивагливість українських музикантів. На Заході повага до музикантів набагато більша. У нас же що медики, що вчителі, що музиканти перебувають у досить жалюгідному становищі як в плані фінансовому, так і в плані суспільної поваги.

Українська академічна музика подібна до українського футболу. Чи є попит на український футбол на Заході? Якщо говорити про окремих гравців – так. Але як явищу українському футболу до світового рівня дуже далеко. З музикою, як водиться, ситуація ще гірша. Тішить, що в нас хоча б немає практики набирати в оркестри бразильців чи англійців. Хоча навіть якщо й набрати, то якість буде вищою, але грошей це знову-таки не принесе.

Нічого страшного, що держава в нас «забила» на музику, – хай хоча б не заважає. Бо хоч би чим вона опікувалася – завжди виходить УТ-1, який може викликати хіба забобонний жах. Не можна порівняти всю українську попмузику з доробком того ж Лятошинського. Порівняно з ним увесь поп – цілковите лайно. У нас не така заможна держава, щоб могла собі дозволити підтримувати поп-музику. Поп – це музика настрою, говорити про її глибину просто смішно. Та й взагалі, у нас державна підтримка завжди сприймається як заборона чогось. Допоки держава намагатиметься когось карати або нагинати у цій сфері, її так само нагинатимуть та каратимуть у відповідь. Будь-які примуси в культурі – це черговий варіант для хабарів, не більше. Зверніть увагу, що питання наповнення українським контентом ефіру піді-

ймають зазвичай не музиканти, а політики.

Рок – це як джинси, суто утилітарна річ. Купувати джинси завжди будуть багатого частіше, ніж, наприклад, костюми від «Армані». І грошей джинси приносять більше, ніж ці костюми. Так само, як і «Макдональдс» приносить більше грошей за елітний ресторан, де подають червону ікру. Бо більше людей, більший оборот. Тому в рок- чи поп-культуру можна не вкладати, а інвестувати гроші. Рок-музика для Заходу – це вже майже фольклор. Адже рок слухали вже прадіди нинішніх її слухачів. Тобто чотири покоління виросли на ній та в ній.

Потрібно скасувати раз і назавжди звання заслуженого артиста України. Уявіть собі звання «Заслужений артист Каліфорнійщини». Поки в нас існуватиме щось подібне – нам не світить жоден рівень музики. Допоки на державному Першому національному каналі буде присутній Поплавський, ваша культура та музика приречені. Адже він – це символ не просто лайна, а лайна шкідливого.

Музика – це як продукти харчування. При всіх мінусах, є один великий плюс. Хоч би як ти приготував шедевр кулінарного мистецтва, він усе одно з часом набридає і хочеться чогось нового. Не обов'язково нового по суті – хоча б за часом написання. Тому я й подібні мені виживаємо саме завдяки цьому вічному потягу до нового. Питання в тому, наскільки воно людям потрібне. Українська музика зараз на рівні з майонезом. Мова не тільки про поп-музику, а й академічну.

ТАЛАНТ ЗАВЖДИ ПОМІТЯТЬ Найголовніше – це пісня, кінцевий продукт. Якщо в ній є справжня ідея, стрижень, то вона в будь-якому разі спрацює. Завдання саунд-продюсера – побачити цю ідею та не зіпсувати її. Якщо цього немає – можна застосувати всі чудеса звукотехніки, але сенсу в тім нуль. Геніальний твір

може з'явитися будь-де, це божий дар, який не залежить від рівня розвитку музичної індустрії. Справді яскравий музикант чи гурт навіть у наших умовах не залишиться непоміченим. Інша справа, які будуть наслідки – багато слави чи грошей або зовсім трохи. Треба знаходити в музиці завжди щось нове, хоч її вже й зіграли всю ще 300 років тому.

В Україні ніколи не буде великих якісних студій звукозапису. Адже звукозапис – це високі технології. Глобалізація вже зробила свою справу, адже моїми конкурентами є не лише українські студії, і навіть не лише московські, а й англійські чи американські. Кордони відкриті, так само, як і капітали. Євро – вони однакові й в Англії, і в Україні. І коли людина їх платить, то вона завжди обере студію, де записують мінімум 50 років, і де є все для музиканта. Тим більше що для багатьох записатися на такій студії – це вже питання престижу та самореалізації.

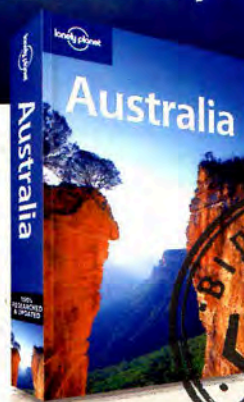
Не треба думати, що Баха не цікавили гроші. Музиканти – люди, і хочуть отримувати адекватний грошовий еквівалент своєї роботи. Особливо, якщо вони щось роблять ліпше за інших.

Словосполучення «культурні смаки української еліти» звучить комічно. Та й узагалі проблема в тому, що в нас слово «еліта» чомусь одразу має якийсь політичний присмак. В Англії є газони, яким 300 років. І так само є багато аристократів, які дуже далекі від політики, але в яких усе в порядку з розумінням цінності таких газонів. Або гарного чаю.

Ти можеш думати про країну, прожити тут життя в злиднях або поїхати і заробляти своїм талантом гроші. І не треба теревенів про створення власної реальності – це щось з репертуару наркоманів. З кожним роком у музиці працювати все гірше й важче. Тому ця сфера або зміниться, або загнеться. ▮

lonely planet

One of these
is your perfect
travel companion.*

Colourful...

To the point...

Easy going...

All the highlights.

м. Київ
вул. Лисенка, 3
тел.: (044) 235-88-54

* Один з них твій
ідеальний супутник

К Н И Г А Р Н Я

www.book-ye.com.ua

Поезія Бога

Півторагодинне занурення в океан природної досконалості

Один зі способів пізнати велич Бога – це побачити його творіння в первинній красі, без суб'єктивного людського коментування, оцінки, поділу на добро і зло. Документальний повнометражний фільм «Океани» Жака Перрена і Жака Клюзо занурюють глядача в океан з усією його нескінченною живністю, безміром форм і непізнаваністю чистоти тваринного існування. Вимкніть свої мізки, забудьте навколишній світ раціонального й матеріального, віддайтеся безмовному спогляданню – і ви отримаєте насолоду, яка йде не від конкретики розуму, а базується на абстрактних відчуттях. На щастя, це можливо, бо люди пишуть музику та вірші. «Океани» – це безслівна поезія, це поезія Бога, написана в ідеальній і неповторній формі життя.

Без пафосу в описі цього фільму обійтися неможливо, бо естетика океану пристрасна, піднесена, урочиста, велична. Це шаленство краси, яку люди тільки прагнуть повторити. Тезки Перрен і Клюзо не намагаються її мавпувати, вони лише дають нам змогу це все побачити. Хто пам'ятає їхню першу дебютну документальну стрічку, унікальних і шокуючих красою «Птахів», – а їх неможливо забути, як перший секс, – той зрозуміє чистоту пафосу «Океанів» і їхню чергову безпрецедентну силу. Інших прикладів для порівняння немає. Фільми Animal

«Океани».
У кінотеатрах
України з
14 жовтня

Planet чи National Geographic мають іншу спрямованість, де природознавча наука височіє над другою, додатковою естетикою. Так само й уся слава історія вивчення і зйомка океанів Жака-Іва Кусто. Перрен і Клюзо воліють не відповідати на запитання «як» і «чому», а тільки показати «що», виявляючи свій геній у здатності підглядіти дивовижні моменти. Чого вартий епізод, коли в надвечір'ї в очах варана, який сидить на березі ост-

Анонси

15 жовтня, 15.00

«Солідарність є»

Книгарня «Є»

(Київ, вул. Лисенка, 3)

Дискусія на тему «Солідарність є: польський та український досвід суспільних рухів опору» відбудеться в межах проекту «Європейський досвід: Польща». Український досвід боротьби з тоталітаризмом представлятимуть колишній політ'язень, доктор філософії Євген Сверстюк і правозахисник, президент Українського ПЕН-клубу Мирослав Маринович. Польщу – громадські діячі, члени профспілки «Солідарність», які брали участь у серпневому страйку 1980 року, Єжи Боровчак та Богдан Ліс (на фото). Модеруватиме захід Вахтанг Кіпіані.

15 жовтня, 21.00

Аліна Орлова

Клуб Crystal Hall

(Київ, Дніпровський узвіз, 1)

Музичний стиль цієї литовської виконавиці зі слов'янським корінням критики визначають як «батьорий і похмурий балтійський поп-фолк» чи «психофолк». Сама ж Аліна співає литовською, російською та англійською мовами і стверджує: її музика звучить так, «наче хтось голосить за спиною». Разом із віолончелістом Патрісом Зіделевікусом та гітаристом Аурікусом Дрюкасом, які брали участь у записі останнього альбому Mutabor, Аліна Орлова представить нові композиції, а також пісні з попередньої платівки «Дика собака Дінго».

15–17 жовтня

«Дні іспанського кіно»

Будинок кіно

(Київ, вул. Саксаганського, 6)

Програма під назвою «Жінки в кіно» складається із семи різних за жанрами і тематикою стрічок. Відкриватиме фестиваль режисерка Аусена Родрігес із драмою «Атлас суспільної географії» про людей, які переосмислюють своє життя, готуючи видавничий проект. Комедія «Наречений для Ясміни» висвітлює адаптацію до іспанських реалій

привабливої марокканської іммігрантки, а трилер «Я знаю, хто ти» оповідає про молодого психіатра Палому та її пацієнта Маріо.

CD

Apocalyptica. «7th Symphony»

Фінські металісти знову взяли за своє. Себто за віолончелі. Сьомий студійний альбом гурту, створений після трирічної перерви, став своєрідним випробуванням терпіння фанів Apocalyptica. На жаль, реліз не підтвердив очікувань. Улюблені багатьма музиканти хоч і грають, як завжди, майстерно та урочисто, але назагал композиції сприймаються як уже чутий і дещо повторюваний мотив. Від цієї виразної вторинності музичний матеріал не рятують навіть запрошені зірки – барабанщик Дейв Ломбардо (Slayer) та гітарист і вокаліст Джо Дюплантьє (Gojira).

Papa Roach. «Time for Annihilation»

На відміну від фінів, американські рокери Papa Roach вирішили не чекати аж три роки й доповнили свою дискографію новим релізом уже за рік після альбому Metamorphosis. На платівці можна знайти дев'ять концертних композицій і п'ять нових студійних треків. Спродюсував альбом Девід Бендет, відомий за роботою з гуртами PapaMogee та Drowning Pool. Загалом хлопці грають технічно і створюють характерний для них драйв. Однак диску все ж таки чогось бракує, щоб зачепити за живе.

Serj Tankian. «Imperfect Harmonies»

«У Сержа немає поганих пісень», – пишуть його прихильники на форумах. Новий сольний альбом екс-вокаліста гурту System of A Down підтвердив цю тезу й потішив експериментальністю. Танкян ніби навпамацки шукає щось нестандартне, дістаючись у створенні нового саунду ледь не до блюзу. Попри певну еkleктичність, Серж зазначає, що це все ж таки рок – з огляду на свою агресивність і напір.

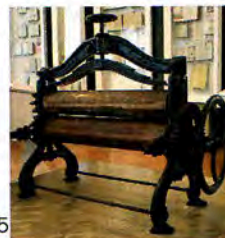
рова, відбивається стовбур полум'я космічного корабля, що злітає. Або протилежний за значенням епізод: рибалки викидають у воду непотрібне тіло ще живої акули, у якої обрізали всі плавники. Або як тюлень плаває в брудній воді біля заводу, омиваючи, як у супермаркеті, затонулий товарний візок. За п'ятибальною шкалою «Океани» отримують шість і потрапляють до переліку «обов'язкових для перегляду» фільмів.

17 жовтня, 19.00**Кріс Ботті****Театр музичної комедії**

(Одеса, вул. Пантелеймонівська, 3)
Британський інструменталіст і композитор грає на трубі ручної роботи, виготовленій у 1940 році. Витончена атмосфера і вдумлива імпровізація Кріса Ботті здобули прихильність поміж шанувальників і джазу, і популярної музики. «Це голос самої душі», – пишуть про нього музикознавці. На сцену разом зі знаменитим «королем труби», який грає у Стінга, вийдуть Марк Вітфілд (гітара), Карлос Пуерто (бас), Вільям Кілсон (барабани), Керолін Кемпбелл (скрипка), Ендрю Езрін (клавішні), Ліса Фішер (вокал), Джеффрі Кізер (рояль).

15–22 жовтня**«Тиждень кіно
Юрія Ілленка»****Кінотеатр «Київ»
(Київ, вул. Велика
Васильківська, 19)**

Протягом тижня відбуватимуться покази стрічок видатного українського кінорежисера, оператора та сценариста Юрія Ілленка. Під час урочистого відкриття за участю дружини режисера, актриси Людмили Єфименко, заплановано прем'єрний показ фільму «Молитва за гетьмана Мазепу. Нова версія». Також у програмі «Тіні забутих предків», «Криниця для спраглих», «Вечір на Івана Купала», «Білий птах з чорною ознакою», «Лісова пісня. Мавка», «Легенда про княгиню Ольгу», «Лебедине озеро. Зона».

До 23 жовтня**«Українська
книжкова графіка.
1900–2000 рр.»****Музей книги і друкарства
України (Київ, вул. І.Мазепи,
21, корп. 9)**

Ретроспективна виставка демонструє стилі та тенденції, що панували в українській книжковій графіці протягом останнього століття. Експозиція містить понад 250 ілюстрацій найкращих майстрів книжки, надані музеями та приватними колекціонерами. Родзинкою виставки стали твори першої третини ХХ століття – епохи, коли нове українське мистецтво творилося у загальноєвропейському контексті, а окремі художники формували тренди світового рівня (Олександр Архипенко, Казимир Малевич).

Містика Букрина

На цьому півострові первісна дика природа й прадавні вірування поєднуються з трагічною історією Другої світової

Автор:
Андрій
Котлярчук

**Фото
автора**

Де сьогодні ще можна побачити таке дике буяння природи, та ще й неподалік столиці, лише за 80 км? Іноземці традиційно порівнюють цей дніпровський півострів зі Швейцарією. Порізана глибокими ущелинами, вкрита незайманими лісами місцевість здавна вабила до себе людей.

Багато хто чув про провальний масовий наступ радянської армії на Букринському плацдармі 1943 року. Русло Дніпра було завалене трупами тисяч солдатів, і ці імпровізовані загати саперам навіть доводилося підривати. Історики досі не розуміють, заради яких стратегічних цілей радянське командування поклато тут 200 тис. воїнів. Але Букрин цікавий не лише тим, хто вивчає історію Другої світової війни.

БІЛЯ КАПИЩА КІБЕЛИ

Півострів історично поділений між придніпровськими селами на умовні зони. Північна частина з Трахтемировом давно вважається козацькою столицею. Центральна із селом Григорівка відома дикістю пейзажу і давньоруським городищем. Південну ж частину півострова прославив Бучак – можливо, наймістичніше місце у всій великій Черкаській області. Тут розташовані Рожена криниця, давньоруське капище Бабина гора і гора Дідів шпиль.

Так поміж мандрівників і повелосся: цінителі козацької слави їдуть до Трахтемирова, любителі похмурих пейзажів – до Григорівки, а езотерики прямують до Бучака.

Сама назва Букрин сягає глибини тисячоліть. Цілоком мож-

ливо, що це споконвічне ім'я стародавнього міфічного народу укрів (або, що ймовірніше, угрів), який колись тут жив. Хтось стверджує, що правильно треба казати Бугрин і що назва виникла з огляду на дуже горбисту місцевість.

Тут знайдено багато археологічних пам'яток. Одна з них – Великий вал заввишки 3–4 м і протяжністю 15 км. Із зовнішнього боку валу помітні сліди давнього рову. Обидва його кінці впираються в Дніпро. Багато дослідників XIX століття припускали, що на відногах найближчого до села Великий Букрин плато нібито розташовувалося капище язичницької Великої Матері Кібели.

На Букринському півострові колись розташовувався скіфський порт. Місцеві мешканці й

досі знаходять у ярах скіфські наконечники і грецькі дрібнички.

За часів Київської Русі тут було місто Заруб, а довкола нього – безліч хуторів і поселень. Крім того, на тутешній Бабиній горі містилося найбільше на Середньому Подніпров'ї слов'янське капище, напроти якого височіє сакральна гора Дідів шпиль. Зайшли монголо-татари також оцінили первісну красу півострова і навіть заклали тут низку селищ, зокрема Трахтемирів і Бучак.

КОЗАЦЬКИЙ МЕТРОПОЛЬ

Село Трахтемирів чи не давніше від Києва. Свою назву воно дістало нібито від імені якогось тюркського хана. Пізніше, в середні віки, тут були козацький Трахтемирівський монастир і шпиталь для старих та поранених козаків. На околицях села функціонували каменярні, де здавна добували камінь для жорен та надгробків. І навіть сьо-

ДЕРЕВО ЯК СИМВОЛ.
«Тризуб» виріс біля козацького Трахтемирова ще за радянських часів

годні в букринських лісах розкидано безліч кам'яних хрестів і пам'ятних обелісків давніх часів, виготовлених місцевими умільцями. Деякі з них уже за часів козацтва вважали відгомонам сивої старовини. Найвідомішою

є могила з кам'яним хрестом козака Івана Мухи. На околиці села містяться й залишки печерного храму Св. Параскеви. Проте, наскільки козаки цінували це місце, свідчить хоча б давня українська балада: «Срібло,»

Життя одне. Живи!

Феєрія
мандрів

**НАЙКРАЩІ ПОДОРОЖІ УКРАЇНОЮ
ТА УСІМ СВІТОМ**

Крим – Закарпаття – Львівщина

Туризм. Відпочинок. Екскурсії. Авіаквитки.

м. Київ, вул. Гайцана, 8/9, © Арсенальна
тел.: (044) 501 01 82/83, 583 05 20
www.feerie.com.ua

МІД. ДТАУ АВ № 020121 від 14.02.2006

злото на три часті паювали: // Першу частку брали, на церкви відкладали: // На святого Межигірського Спаса, // На Трахтемирівський монастир, // На святу Сечовую Покрову давали, // Котору давнім козацьким скарбом будували». Не випадково навколо села Трахтемирів досі шукають (і час від часу знаходять!) козацькі скарби.

За часів СРСР тхось із тих, хто пам'ятає історію, на злість комуністам трохи підправив тополну на козацьких могилах так, що та й донині росте у формі тризуба.

Сумно, що як населений пункт село практично перестало існувати. Значна його частина

разом із монастирем пішла під воду Канівського водосховища. Загопило рукотворне море і братські могили тих 200 тис. невідомо за що загиблих радянських бійців. Справді, кінці у воду...

Цей край втрачає населення також через дивний статус цих земель, які місцеві мешканці називають ландшафтним парком. Усю навколишню місцевість оголошено заповідною. Дороги перекриті шлагбаумами, на пугівцях розсипані металеві шпильки, а природу охороняють егері. Як результат – у цих дивовижно гарних місцях чи не найвища густина диких тварин на квадратний кілометр. Однак споконвічним мешканцям Трахтемирова, спадкоємцям славного козацтва, живеться важко.

Ще кілька років тому в Трахтемирові мешкав дід Іван. Коли від села залишилося з десяток хат, він уперто і далі тримався старовини. Погодувавши зранку курей рубаною рибкою, довгий час самотужки будував хату-мазанку. Й з цікавістю спостерігав за технологією зведення житла, витоки архітектури якого сягали трипільської глибини століть. Попри вмовляння рідних і сина-бізнесмена, дід Іван відмовився переїжджати до міста, тут і помер.

АЛЬТЕРНАТИВНА СТОЛИЦЯ

А мешканці трохи більш населеного села Григорівка щиро впевнені, що їхня мала батьківщина – головне місце на півострові. Григорівка вже давно стала місцем поклоніння художників і столичної богеми.

Особливої принадності диким пейзажам Григорівки додає природна засіка, що виникла 1999 року в урочищі Здихальня внаслідок потужного смерчу. Тайфун піднявся Маяковою горою. Потім із найвищої точки півострова смерч скотився в Канівське море, де й вщух.

Мальовничий килим із повалених дерев протяжністю кілька кілометрів вказує рух тайфуна. Проторовано шлях із розмахом, лісові яри подекуди перекриті мертвими стовбурами. Обламани гілки стирчать у різні боки, створюючи непереборні перешкоди. Одне слово, від такої засіки князі Київської Русі були б у захваті. Звірів тут скільки завгодно. Косулі й кабани почуваються цілком вільно, як і дикі птахи.

Однак цим тасмничі природні катаклізми Григорівки не обмежуються. Неподалик Григорівки був лісовий ставок. Якось радянські начальники вирішили провести тут меліоративні роботи і знищити його. Знести греблю виявилось справою нехитрою. А коли вода зійшла, дно колишнього ставка ворухилося від чорних раків. Але членистоногі не поповзли слідом за водою. Ні, чорними полчищами вони полізли на гору! А обігнувши її, загинули в урочищі Здихальня. Гора ж відтоді так і називається Ракова.

РОЖЕНА КРИНИЦЯ

Урочище Рожена криниця стало популярним ще в ХІ столітті. Коли Ізяслав Ярославович із військом ішов на половців, місцева красуня Рожена подала йому ян-

ВАРТО ПОБАЧИТИ

Трахтемирів – колишня козацька резиденція, нині ландшафтний парк.

Рожена криниця – урочище з криницею, воду в якій вважають цілющою. Славиться як святе місце.

Великий вал заввишки 3–4 м й протяжністю 15 км поблизу села Великий Букрин. За деякими даними, відгороджував капище язичницької Великої Матері Кібели.

Меморіал «Букринський плацдарм» на честь загиблих солдатів наступальної операції 1943 року споруджено на місці давньоруського городища Чучин (ХІ століття), нині село Балико-Щучинка

долу (великий дерев'яний ківш) із цілющою водою.

Знайти криницю нелегко. Розташована вона лише за кілька кілометрів від села Бучак, але в глибині заповідного урочища. Ми насилу його відшукали. Колодязь у темній ущелині дуже схожий на хатинку на курячих ніжках. Він прикрашений репродукціями ікон, вишиваними рушниками. Навколо зрубу в мокру землю втиснуті монети, деякі лежать тут ще з радянських часів.

Вода в криниці трохи солодкувата на смак із характерним запахом сірководню. Напевно, хімічними інгредієнтами й пояснюються її лікувальні властивості.

ХУТОРИ І ХУТОРЯНИ

Букрин допоможе багато чого зрозуміти. Наприклад, значення

АВТОХТОННИЙ КОЛОРИТ

1. Північну частину хати утеплювали очеретом або кукурудзинням

2. Полонина «Київської Швейцарії»

3. Навколо Великого Букрина найбільше козацьких скарбів

4. На стіні покинутої хати лишилися колесо від прядки

слова «хутірець». А також вичити характери хуторян, які тижнями, а взимку навіть місяцями не бачать жодного нового обличчя. Лише влітку ці віддалені хутори наповнює гомін приїжджих диваків.

Букринські хутірці часом не позначені й на мапі. Вони народжуються і вмирають за незрозумілим мені природним алгоритмом. Найвідомішим зі зниклих за останнє десятиліття хутором була Беленівка. Вона завжди мала погану славу через пристрасть місцевих мешканців до ворожіння та їхню вельми дивну поведінку. Наприклад, одного з беленівців звинувачували в ритуальному поїданні котятини.

Київська богема, вражена поведінкою хуторян, у своїх дивацтвах часом не відстає. Нудизм, язичництво, сиродіння корінців, ковтання живих рибок, цілко-

вита відмова від електрики та інших благ цивілізації дивують місцевих ще більше, ніж приготована по-беленівски котятинка.

Хутір Лук'янці славиться медом. А також напрочуд приємними людьми. Якби не заможні кияни, він давно зник би з мапи, як відьмацький хутір Беленівка. Київська богема вдихнула в Лук'янці нове життя, приїжджаючи за етнографічним колоритом. А дістатися сюди можна тільки джипом і лише в суху погоду. Дорога пролягає через ліс, що за останню тисячу років абсолютно не змінився, в'ється вузьким глиняним перешийком, схили якого стрімко падають вниз.

Щоліта й щоосені шанувальники стародавніх культів прагнуть залишитися віч-на-віч із незайманою природою, щоб потім не один рік згадувати Букрин. ■

«Сімейне дерево» від ТМ БЕСІДА

У наш час є гострий дефіцит особистого спілкування. Як наслідок – ми втрачаємо традиції душевної бесіди, виникають непорозуміння між людьми, передусім у сім'ї. «Нам не вистачає культури спілкування. Нам не вистачає часу на бесіду. Ми постійно поспішаємо – до цього спонукає ритм сучасного життя. Але в цій гонці ми втрачаємо родинність», – зауважує психолог та психотерапевт Олег Чабан. Одним зі шляхів вирішення проблеми браку спілкування в сім'ї є звернення до історії своєї родини, пошук свого коріння, збереження сімейних традицій.

Саме тому ТМ БЕСІДА стала ініціатором проекту «Сімейне дерево». «Завдяки проекту ми спонукаємо кожного українця звернутися до свого минулого. Хочеться нагадати всім про

майже втрачені традиції чаювання. Це дуже добре: зібратися всією родиною за столом і за горнятком чаю поділитися своїми планами, отримати важливу пораду від старшого покоління, заглибитися у життя всіх членів своєї родини.

Саме такі чаювання можуть спонукати до створення свого сімейного дерева», – запевняє бренд-менеджер ТМ БЕСІДА Юлія Пасхалова.

Проект «Сімейне дерево» підтримали видатні українки Ада Розовцева, Ніна Матвієнко та Ольга Сумська.

Побачити «Сімейні дерева» цих представниць традиційних українських родин можна на сайті www.besida.ua. Також на сайті є можливість створити власне «Сімейне дерево».

НАС БАГАТО

Так сталося, що книжки Юрка Покальчука почав читати вже після його смерті, хоч за життя Пако довелося його й бачити, й чути (востаннє це було крилате «Вчіть, бл., нашу мову!»). Здавалося, книжки будуть переповнені брутальностями та сороміцькими жартами. Проте відкрив талановитого пристрасного оповідника, знавця людської психології та народної мудрості. Щира любов до своїх героїв, нерідко з поламаними долями, згорьованими душами, й легке слово Пако перетворюють його на лікаря справ сердешних. Читаючи, пригадав слова однієї знайомої з Білорусі: «Добре вам, українцям, вас БАГАТО...» Навіть після смерті – багато. ■

Роман
Кабачій

БАЛАНС ЖИТТЯ

Наші занедбані чорноземи за два десятиріччя відпочили й знову готові прогудувати пів-Європи. Так само природним способом відновився й очистився Дніпро: його не забруднюють, не отрують підприємства, бо позакривалися. Про це я дізнаюся від мешканців мого будинку. Академіки, професори, доктори й кандидати наук неочікувано мають щасливу старість: попри свої 70–80 років, далі викладають у вишах і працюють у НДІ. Молодь в академічну науку не йде – зарплата мізерна. У часи, коли на берегах Дніпра працювали заводи-гіганти й не було жодного незасіяного клаптика землі, науковців відправляли на пенсію в 55–65 років. ■

Олена
Чекан

SHOW MUST GO ON

Я не фанат гурту Queen. По-перше, не люблю театральність та надмірну пафосність, достатньо запитань викликає й постать його лідера Фреді Мерк'юрі. Але на повагу ці хлопці заслужували завжди. Не тільки безумовним талантом, а й фантастичним професіоналізмом. Я завжди майже зі сльозами на очах слухаю Show must go on, яка, нагадую, була написана тоді, коли Мерк'юрі вже знав свій страшний без жодної надії діагноз – СНІД. Саме так треба ставитися до всього: хай там що, але шоу має тривати. І коли я кілька днів тому хворим співав свій концерт, саме ця пісня була моїм лейтмотивом. ■

Богдан
Буткевич

Валентина
Кузик

Ігор
Кручик

В'ячеслав
Дарпінянц

ІРОНІЯ КОНТИНУУМУ

Напередодні чергових виборів, так само як і перед попередніми, виборці одностайні у своєму бажанні. Більшість хоче «нових політиків», «молодих і перспективних». Цим міфічним політикам заведено приписувати безліч чеснот, із ними пов'язують світле майбутнє. Політики, своєю чергою, дуже відносно молоді й не такі вже нові, вдають із себе молодших та новіших, щоб сподобатися виборцю. Але коли я проходжу повз дитячий майданчик і бачу, як діти кидають собі під ноги лущиння від «семок» і злословлять точно так само, як їхні батьки, у мене виникає запитання: чому ми сподіваємося, що молоді політики будуть кращі за своїх попередників? ■

ДИВНА НАЗВА

У супермаркеті побачив дитячий сирок у шоколаді під назвою «Смаченька Дашенька». Довго міркував над цією дивною назвою. Навряд чи маркетологи страждають на канібалізм, мабуть, вони хотіли донести якийсь позитивніший меседж. Може, у бренді обігрується «Солодка Даруся» Марії Матіос? Хай кострубато, але ця реклама, мабуть, мала б апелювати до підсвідомого. А тоді хто цільова фокус-група покупців? Виходить, що чоловіки середнього віку? Але ж сирок дитячий? «То ви берете «Смаченьку Дашеньку» чи ні?» – роздратовано запитала продавчиня. «Що?» – машинально перепитую й бачу, що гальмую чергу. На мою підтримку виступає неголений чоловік: «Хіба не бачите, він в окулярах. Зачитався». ■

АНТИКВАРІАТ НА КОЛЕСАХ

«Мерседес» виглядає елегантним доти, доки поруч не припаркувався «Ягуар». Хоча вразити око крутими автівками дедалі складніше. Це в дитинстві ми гуртувалися навколо будь-якої іномарки. У роки юності простецький «Форд» зарекомендував себе безвідмовним засобом скорочення відстані. А зараз у перевантаженому автомобілях Києві навіть «Бентлі» сприймається в найкращому разі, як колись «Форд». Прийшло розуміння, що будь-яка іномарка рано чи пізно стає «Опелем». Днями вразив «Москвич-412»! Родом з дитинства, білосніжний, відмінно відреставрований, із хромованими дисками й вкрапленнями іржі, яка не тільки не псувала образу, а й доповнювала його. Навіть таксист пригальмував, щоб помилуватися. ■

Ліцензія: серія НР № 0900 - м від 19.05.2005

з Тетяною Костенко

ресторанний
ГІД

23:00

ПОНЕДІЛОК – ЧЕТВЕР

www.city-tv.kiev.ua

представляє

Велике Кіно від Великого Творця

ОКЕАНИ

Новий шедевр від Жака Перрена та Жака Клюзо ("Птахи", "Мікрокосмос")

дивіться у кінотеатрах
з 14 жовтня